

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: กรณีศึกษาเทศบาลตำบล
ในเขตอำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

นายไชยยา รังษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

**Political Participation of the People: A Case Study of Municipalities
and Sub-districts in Moei Wadi District, Roi Et Province**

Mr. Chaiya Rungsa

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Local Politics and Government

School of Political Science

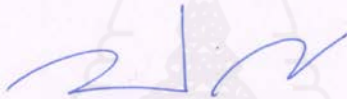
Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมขวิดี จังหวัดร้อยเอ็ด
ชื่อและนามสกุล	นายไชยา รัชญา
วิชาเอก	การเมืองการปกครองท้องถิ่น
สาขาวิชา	รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ โรจนพล

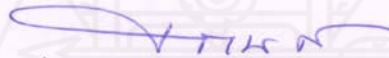
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2558

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ โรจนพล)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวิ สุรฤทธิกุล)

รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: กรณีศึกษาเทศบาลตำบล
ในเขตอำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ศึกษา นายไชยยา รัชยา **รหัสนักศึกษา** 2568000364 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการ
ปกครองท้องถิ่น) **อาจารย์ที่ปรึกษา** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวิญญู โรจนพล **ปีการศึกษา** 2557

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด (2) ปัญหาและอุปสรรคของการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด (3)
แนวทางแก้ไขและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่
อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพประชากร ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารเทศบาลตำบลใน
พื้นที่อำเภอเมยวดี กลุ่มพนักงานเทศบาลตำบล กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มประชาชน และกลุ่มส่วน
ราชการประจำอำเภอ ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 23 คน เครื่องมือในการวิจัยใช้
แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า (1) รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาล
ตำบลมี 6 รูปแบบ คือ รูปแบบการมีส่วนร่วมในการรับรู้ รูปแบบการมีส่วนร่วมในการให้ความ
คิดเห็น รูปแบบการมีส่วนร่วมในการริเริ่ม รูปแบบการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ รูปแบบ
การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และรูปแบบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ (2) ปัญหาการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยประชาชนส่วนมากขาดจิตสำนึกความเป็นพลเมืองไม่เห็นความ
สำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่มาก (3) แนวทางแก้ไข
และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญคือการสร้างจิตสำนึกทางประชาธิปไตยให้กับ
เยาวชนและส่งเสริมพฤติกรรมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

คำสำคัญ เทศบาลตำบล รูปแบบ การมีส่วนร่วมทางการเมือง

Independent Study title: Political Participation of the People: A Case Study of Municipalities and Sub-districts in Moei Wadi District, Roi Et Province

Author: Mr. Chaiya Rungsa; **ID:** 2568000364;

Degree: Master of Political Science (Local Politics and Government);

Independent Study advisor: Dr. Worawalan Rojanapol, Assistant Professor;

Academic year: 2014

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the forms of political participation of citizens of municipalities and sub-districts in Moei Wadi District, Roi Et Province; (2) obstacles to or problems with their political participation; and (3) suggestions for solving the problems and promoting greater public political participation.

This was a qualitative research. The sample population of 23, chosen through purposive sampling, consisted of administrators and employees of municipalities and sub-districts in Moei Wadi District, Roi Et Province, district-level government employees, community leaders, and local citizens. Data were collected using an interview form and analyzed through descriptive analysis.

The results showed that (1) Political participation of citizens in the study area took the forms of awareness/acknowledgement, sharing of opinions, initiation of movements, thinking/decision-making, practical operations, and auditing/inspection. (2) The major problem with political participation was that the majority of citizens lacked conscience about being a good citizen and did not realize the importance of political participation or participated to only a limited degree. (3) The major approaches for overcoming the problem are to build greater awareness of citizenship and democracy among youth and to promote political participation behavior among local citizens.

Keywords: Local politics, Political participation, Citizenship, Political awareness

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์ ความช่วยเหลือการสนับสนุนและการให้ความร่วมมือจากเทศบาลตำบล ผู้นำชุมชน ประชาชน และส่วนราชการในเขตอำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย ผู้บริหารเทศบาลตำบล พนักงานเทศบาล ผู้นำชุมชน ประชาชน และหัวหน้าส่วนราชการอำเภอ

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในสาขาวิชารัฐศาสตร์ทุกท่าน ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ให้คำแนะนำช่วยเหลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพล วัฒนชัย ไรจนพล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ข้อคิด คำแนะนำ คำชี้แนะให้กำลังใจ วิพากษ์วิจารณ์ ปรับปรุงแก้ไขงานวิทยานิพนธ์นี้มาโดยตลอดระยะเวลาการศึกษาวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานศึกษาวิจัยเรื่องนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อการเกิดองค์ความรู้ใหม่ในแนวทางการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น ตลอดจนการเมืองปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย โดยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

ไชยยา รังษา

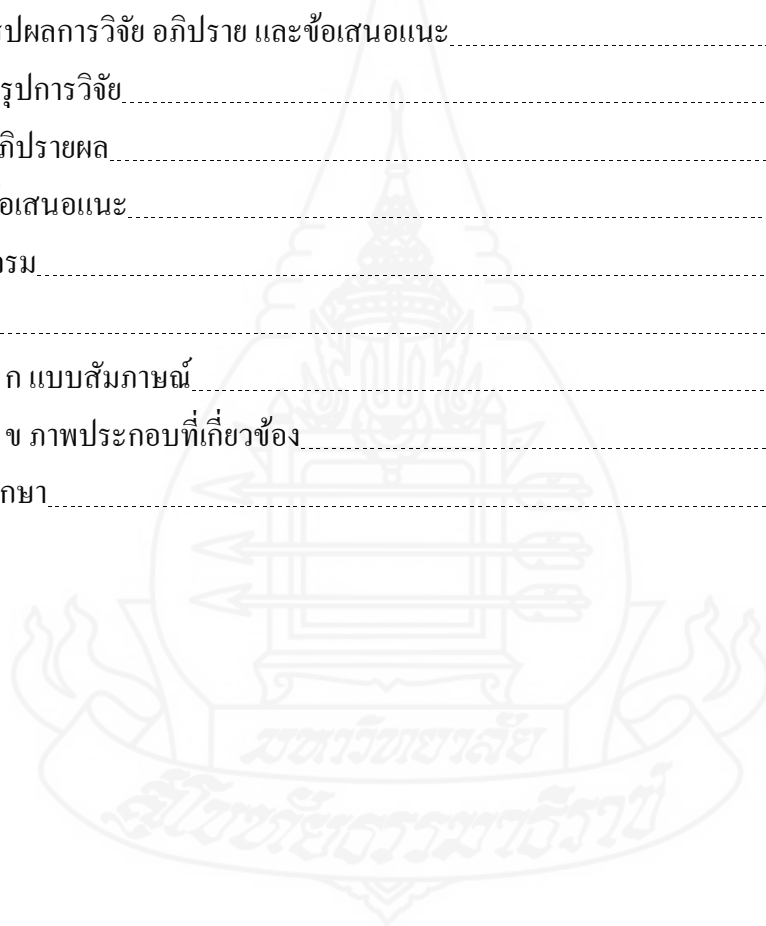
สิงหาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ	8
แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองท้องถิ่น	10
แนวความคิดมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	25
แนวความคิดเมืองภาคประชาชน	46
สภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมขวดี จังหวัดร้อยเอ็ด	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	67
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	72
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	72
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	75
การเก็บรวบรวมข้อมูล	75
การวิเคราะห์ข้อมูล	76

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
ตอนที่ 1 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน.....	77
ตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน.....	85
ตอนที่ 3 แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค และการส่งเสริมในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบล.....	93
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	102
สรุปการวิจัย.....	103
อภิปรายผล.....	113
ข้อเสนอแนะ.....	117
บรรณานุกรม.....	120
ภาคผนวก.....	124
ก แบบสัมภาษณ์.....	125
ข ภาพประกอบที่เกี่ยวข้อง.....	131
ประวัติผู้ศึกษา.....	137

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงรายได้ของเทศบาลตำบลชุมพร 2 ปีย้อนหลัง.....	58
ตารางที่ 2.2 แสดงรายจ่ายของเทศบาลตำบลชุมพร 2 ปีย้อนหลัง.....	59
ตารางที่ 2.3 แสดงรายได้ของเทศบาลตำบลบึงเลิศ 2 ปีย้อนหลัง.....	61
ตารางที่ 2.4 แสดงรายจ่ายของเทศบาลตำบลบึงเลิศ 2 ปีย้อนหลัง.....	61
ตารางที่ 2.5 แสดงรายได้ของเทศบาลตำบลชมสะอาด 2 ปีย้อนหลัง.....	63
ตารางที่ 2.6 แสดงรายจ่ายของเทศบาลตำบลชมสะอาด 2 ปีย้อนหลัง.....	64
ตารางที่ 2.7 แสดงรายได้ของเทศบาลตำบลเมขวดี 2 ปีย้อนหลัง.....	66
ตารางที่ 2.8 แสดงรายจ่ายของเทศบาลตำบลเมขวดี (ปีงบประมาณ 2555 2556).....	66

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
ภาพที่ 2.1 โครงสร้างการบริหารเทศบาล.....	25

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาเป็นเวลายาวนานนับตั้งแต่ปี 2475 แต่จากประสบการณ์การเรียนรู้ศึกษาในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้พบว่าการเปลี่ยนแปลงการปกครองดังกล่าวนี้เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงในเชิงรูปแบบเท่านั้น การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมิได้เข้าไปอยู่ในจิตสำนึกหรือเข้าไปอยู่ในชีวิตประจำวันของประชาชนแต่อย่างใด จากสภาพปัจจุบันไม่สามารถที่จะพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้มีประสิทธิภาพ อำนาจการปกครองยังขึ้นอยู่กับกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มที่เป็นผู้นำในสังคม โดยการเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองแต่ละครั้งจึงเกิดจากความต้องการของคนเพียงไม่กี่กลุ่ม โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไม่ได้มีส่วนร่วมรับรู้หรือตัดสินใจในการกระทำเหล่านั้น

การปกครองท้องถิ่นหรือการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นคือการจัดรูปแบบการปกครองที่มีลักษณะการกระจายอำนาจการปกครองจากรัฐบาลกลางให้แก่ส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีโอกาสปกครองและบริหารท้องถิ่นด้วยตนเอง เพราะประชาชนย่อมรู้ถึงปัญหาของท้องถิ่นของตนเองเป็นอย่างดี นอกจากนี้ สภาพท้องถิ่น ทรัพยากร ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์ของตนเองและส่วนรวมในระดับชุมชนได้เป็นอย่างดี จึงถือได้ว่าการปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การปกครองท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติจนอาจกล่าวได้ว่า หากประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นเข้มแข็งแล้ว ประชาธิปไตยในระดับชาติย่อมมีความเข้มแข็งไปด้วย ดังนั้น การปกครองท้องถิ่นจึงเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองประเทศอันขาดมิได้ เพราะระบบการปกครองท้องถิ่นที่ดีจะสามารถแก้ไขปัญหาพื้นฐานของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถกระจายการพัฒนาประเทศออกไปทั่วถึง กว้างขวางและเสมอภาค (อุดม ทุมโฆสิต 2551: 503) การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นปัจจัยที่มีความสำคัญคือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนภายในท้องถิ่นนั้นๆ การมีส่วนร่วม

ทางการเมืองของประชาชนจึงถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขาดมิได้ (อรทัย ก๊กผล, 2546: 23)

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ถือว่าประชาชนหรือพลเมืองคือหัวใจของการเมืองและมุ่งที่จะทำให้การเมืองเป็นของพลเมือง โดยการเพิ่มประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการปกครองทุกระดับนอกจากนี้ยังให้สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลคำชี้แจงจากหน่วยงานของรัฐ สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง สิทธิการเข้า ชื่อเสนอกฎหมาย เข้าชื่อถอดถอน ออกเสียงประชามติ เป็นต้น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทกลายเป็นองค์หลักในการจัดบริการสาธารณะและการพัฒนาท้องถิ่น และอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน เป็นผู้แก้ปัญหาให้กับประชาชนที่รู้ปัญหาและอยู่ใกล้กับปัญหาที่สุดเป็นการส่งเสริมพื้นฐานประชาธิปไตยผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยการกระทำตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552 มีฐานะเป็นนิติบุคคล แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 1) เทศบาลตำบล ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล (มาตรา 9) 2) เทศบาลเมือง ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด หรือท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป มีรายได้พอควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกขึ้นเป็นเทศบาลเมือง (มาตรา 10) 3) เทศบาลนคร ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คน ขึ้นไป มีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่ โดยมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกขึ้นเป็นเทศบาลนคร (มาตรา 11) โครงสร้างของเทศบาลประกอบด้วยฝ่ายบริหาร ได้แก่ นายกเทศมนตรี ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนและฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาล นอกจากนี้แล้วเทศบาลยังมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552 มีหน้าที่ 2 ประเภท คือหน้าที่ต้องทำอยู่ จำนวน 9 ข้อ และหน้าที่อาจทำในเขตเทศบาล จำนวน 12 ข้อ นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดไว้แล้วยังมีกฎหมายเฉพาะอื่นๆ กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจ หน้าที่ ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นๆ อีกเป็นจำนวนมาก เช่น พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2534 เป็นต้น

จากเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจจึงกล่าวได้ว่า การเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนเป็นส่วนสำคัญที่จะสนับสนุนให้การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบ

ความสำเร็จ เนื่องจากการกระจายอำนาจเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้รัฐบาลสามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึง และตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน มิได้หมายความว่าเพียงการไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเท่านั้น แต่หมายถึง การที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมรับรู้ในกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น การเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมตรวจสอบ ซึ่งถ้าประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจในการดำเนินการต่างๆ แล้ว จะทำให้บริการสาธารณะต่างๆ ที่ดำเนินการในท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุดนอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีผลให้การดำเนินการต่างๆ ของท้องถิ่น เป็นไปด้วยความโปร่งใสลดหรือไม่มีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม ด้วยสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของไทยเรา ทำให้เกิดข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมากมาย เช่น ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเพียงพอ ทำให้ไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทในการมีส่วนร่วมด้านต่างๆ ได้การขาดความกระตือรือร้น จากการศึกษาทราบว่า การออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งของท้องถิ่นถือเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับที่สูงกว่ารูปแบบอื่น แต่จากตัวเลขร้อยละของจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นที่สูงไม่ได้หมายความว่าประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากประชาชนมีความเข้าใจในการปกครองตนเองแต่อย่างใดเพราะการออกมาใช้สิทธิในระดับที่สูง เพราะมีเหตุจูงใจจากการซื้อสิทธิขายเสียงและมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในด้านต่างๆ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของประชาธิปไตยในระดับชาติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งหมดซึ่งมี จำนวน 4 แห่ง โดยศึกษาถึงลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี โดยเมื่อพิจารณาถึงเหตุผลบางประการ อำเภอเมยวดี มีศักยภาพสูงในการที่จะสร้างให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จและสามารถขยายไปสู่ประชาชนในพื้นที่อื่นๆ ได้โดยรวดเร็ว เนื่องจากอำเภอเมยวดี นั้นเป็นอำเภอขนาดเล็ก มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรูปแบบเดียวกันทั้งหมดคือรูปแบบเทศบาลตำบล ประกอบกับประชาชนมีความสามัคคี มีความร่วมมือเพื่อส่วนรวมของท้องถิ่นมีการตื่นตัวสนใจในเรื่องการเมือง ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ มีความพร้อมในการที่จะยอมรับความคิดเห็น แนวทางการการดำเนินชีวิตที่

แตกต่างได้โดยง่ายซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยที่แสดงถึงความพร้อมที่จะยอมรับการปรับปรุงพัฒนาและให้ความร่วมมือกับบุคคลอื่นในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งถ้าประชาชนเหล่านี้ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีความรู้ความเข้าใจเห็นความสำคัญและจำเป็น ตลอดจนชี้แนะแนวทางในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ถูกต้องและเหมาะสม ก็จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ซึ่งหากประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเป็นผลสำเร็จแล้วนั้น นอกจากจะทำให้การเมืองท้องถิ่นของอำเภอเมยวดี สามารถดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ก็น่าจะเกิดประโยชน์ต่อการเผยแพร่ไปสู่ประชาชนในท้องถิ่นอื่นได้ง่าย และเร็วขึ้น จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาในงานวิจัยนี้ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ในเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบล รวมทั้ง ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และแนวทางแก้ไขปัญหาในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นำไปปรับปรุง พัฒนาการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนได้อย่างสอดคล้องกับความเป็นจริง

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบล เขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบล เขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

3. กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารต่าง ผู้วิจัยสรุปกรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ได้ดังนี้

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทางการเมือง

1. การมีส่วนร่วมในการรับรู้
2. การมีส่วนร่วมในการให้ความเห็น
3. การมีส่วนร่วมในการริเริ่ม
4. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ
5. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
6. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชน

1. ประชาชนส่วนมากไม่รับรู้ถึงอำนาจหน้าที่ตนเอง
2. ประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น
3. การประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารยังมีน้อย
4. วิธีการช่องทางการประชาสัมพันธ์ไม่มีประสิทธิภาพ
5. การให้ความรู้สร้างทัศนคติที่ดีของการมีส่วนร่วมไม่ดี
6. ผู้บริหารและพนักงานเทศบาลขาดความจริงจังในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวทางแก้ไขและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

1. การปรับปรุงโครงสร้างของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
2. การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยแก่เยาวชน
3. การส่งเสริมถึงพฤติกรรมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง
4. การเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายรูปแบบ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตของการศึกษา

4.1 เนื้อหาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

4.2 ระยะเวลาช่วงศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 – 2558

4.3 พื้นที่ศึกษาเฉพาะเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

4.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และแนวทางในการส่งเสริมแก้ไข ปรับปรุงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

4.4.1 ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ มีประชากร เลือกอย่างเฉพาะเจาะจง 5 กลุ่ม จำนวน 23 คน ดังนี้

- 1) ผู้บริหารเทศบาลตำบลประกอบด้วยตำแหน่ง นายกเทศมนตรี จำนวน 4 คน
- 2) พนักงานเทศบาลตำบล ประกอบด้วยตำแหน่ง ปลัดเทศบาล จำนวน 4 คน และเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน จำนวน 4 คน รวม 8 คน
- 3) ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน
- 4) ประชาชน จำนวน 4 คน
- 5) ผู้กำกับดูแลเทศบาลตำบลในอำเภอประกอบด้วยตำแหน่ง นายอำเภอ จำนวน 1 คน พัฒนาการอำเภอ จำนวน 1 คน และท้องถิ่นอำเภอ จำนวน 1 คน รวม 3 คน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ได้ทราบถึงรูปแบบลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

5.2 ได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบล

เขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด และนำไปเสนอต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปรับปรุงพัฒนาต่อไป

5.3 ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาแก่ผู้สนใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสำหรับเทศบาลตำบลต่อไป

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำของประชาชนที่อาจมีผลต่อการเมืองและการปกครองของเทศบาลตำบล ซึ่งอาจกระทบต่อการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจของผู้บริหารเทศบาลทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม การกระทำอาจมีการรวมกลุ่มหรือไม่มีการรวมกลุ่มเป็นทางการหรืออาจไม่เป็นทางการ ประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จอาจมาจากการริเริ่มของประชาชนหรือโดยการเชิญชวนของเทศบาลและรวมถึงการตรวจสอบการทำงานของเทศบาล

6.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนใน 6 ด้าน ได้แก่การรับทราบข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการริเริ่ม การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ วัดโดยการใช้แบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกรณีศึกษาเทศบาลตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ตลอดจนข้อมูลพื้นฐานของประชาชน และเทศบาลตำบล เพื่อนำไปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งจะแสดงตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการกระจายอำนาจ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองท้องถิ่น
3. แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
4. การเมืองภาคประชาชน
5. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการกระจายอำนาจ

1.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นหลักการหนึ่งของการจัดระเบียบการปกครองประเทศ มีหลักการสำคัญคือ เป็นการแบ่งอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง โดยอิสระภาพพอสมควร ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายการกระจายอำนาจนี้ทำให้เกิดระเบียบการจัดการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น

ความหมายของการกระจายอำนาจ หมายถึงการมอบอำนาจการปกครองให้คนในท้องถิ่น โดยมีอิสระในการปกครองตนเอง การบริหารท้องถิ่นมีงบประมาณของตนเอง มีเจ้าหน้าที่ของตนเอง และมีฐานะเป็นนิติบุคคล (ลิขิต ชีรเวคิน 2546: 269)

ความสำคัญของการกระจายอำนาจ มีความสำคัญในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นอย่างยิ่ง แยกได้เป็น 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ (ลิขิต ชีรเวคิน 2546: 267)

1) การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพราะประชาธิปไตยต้องประกอบไปด้วยโครงสร้างพื้นฐานคือระดับท้องถิ่น การเน้นการพัฒนา โครงสร้างเบื้องต้นระดับชาติ เช่นรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติ การเลือกตั้ง ฯลฯ โดยไม่ได้คำนึงถึง พื้นฐานเบื้องล่าง ได้แก่ ความตื่นตัวทางการเมือง ความสามารถและโอกาสในการปกครองตนเอง ก็เท่ากับพยายามพัฒนาในลักษณะหัวโตตัวลีบ กล่าวง่ายๆ ก็คือ การปกครองตนเองในรูปแบบของ การปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หรือกระจายอำนาจไปในระดับต่ำสุด คือ รากแก้วซึ่งเป็นฐาน เสริมสำคัญอย่างยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความ ล้มเหลวของระบบประชาธิปไตยในประเทศไทยมีหลายองค์ประกอบแต่องค์ประกอบที่สำคัญอีก อันหนึ่งก็คือการขาดพื้นที่ในท้องถิ่น

2) การกระจายอำนาจยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในทางเศรษฐกิจ และสังคม ในแง่ การพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วมของประชาชนจะทำให้การพัฒนาชนบทสัมฤทธิ์ผล การกระจาย อำนาจจึงไม่ใช่แค่เพียงปูพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนา ชนบทอีกด้วย

จะเห็นได้ว่าการกระจายอำนาจ ไม่เพียงแต่เป็นการให้โอกาสแก่ประชาชนในการ เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของ ประเทศอีกด้วย

ความสำคัญของท้องถิ่นหรือการปกครองส่วนท้องถิ่นอันเป็นกระบวนการทำให้ เกิดการพัฒนาประชาธิปไตย คือ

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสถาบันให้การศึกษาการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยแก่ประชาชนคือ เป็นภาพจำลองของระบบการเมืองของชาติ โดยเฉพาะการเลือกตั้ง เป็นการชักนำให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ในการปกครองตนเอง และเป็นการฝึกหัดการ ตัดสินใจทางการเมือง

2) การสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง จะต้องเริ่มสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น เพราะการพัฒนาท้องถิ่นทางการเมืองในวงกว้างจะนำไปสู่ความเข้าใจทางการเมืองระดับชาติได้ โดยง่าย

3) การปกครองท้องถิ่น จะทำให้ประชาชนเกิดความรอบรู้ทางการเมือง คือ ประชาชน จะรู้ถึงวิธีการเลือกตั้ง การตัดสินใจ การบริหาร การเมืองท้องถิ่น การต่อสู้แข่งขันตามวิถีทางการเมือง ทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางการเมืองขึ้นในที่สุด

4) การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าสู่วิถีทางการเมืองของประชาชน ด้วยเหตุ ที่การเมืองท้องถิ่น มีผลกระทบโดยตรงและใกล้ชิด และที่เกี่ยวพันต่อการเมืองระดับชาติ หากมี

กิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นอยู่เสมอ ก็จะมีผลทำให้การปกครองท้องถิ่นมีความคึกคักและมีชีวิตชีวาต่อการปกครองท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นจะมีความเกี่ยวพันและเข้าสู่การเมืองตลอดเวลา

5) การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ และนักการเมืองท้องถิ่นที่ผ่านการเรียนรู้การเมืองท้องถิ่น ทำให้คุณภาพของนักการเมืองระดับสูงขึ้น ด้วยเหตุผลที่ได้รับความนิยมศรัทธาจากประชาชนจึงทำให้ได้รับเลือกในระดับสูงขึ้น

จากแนวคิดของการกระจายอำนาจข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการกระจายอำนาจคือการมอบอำนาจการปกครองให้คนในท้องถิ่น มีอิสระในการปกครองตนเอง จัดการงบประมาณด้วยตนเอง และความสำคัญของการกระจายอำนาจมีอยู่สองประเด็นคือ 1. การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และ 2. การกระจายอำนาจยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมถึงเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นภาพจำลองของระบบการเมืองในระดับชาติซึ่งจะสามารถชักชวนให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง รวมถึงการกระจายอำนาจเป็นการสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง ทำให้ประชาชนเกิดความรู้ทางการเมืองและทำให้ประชาชนเข้าสู่วิถีทางการเมือง และเป็นเวทีในการสร้างนักการเมืองระดับชาติ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองท้องถิ่น

2.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้ คือ

อนุก เหล่าธรรมทัศน์ (2543: 37) การปกครองท้องถิ่น คือ เครื่องมือที่รัฐบาลจะให้แก่ประชาชนเพื่อที่ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจหน้าที่ มีทรัพยากร มีกฎหมายเพียงพอที่จะสร้างบ้านสร้างเมืองของตนเองด้วยตนเองได้มากขึ้น

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2534: 11) การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่เป็นผลเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ โดยนัยนี้จะมีองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเองได้

ชูศักดิ์ เทียงตรง (2518: 2-3) การปกครองท้องถิ่นหมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วนในการบริหารงาน

ท้องถิ่นตามแนวทางการคิดว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้วรัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมจะเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ

อุทัย หิรัญโต (2523: 2) การปกครองท้องถิ่นหมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม

วิธาน ภาศิริกุลกิจ (2523: 14) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นจะต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง การปกครองท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่เกิดจากหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) จากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นด้วยตนเอง ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการปกครองท้องถิ่น โดยเจ้าหน้าที่ระดับบริหารชั้นสูงขององค์การได้มาด้วยวิธีการเลือกตั้งตามรูปแบบของประชาธิปไตย กล่าวคือ สภาท้องถิ่นที่ดี หัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่นที่ดีต้องมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่นและต้องมีการเลือกตั้งตามระยะเวลาที่กำหนดตามกฎหมาย

บุญอริ ยีหมะ (14: 2550) การปกครองท้องถิ่นหมายถึง การปกครองของชุมชนหนึ่งๆ ซึ่งมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ด้านต่างๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนที่อยู่ภายในชุมชนตามขอบเขตอำนาจที่ได้รับจากรัฐบาลกลางหรือส่วนกลาง โดยจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Wit (1967: 101-103) การปกครองท้องถิ่นหมายถึง การที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีอำนาจปกครองร่วมกันทั้งหมดหรือบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้วรัฐบาลท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรปกครองของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลางโดยให้้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

Holloway (1951 อ้างใน อุดม ทุมโฆสิต 2551: 212) การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองตนเองของชุมชนแห่งใดที่มีการจัดตั้งองค์การขึ้นทำหน้าที่ในเขตพื้นที่ที่กำหนด มีอำนาจในการบริหารงานคลัง มีอำนาจในการวินิจฉัยตัดสินใจ มีสภาท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนเป็นองค์กรสำคัญขององค์การนี้

กล่าวโดยสรุป การปกครองท้องถิ่น หมายถึง ผลจากหลักการกระจายอำนาจที่รัฐบาลกลางได้มอบอำนาจบางส่วนให้เขตการปกครองท้องถิ่นหนึ่ง มีการปกครองตนเอง มีผู้บริหารและสภาท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง โดยเป็นตัวแทนในการใช้อำนาจแทนประชาชนเพื่อจัดทำบริการสาธารณะสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเน้นความเป็นอิสระ โดยมีงบประมาณทรัพยากร บุคลากรเป็นของตนเอง ทั้งนี้รัฐบาลกลางเพียงแต่ควบคุมดูแลให้ท้องถิ่นปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น

2.2 ลักษณะของการปกครองท้องถิ่น

ลักษณะของการปกครองต้องประกอบไปด้วย (ไพฑูริย์ ช่างเรียน, 2516: 3)

- 1) เป็นองค์กรนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากองค์กรของรัฐบาลกลาง มีทรัพย์สินและงบประมาณของตนเอง มีอำนาจดำเนินการบริการสาธารณะในท้องถิ่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลกลางรวมทั้งการกำหนดไว้ในกฎหมายถึงเขตการปกครองรวมทั้งมีรูปแบบการปกครองที่ดี
- 2) มีการเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นบริหารงานตนเองเพื่อให้ได้ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีความเสียสละเพื่อบริหารงานท้องถิ่น
- 3) มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติการภายในขอบเขตของกฎหมาย และกระทำการกิจกรรมนั้นๆ ได้โดยไม่ต้องขอคำสั่งจากรัฐบาลกลาง
- 4) มีอำนาจอิสระในด้านการคลัง เช่น การจัดหารายได้ การจัดเก็บภาษี การทำงบประมาณของท้องถิ่น

2.3 วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองที่มีความสำคัญต่อการบริหารประเทศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังนี้ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539: 27-28)

- 1) ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศจำเป็นต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัดภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่างๆ อาจไม่พอเพียง ดังนั้นหากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้อย่างมาก การแบ่งเบาเช่นนี้เป็นการแบ่งเบาทั้งทางด้านการเงินตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน
- 2) ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงเนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรองรับการบริการจากรัฐบาลกลางแต่อย่างเดียวยังไม่ตรงความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการ

ปกครองท้องถิ่นที่มีประชากรในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้นจึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3) เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งองค์กรปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงจำเป็น โดยให้อำนาจแก่องค์กรท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลกลางที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก

และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลกลาง ไปอยู่ข้างก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

4) เพื่อให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารอบอบประชาชนไปทั่วทุกตำบล การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ กันมีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติเป็นอย่างดี

2.4 ประโยชน์ของการปกครองท้องถิ่น

หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งโดยหลักการแล้วมีประโยชน์ดังนี้ (ประทาน คงฤทธิศึกษากร, 2534: 12-13)

1) ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ชัดเจนว่า การที่รัฐบาลจะบริหารประเทศก็ต้องอาศัยงบประมาณเป็นหลักและหากงบประมาณจำกัด แต่ภารกิจที่จะต้องดำเนินการให้กับชุมชนต่างๆ อาจไม่เพียงพอ และเมื่อเป็นเช่นนี้หากมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นเกิดขึ้น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ก็จะมีรายได้มีงบประมาณของตน ก็พอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้ท้องถิ่นได้ จึงเป็นเรื่องที่เห็นได้ชัดเจนว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระรัฐบาล ภาระในเรื่องนี้เป็นการแบ่งเบาภาระทั้งในด้านการเงิน ด้วบุคคล ตลอดจนเวลาการดำเนินการ

2) เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น การปกครองของประเทศนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีอาณาเขตกว้างใหญ่ เช่น สหรัฐอเมริกาเป็นมลรัฐต่างๆ การปกครองความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นที่ย่อมแตกต่างกัน หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้นจึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3) เป็นประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ การปกครองตนเอง (Local self Government) ของแต่ละชุมชนนั้นเป็นที่ตระหนักว่าแต่ละท้องถิ่นจะได้มีโอกาสในการกำหนดนโยบายและการควบคุมให้เป็นไปตามนโยบายที่ท้องถิ่นจะได้มาซึ่งความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นเป็นที่ตั้ง ทุกคนก็ต้องการให้ท้องถิ่นของตนเจริญ บ้านเมืองมีฐานะดีขึ้นมีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายและโดยนัยนี้หน่วยปกครองท้องถิ่นย่อมมีภาระอันสำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งกล่าวโดยตรงแล้วการปกครองท้องถิ่นย่อมจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้

4) เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเมือง (Political development) สำหรับประเทศด้อยพัฒนาหรือประเทศกำลังพัฒนา (Developing countries) ทั้งหลาย การปกครองท้องถิ่นจะเป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์อันสำคัญที่จะพัฒนาการเมืองได้ การพัฒนาทางการเมืองดังกล่าวนี้ หมายถึงการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจระบบการเมือง รู้ถึงการเข้ามามีบทบาทหรือส่วนร่วมทางการเมืองทั้งนี้ก็โดยที่ระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการเลือกตั้ง มีระบบพรรคการเมืองระดับท้องถิ่น มีการต่อสู้และการแข่งขันทางการเมืองตามวิถีทางและตามกติกา ในที่สุดจะทำให้ประชาชนเข้าใจถึงระบบการปกครองตนเองเข้าใจถึงหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ เข้าใจถึงหน้าที่ฝ่ายบริหาร เข้าใจถึงคุณค่าของการควบคุมโดยประชาชน ในที่สุดจะทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองได้

แต่จากสภาพปัจจุบัน ถึงแม้จะมีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงใดแต่การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยยังประสบปัญหาอยู่มาก (ถวัลย์รัฐ วรเทพ พุทธิพงษ์และ อมร รักษาสัตย์, 2544: 369-371) ได้กล่าวถึงปัญหาของการปกครองส่วนท้องถิ่น 5 ประการด้วยกัน คือ

1) ปัญหาความรู้ความเข้าใจและการปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนในท้องถิ่นในปัจจุบัน แม้ประชาชนในท้องถิ่นโดยทั่วไปจะมีการศึกษาสูงขึ้น และมีความสนใจการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น แต่ความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกของประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นของการปกครองท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้แก้ปัญหและสร้างความเจริญของท้องถิ่นด้วยตนเองความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อมในการปกครองท้องถิ่น เช่น การสมัครรับเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อเลือกคนดีมีความรู้ความสามารถไปบริหารท้องถิ่นแทนตน เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมักปรากฏเป็นข่าวอยู่เสมอว่าการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นโดยทั่วไปมีการซื้อสิทธิ ขายเสียงกันมากในอัตราก่อนข้างสูงไม่แพ้การเลือกตั้งในระดับชาติ

2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น อาจกระทำได้หลายรูปแบบทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาหรือผู้บริหาร การไปใช้สิทธิออกเสียง

เลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การช่วยพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งความสนใจติดตามข่าวสารการเมืองท้องถิ่นและการเสียดูแลให้ท้องถิ่นอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยเพื่อนำไปใช้จ่ายในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

โดยทั่วไปอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนหนึ่งมาจากปัญหาความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งระดับชาติสูงกว่าการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นมาก โดยเฉพาะเมืองใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร สำหรับในต่างจังหวัด แม้เปอร์เซ็นต์การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นจะสูงกว่าผู้ไปใช้สิทธิในเมืองใหญ่ๆ แต่การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมักจะมีข่าวการซื้อสิทธิ ขายเสียงและมีการทุจริตและความรุนแรงถึงขั้นฆ่าแกงกันมากกว่าในกรุงเทพฯ

3) ทักษะและพฤติกรรมของข้าราชการที่ทำหน้าที่กำกับดูแลท้องถิ่นในปัจจุบัน แม้ทักษะและพฤติกรรมของข้าราชการที่ทำหน้าที่และรับผิดชอบในการกำกับดูแลและท้องถิ่นจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันว่ายังมีข้าราชการซึ่งมีหน้าที่และรับผิดชอบในการกำกับดูแลท้องถิ่นจำนวนไม่น้อย มีทักษะและพฤติกรรมต่อองค์กรปกครองท้องถิ่นในทางลบ คือมองว่าประชาชนในท้องถิ่นฉลาดน้อยกว่ายังไม่พร้อมและยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้ จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือประคับประคองจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ผลของทักษะเช่นที่ว่านี้ก็คือทำให้ข้าราชการดังกล่าวปฏิบัติต่อประชาชนและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในฐานะที่ด้อยกว่าและช่วยตนเองไม่ได้ ส่วนหนึ่งมาจากอิทธิพลของการปกครองของไทยในสมัยกรุงสุโขทัยที่ถือลัทธิการปกครองแบบบิดาปกครองบุตร และความยิ่งใหญ่ของระบบราชการตามลัทธิอำมาตยาธิปไตย (Bureaucracy)

4) ความเป็นอิสระของท้องถิ่นในด้านต่างๆ ตามหลักการและความเป็นจริงดังได้กล่าวมาแล้วว่า ในทางหลักการการปกครองท้องถิ่นต้องมีความเป็นอิสระค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนได้วางหลักการให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นเป็นอย่างมาก แต่ก็ยังเป็นหลักการที่ต้องมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายลูกเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นมารับรองอีกหลายฉบับ

ยิ่งไปกว่านี้ ทางปฏิบัติในปัจจุบันอำนาจอิสระของท้องถิ่น ยากที่จะเกิดผลอย่างจริงจัง เช่น ในหลักการ ท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในด้านการเงินและการคลัง แต่ในความเป็นจริงท้องถิ่นไม่มีอำนาจอย่างพอเพียงที่จะเก็บภาษีภายในท้องถิ่นเพื่อนำมาจ่ายในท้องถิ่นเอง อำนาจจัดเก็บภาษีท้องถิ่นก็มีจำนวนน้อยมาก ต้องอาศัยเงินอุดหนุนที่ส่วนกลางจัดสรร แม้แต่เทศบาลซึ่งเป็นองค์กรปกครองตนเองของท้องถิ่นที่มีอำนาจอิสระมากที่สุด มากกว่าร้อยละ 50 ยังไม่สามารถ

พึ่งตนเองในทางการเงินได้ ต้องอาศัยเงินอุดหนุนจากรัฐ และยิ่งถ้าเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นหน่วยการปกครองของตนเองที่มีขนาดเล็กที่สุดด้วยแล้วก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะพึ่งตนเองได้ภายใต้ระบบปัจจุบัน

5) การเตรียมพร้อมด้านเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น หากศึกษาประวัติการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นของไทยจะพบว่าไม่มีการวางแผนหรือเตรียมพร้อมสำหรับการกระจายอำนาจมาก่อน (Unplanned Change) กล่าวคือ ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลคือแบบอย่างจากต่างประเทศและอีกส่วนหนึ่งซึ่งนับว่าเป็นส่วนที่สำคัญยิ่งต่อการปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่น ก็คือ รัฐบาลได้รับการเรียกร้องและกดดันจากกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มนักการเมือง นักวิชาการ องค์กรเอกชน นิสิตนักศึกษาและประชาชนผู้สนใจในการปฏิรูปการเมืองโดยทั่วไป จนนำการไปสู่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนขึ้น

ผลที่ตามมาก็คือ มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยไม่ได้มีการวางแผนเตรียมพร้อมเพื่อรับภารกิจใหม่ของท้องถิ่นมาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่น แต่ท้องถิ่นยังขาดแคลนเจ้าหน้าที่ด้านต่างๆ เพื่อมารับภารกิจใหม่ เช่น เจ้าหน้าที่ด้านบัญชีและการเงิน เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน เป็นต้น

2.5 การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

2.5.1 ความเป็นมาของเทศบาล

เทศบาล คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของราชการไทย ถือกำเนิดในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชการที่ 7) ผู้ซึ่งทรงริเริ่มและแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำ การศึกษาและหาผู้ท่างในการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลขึ้นเป็นครั้งแรก ในระยะแรกนี้การดำเนินการเทศบาลยังไม่สมบูรณ์ตามหลักการของการปกครองตนเองของท้องถิ่นตามพระราชประสงค์ เนื่องจากในขณะนั้นผู้บริหารเทศบาลมิได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนล้วนแต่เป็นข้าราชการประจำทั้งสิ้น จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎร พ.ศ. 2475 ขึ้น ร่างพระราชบัญญัติเทศบาลที่เตรียมการไว้ยังไม่ได้ออกมาใช้บังคับ

ในปี 2476 รัฐบาลภายใต้การนำของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้ตรากฎหมายท้องถิ่น โดยการประกาศใช้พระราชบัญญัติเทศบาลขึ้นเป็นครั้งแรก คือ พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 กฎหมายฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายในการมอบอำนาจการปกครองตนเองให้แก่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองและต้องการให้เทศบาลเป็นสถาบันเรียนรู้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และต่อมาได้มีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 2478 โดยการยกฐานะสุขาภิบาลที่มีอยู่แต่เดิมให้เป็นเทศบาล ในขณะนั้นมีอยู่จำนวน 35 แห่ง เพื่อดำเนินการเทศบาล และต่อมารัฐบาลได้มีการปรับปรุงแก้ไข

กฎหมายเทศบาลหลายครั้งหลายหน กล่าวคือมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2481 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2486 และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ตามลำดับ (สมบูรณ์ เศษสมบูรณ์สุข, 1: 2548)

ปัจจุบันการบริหารราชการของเทศบาล ได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาแล้ว 13 ฉบับ ตามลำดับดังนี้

- 1) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2498
 - 2) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499
 - 3) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2505
 - 4) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2510
 - 5) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2511
 - 6) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2517
 - 7) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2519
 - 8) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2523
 - 9) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542
 - 10) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543
 - 11) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546
 - 12) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552
- จากพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เทศบาลสามารถแบ่งออกเป็น 3

ระดับ ได้แก่

- 1) เทศบาลตำบล ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล (มาตรา 9)
- 2) เทศบาลเมือง ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด หรือท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 10,000 คน ขึ้นได้ มีรายได้พอควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกขึ้นเป็นเทศบาลเมือง (มาตรา 10)
- 3) เทศบาลนคร ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คน ขึ้นไป มีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่ โดยมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกขึ้นเป็นเทศบาลนคร (มาตรา 11)

2.5.2 อำนาจหน้าที่ของเทศบาล

ตามมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552 เทศบาลตำบล มีหน้าที่ 2 ประเภท คือ หน้าที่ต้องทำ และหน้าที่อาจจัดทำในเขตเทศบาล โดยมีหน้าที่ที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังนี้

- 1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- 2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- 3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดมูลฝอย
- 4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- 5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- 6) ให้ราษฎรได้รับการฝึกอบรม
- 7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- 8) บำรุงศิลป ะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของ

ท้องถิ่น

- 9) หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเป็น ไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทำ ประเมินผลการปฏิบัติงานและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการนั้นและหลักเกณฑ์และวิธีการกระทรวงมหาดไทยกำหนด

นอกจากนี้เทศบาลเมืองมีหน้าที่ที่ต้องทำซึ่งได้บัญญัติไว้ตามมาตรา 53

ดังต่อไปนี้

มาตรา 53 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลเมืองมีหน้าที่ต้องทำในเขต

เทศบาลดังต่อไปนี้

- 1) กิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 50
- 2) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- 3) ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- 4) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้
- 5) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- 6) ให้มีและบำรุงส้วมสาธารณะ
- 7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 8) ให้มีการดำเนินกิจการ โรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น

มาตรา 54 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลเมืองอาจจัดทำกิจการใดๆ ใน

เขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

- 1) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- 2) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน

- 3) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- 4) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
- 5) ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล
- 6) ให้มีการสาธารณสุข
- 7) จัดทำกิจการซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
- 8) จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา
- 9) ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการศึกษาและพลศึกษา
- 10) ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 11) ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น
- 12) เทศพาณิชย์

นอกจากนี้พระราชบัญญัติเทศบาลยังได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่เทศบาลสามารถกระทำได้ดังต่อไปนี้

การทำการนอกเขตเทศบาลและการทำกร่วมกับบุคคลอื่น

มาตรา 57 ทวิ เทศบาลอาจทำกิจการนอกเขต เมื่อ

1) การนั้นจำเป็นต้องทำและเป็นการที่เกี่ยวข้องกับกิจการที่ดำเนินตามอำนาจหน้าที่อยู่ภายในเขตของตน

2) ได้รับความยินยอมจากสภาเทศบาล คณะกรรมการสุขาภิบาลสภาจังหวัด หรือสภาตำบลแห่งท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและ

3) ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

มาตรา 57 ตริ เทศบาลอาจทำการร่วมกับบุคคลอื่นโดยก่อตั้งบริษัทจำกัด หรือถือหุ้นในบริษัทจำกัด เมื่อ

1) บริษัทจำกัดนั้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค

2) เทศบาลต้องถือหุ้นเป็นมูลค่าเกินกว่าร้อยละห้าสิบของทุนที่บริบทนั้นจดทะเบียนไว้ในกรณีที่มีหลายเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลหรือสุขาภิบาล ถือหุ้นอยู่ในบริษัทเดียวกันในหุ้นที่ถือหุ้นนั้นรวมกัน และ

3) ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยการเปลี่ยนแปลงจำนวนหุ้นที่เทศบาลถืออยู่ในบริษัทจำกัด ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

มาตรา 58 ถ้ามีกิจการใดอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตั้งแต่สองแห่งขึ้นไปที่จะร่วมกันทำเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ก็ให้จัดตั้งเป็นองค์การขึ้นเรียกว่า สหการ มีสภาพเป็นทบวงการเมือง และมีคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วยผู้แทนของเทศบาลที่เกี่ยวข้องอยู่ด้วย

การจัดตั้งสหการจะทำได้ก็แต่โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งจะได้กำหนดชื่อ อำนาจหน้าที่และระเบียบการดำเนินงานไว้

การยุบเลิกสหการให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาโดยกำหนดวิธีการจัดทรัพย์สินไว้ด้วย

มาตรา 59 สหการอาจได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล และอาจกู้เงินได้ภายใต้บังคับมาตรา 66(5) หรือ(6) อำนาจตราเทศบัญญัติ

มาตรา 60 เทศบาลมีอำนาจตราเทศบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อบทกฎหมายในกรณีดังต่อไปนี้

1) เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของเทศบาลที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

2) เมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้เทศบาลตราเทศบัญญัติ หรือให้มีอำนาจตราเทศบัญญัติ ในเทศบัญญัตินั้นจะกำหนดโทษปรับผู้ละเมิดเทศบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่ห้ามมิให้กำหนดเกินกว่าหนึ่งพันบาท

อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะอื่นๆ กำหนด

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดไว้แล้วยังมีกฎหมายเฉพาะอื่นๆ กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นๆ อีกเป็นจำนวนมาก เช่น (ศูนย์รวมข้อมูลขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สืบค้นจาก <http://www.thaitambol.net/municipal/data9.asp>)

พระราชบัญญัติป้องกันภัยอันตราย อันเกิดแก่การเล่นมหรสพ พ.ศ. 2464

พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติควบคุมการใช้จุจาระทำปุ๋ย พ.ศ. 2490

พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณา โดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493

พระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2495

พระราชบัญญัติป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าและจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติจัดระเบียบการจอดยานยนต์ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล

พ.ศ. 2503

พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508

พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510

พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2523

พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523

พระราชบัญญัติรักษาคคลองประปา พ.ศ. 2526

พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 44 ลงวันที่ 11 มกราคม 2502

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 68 ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2515 (กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการจอดเรือในแม่น้ำลำคลอง)

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 295 ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2515 (กฎหมายว่าด้วยทางหลวง)

ประมวลกฎหมายที่ดิน (ซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแลรักษาที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทที่รกร้างว่างเปล่า ตามคำสั่ง กระทรวงมหาดไทย ที่ 890/2498

2.5.3 โครงสร้างของเทศบาล

เทศบาลประกอบด้วยฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ดังนี้

1) ฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สภาเทศบาล

องค์ประกอบของสภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามจำนวนดังต่อไปนี้ (มาตรา 15)

- 1) เทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน 12 คน
- 2) เทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 18 คน
- 3) เทศบาลนคร ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน 24 คน

สมาชิกสภาเทศบาลมีวาระการดำรงตำแหน่งได้คราวละ 4 ปี ถ้าตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลว่างลงนอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลขึ้นแทนภายใน 45 วัน นับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลงเว้นแต่วาระของสมาชิกสภาเทศบาลจะเหลืออยู่ไม่ถึง 180 วัน(มาตรา 16) นอกจากนี้สภาเทศบาลมีประธานสภาเทศบาลจำนวน 1 คน และรองประธานสภา

เทศบาลจำนวน 1 คน (มาตรา 20) ทำหน้าที่ดำเนินกิจการของสภาเทศบาลให้เป็นไปตามระเบียบ
ข้อบังคับการประชุมสภาเทศบาล

อำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล

สมบูรณ์ เดชสมบูรณ์สุข (10-12: 2548) ได้สรุปอำนาจหน้าที่ของสภา
เทศบาลไว้ดังนี้

1) อำนาจในการตราเทศบัญญัติ สภาเทศบาลสามารถตราเทศบัญญัติขึ้น
ได้โดยจะต้องไม่ขัดหรือแย้งต่อบทกฎหมาย และมีเงื่อนไขว่าจะต้องเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไป
ตามหน้าที่ของเทศบาลหรือมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจเทศบาลตราเทศบัญญัติได้ในกระบวนการ
ตราเทศบัญญัตินั้นเริ่มจากผู้เสนอร่างเทศบัญญัติจะเป็นนายกเทศมนตรีหรือประธานสภาเทศบาลก็
ได้ (เว้นแต่เป็นร่างเทศบัญญัติที่เกี่ยวกับการเงินจะต้องให้นายกเทศมนตรีรับรองเสียก่อนจึงจะเสนอ
ได้) โดยเสนอต่อสภาเทศบาล สภาเทศบาลจะดำเนินการพิจารณาร่างเทศบัญญัติ ในการพิจารณาจะ
ดำเนินการเป็น 3 วาระ ในวาระแรกเป็นการรับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัติ วาระสองเป็นการ
พิจารณาแก้ไขรายละเอียด หรือวาระแปรญัตติ วาระสามเป็นขั้นลงมติว่าจะใช้เป็นเทศบัญญัติ
หรือไม่ เมื่อสภาเทศบาลมีมติเห็นชอบภายใน 7 วัน ให้ประธานสภา ส่งร่างเทศบัญญัติไปยังผู้ว่า
ราชการจังหวัดพิจารณา และผู้ว่าราชการจังหวัดต้องพิจารณาร่างเทศบัญญัติให้แล้วเสร็จและส่งคืน
ประธานสภาเทศบาลภายใน 15 วัน (หากครบกำหนดแล้วให้ถือว่าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบด้วย
ร่างเทศบัญญัตินั้น) เพื่อนำมาให้นายกเทศมนตรีลงนามใช้บังคับเป็นเทศบัญญัติต่อไป หากผู้ว่า
ราชการจังหวัดไม่เห็นชอบกับร่างเทศบัญญัติให้ส่งร่างนั้นพร้อมด้วยเหตุผล คืนสภาเทศบาลเพื่อ
พิจารณาใหม่ภายใน 30 วัน หากสภาเทศบาลยืนยันตามร่างเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3
ของสมาชิกสภาเทศบาลเท่าที่มีอยู่ ประธานสภาเทศบาลสามารถส่งร่างเทศบัญญัตินั้นให้แก่
นายกเทศมนตรีลงนามบังคับใช้และแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ ถ้าสภาเทศบาลไม่ยืนยัน
ภายใน 30 วัน หรือยืนยันแต่ได้คะแนนเสียงน้อยกว่า 2 ใน 3 ให้ร่างเทศบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

2) อำนาจในการควบคุมฝ่ายบริหาร เพื่อให้ฝ่ายบริหารได้ปฏิบัติหน้าที่
เป็นไปตามระเบียบแบบแผนและนโยบายที่กำหนดไว้ โดยการใช้มาตรการ 2 อย่าง ได้แก่

(1) การตั้งกระทู้ถาม สมาชิกสภาเทศบาลมีสิทธิตั้งกระทู้ถามคณะ
เทศมนตรีหรือนายกเทศมนตรีในข้อความใดๆ ที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่ฝ่ายบริหารมีสิทธิที่จะ
ตอบคำถามหรือไม่ก็ได้

(2) การอนุมัติงบประมาณประจำปี (หรืองบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม)
สภาเทศบาลจะเป็นผู้พิจารณาอนุมัติร่างเทศบัญญัติงบประมาณประจำปี ที่นายกเทศมนตรีเสนอให้
พิจารณา

3) อำนาจในการเห็นชอบแต่งตั้งประธานสภาเทศบาล/รองประธานสภาเทศบาล ผู้ว่าราชการจังหวัด จะทำหน้าที่เรียกประชุมสมาชิกสภาเทศบาลว่าจะให้การสนับสนุนใครเป็นประธานสภาเทศบาลและรองประธานสภาเทศบาล เมื่อสภาเทศบาลเห็นชอบแล้วจะเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งต่อไป

4) อำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการของสภาเทศบาล ในสภาเทศบาล จะมีการเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการประจำสภาเทศบาลและคณะกรรมการสภาวิสามัญได้

2) ฝ่ายบริหาร ได้แก่ นายกเทศมนตรี

นายกเทศมนตรีคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน โดยมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี นับตั้งแต่วันเลือกตั้ง

เมื่อนายกเทศมนตรีพ้นจากตำแหน่ง ให้จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ภายใน 45 วัน นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง (มาตรา 48 สัตต)

นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรี ซึ่งไม่ใช่สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเทศบาลตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมายได้ตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (มาตรา 48)

- 1) เทศบาลตำบล สามารถแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 2 คน
- 2) เทศบาลเมือง สามารถแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 3 คน
- 3) เทศบาลนคร สามารถแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 4 คน

นอกจากนี้ นายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่แต่งตั้งที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และเลขานุการนายกเทศมนตรี ซึ่งมีไม่ใช่สมาชิกสภาเทศบาล โดยเทศบาลตำบลสามารถแต่งตั้งได้โดยจำนวนไม่เกิน 2 คน เทศบาลเมืองสามารถแต่งตั้งได้โดยจำนวนไม่เกิน 3 คน และเทศบาลนครสามารถแต่งตั้งได้โดยจำนวนไม่เกิน 5 คน

อำนาจหน้าที่ของนายกเทศมนตรี

จากมาตรา 48 เตรศ นายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมายและรับผิดชอบในการบริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย เทศบัญญัติ และนโยบาย

2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล

3) แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และเลขานุการนายกเทศมนตรี

4) วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

5) รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ

6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และ

กฎหมาย

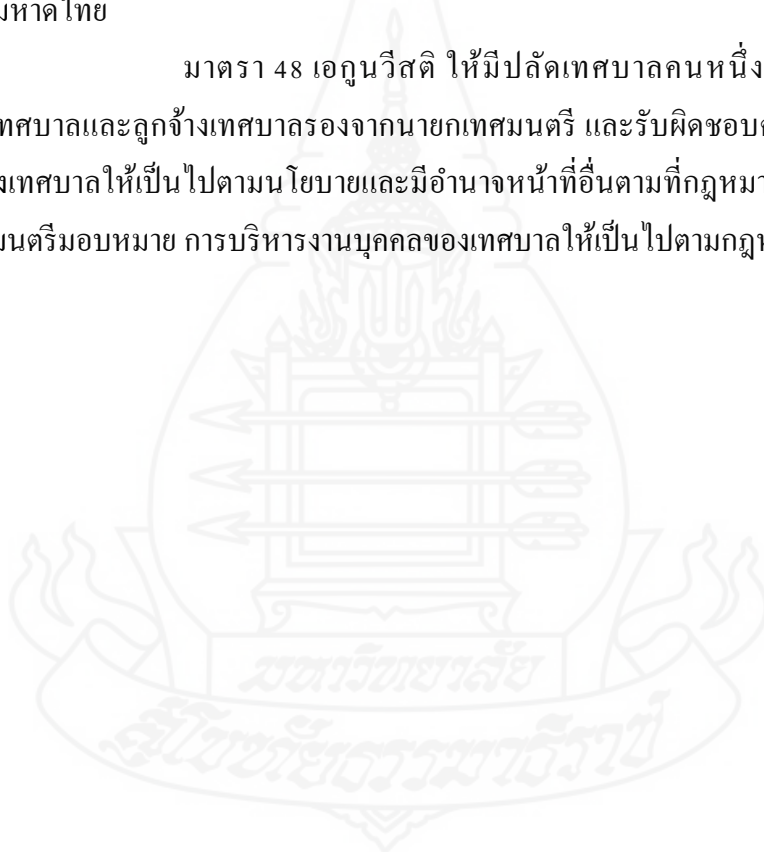
3) การแบ่งส่วนราชการในเทศบาล

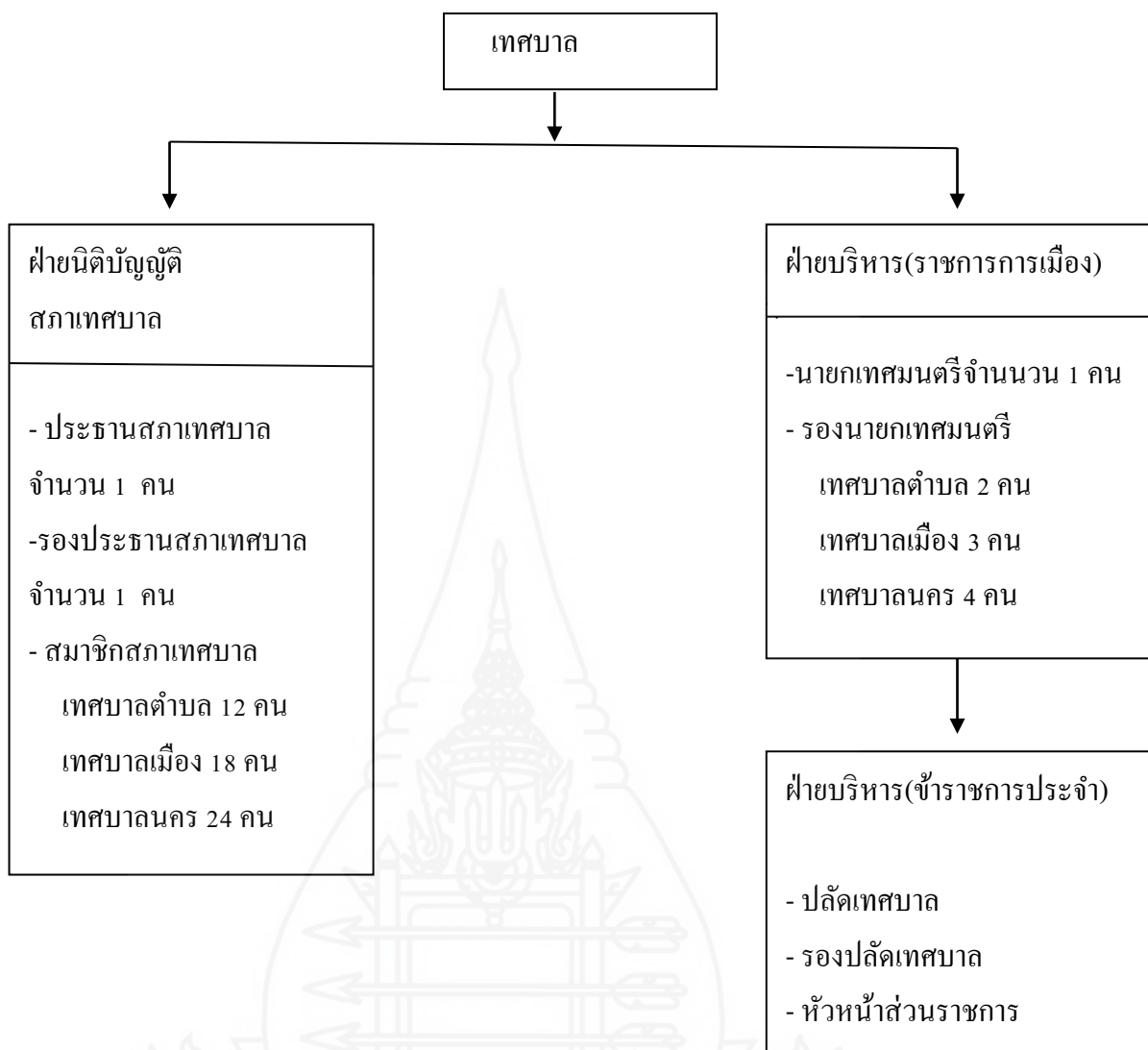
มาตรา 48 อัญจรัส เทศบาลแบ่งส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

1) สำนักปลัดเทศบาล

2) ส่วนราชการอื่นตามที่นายกเทศมนตรี ประกาศกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงมหาดไทย การกำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักปลัดเทศบาลและส่วนราชการอื่นตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่นายกเทศมนตรีประกาศกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงมหาดไทย

มาตรา 48 เอกราชวิสติ ให้มีปลัดเทศบาลคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาลและลูกจ้างเทศบาลรองจากนายกเทศมนตรี และรับผิดชอบควบคุมดูแลราชการประจำของเทศบาลให้เป็นไปตามนโยบายและมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย การบริหารงานบุคคลของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ภาพที่ 2.1 โครงสร้างการบริหารเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552

3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้ (อ้างใน พิชญงค์ จูแจ่มยาน, 2529: 25)

William W.Reeder กล่าวว่าความร่วมมือเป็นสิ่งที่ดี ทำให้งานประสบความสำเร็จง่ายและรวดเร็วขึ้น การร่วมมือจะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับลักษณะของงาน ลักษณะของบุคคลที่จะร่วมมือตามความต้องการหรือผลประโยชน์ ความสนใจและสถานภาพของบุคคล

William Erwin กล่าวการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ กระบวนการให้ประชาชน เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ ความคิด สร้างสรรค์ ความรู้ความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตาม ผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ในการประชุมขององค์การสหประชาชาติ ได้ระบุว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นคำที่ไม่อาจกำหนดคำนิยามความหมายเดียวที่ครอบคลุมได้ เพราะความหมายอาจมีความ แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ หรือแม้แต่ประเทศเดียวกันก็ตาม หากจะให้เข้าใจชัดเจนดีแล้ว การนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรมีลักษณะจำกัดเฉพาะเจาะจงในระบบ เศรษฐกิจสังคมและการเมืองหนึ่งๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตาม การให้คำนิยามความหมายควรครอบคลุม ถึงประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน ครอบคลุมถึงการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและของสังคมได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่และมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาและเอื้อ ให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน สะท้อนถึงการเข้าร่วมโดยสมัครใจและเป็น ประชาธิปไตยในการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบาย การวางแผนและดำเนินโครงการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคมและแบ่งสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนา

3. การพิจารณาในมิติดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นการเชื่อมโยง ระหว่างส่วนที่ประชาชนลงทุน (แรงงานและทรัพยากร) เพื่อการพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจาก การลงทุน

4. ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจแตกต่างกันไปตามสภาพโครงสร้าง การบริหาร นโยบายและลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้ เป็นเพียงเทคนิควิธีการแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดการพัฒนาที่มุ่งประโยชน์ต่อ ประชาชน

ในมิติดังกล่าวข้างต้น ได้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของ ประชาชนอย่างเท่าเทียมในด้านการตัดสินใจของการกำหนดนโยบาย การวางแผนการปฏิบัติตาม นโยบาย การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ และการแบ่งสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ดังนั้น การมี ส่วนร่วมในความหมายนี้ จึงเป็นการปลดปล่อยประชาชนให้หลุดพ้นจากการเป็นผู้รับผลจากการ พัฒนา และกลายเป็นผู้กระทำในกระบวนการเปลี่ยนแปลงการเข้าสู่สภาวะทันสมัย เพราะการมี ส่วนร่วมเป็นการแสดงออกซึ่งเสรีภาพของประชาชนในการควบคุมชะตาชีวิตของตนเอง นอกจากนี้

ทัศนคติในเรื่องเป้าหมายและวิธีการดังกล่าวข้างต้นแล้ว Mathias Stiefel และ Andrew Pearse ได้เสนอให้มองการมีส่วนร่วมใน 5 มิติ (อ้างใน ปรัชญา เวสารัชช์ (2528: 5-6)

1. การมีส่วนร่วมแบบประจันหน้ากัน (Confrontation) คือ เป็นการสะท้อนการ แจกแจงแบ่งสรรอำนาจในการตัดสินใจที่ผิดไปจากเดิม จึงอาจเป็นการประจันหน้าระหว่างกลุ่ม ผลประโยชน์ กลุ่มสังคม กลุ่มชนชั้นต่างๆ กับหน่วยงานที่ตั้งขึ้นอย่างมั่นคงแล้ว และไม่ยอม เปลี่ยนแปลง (Immobile Establishments) ซึ่งหมายถึงหน่วยงานของทางราชการ

2. การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของกลุ่มและขบวนการในการเข้าร่วม (Group and Process) โดยการวิเคราะห์ถึงโครงสร้าง วิธิดำเนินการตลอดจนสภาพแวดล้อมของกลุ่ม ได้ก่อให้เกิดพลังในการเข้าร่วมมากขึ้นแค่ไหน โดยเฉพาะรูปแบบและลักษณะรวมทั้งสัมพันธภาพระหว่างผู้นำ และผู้ตามในกลุ่ม

3. การมีส่วนร่วมเป็นประสบการณ์เฉพาะบุคคล (Individual) จากคำนิยามการมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของพฤติกรรมกลุ่ม แต่ขณะเดียวกันการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล

4. การมีส่วนร่วมเป็นโครงการ (Project) ในวงราชการหรือองค์กรระหว่างประเทศ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะมุ่งไปที่โครงการซึ่งถูกกำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเฉพาะด้าน และมุ่งให้ผู้ที่ได้รับประโยชน์มีส่วนร่วมในบางระดับ แต่จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะของโครงการ

5. การมีส่วนร่วมเป็นนโยบาย (Policy Making) ตามความหมายกว้างเป็นการมอง การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเป็นประชาธิปไตย คือการยอมรับให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบาย

จากแนวคิดการมีส่วนร่วมจากนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหา ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ สนับสนุน และติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานและยังครอบคลุมถึงการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิก ได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่เอื้อให้ผลประโยชน์ร่วมกัน ร่วมตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การวางแผน และการดำเนินโครงการ ในการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม มุ่งประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวมและสามารถจำแนกการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 5 มิติ คือ 1. การมีส่วนร่วมแบบประจันหน้า 2. การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล โดยเฉพาะการตัดสินใจในการเข้าร่วมเป็นการตัดสินใจเฉพาะบุคคล 3. การมีส่วนร่วมเป็นโครงการที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมการพัฒนา 4. การมีส่วนร่วมเป็นนโยบาย คือ การยอมรับให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและ 5. การมี

ส่วนร่วมเป็นผลจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงที่ความเห็นพ้องต้องกัน

3.2 แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง (political Participation)

3.2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน หมายถึง กิจกรรมทางการเมืองของประชาชนโดยเจตจำนงของตนเองที่มุ่งผลักดันให้รัฐบาลหรือองค์กรที่มีอำนาจในการตัดสินใจทางการเมืองตัดสินใจ ในทิศทางที่ตนต้องการสนองต่อผลประโยชน์ของตน สอดคล้องกับความคิดเห็นอุดมการณ์ของตนการกระทำที่จัดเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ การร่วมในกิจกรรมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การลงสมัครรับเลือกตั้ง การรวมตัวดำเนินการในรูปของกลุ่มผลประโยชน์เฉพาะหรือกลุ่มผลประโยชน์สาธารณะ เป็นต้น

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528: 4) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยมุ่งหวังให้การกระทำนั้นส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจของผู้ใช้อำนาจทางการเมือง หรือต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในทิศทางที่ตน ต้องการ ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะสามารถมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ

- 1) การรู้จักความต้องการของตนเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการ สะสมประสบการณ์ทางการเมือง
- 2) การมีอำนาจที่จะเข้าไปผลักดันให้ผลลัพธ์ทางการเมืองตรงตามความ ต้องการของตนจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมจะต้องอาศัยทรัพยากร ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ และ กำลังกาย ดังนั้น การให้ความรู้หรือการศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องการเมืองจึงมีความสำคัญต่อการ สร้างและพัฒนาวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน สังคมการเมืองนั้นจะต้องให้ข้อมูล ข่าวสาร (Information) ทางการเมืองไปถึงมือประชาชนอย่างทั่วถึงและเสรี อาจกล่าวได้ว่าระดับ ของการมีวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมแปรผันตามระดับการรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของ ประชาชน และการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการที่ประชาชนได้ใช้ความพยายามหรือใช้ ทรัพยากรบางอย่างของตน เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน เงินทุน วัสดุ ในกิจกรรม พัฒนานั้นการมีส่วนร่วมจะทำให้ประชาชนหลุดพ้นจากการเป็นผู้รับผลจากการพัฒนาและเป็น ผู้กระทำให้เกิดกระบวนการพัฒนา ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นได้ทั้งวิธีการซึ่งนำไปสู่การพัฒนา และเป็นเป้าหมายของการพัฒนาด้วย

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528: 6) ได้รวบรวมแนวคิดและความหมายของการมีส่วนร่วม Participation จากนักวิชาการต่างๆ ไว้ดังนี้

รีดเดอร์ ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมคือ การที่บุคคลและกลุ่มชน ได้เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งกันและกัน

เดวิสและนิวสตรอม (Davis and Newstrom) ให้ความเห็นว่าการมีส่วนร่วม นั้นเกี่ยวข้องกับ (1) การเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย (Involvement) (2) การให้หรือเอื้อประโยชน์ (Contribution) และ (3) การ รับผิดชอบ (Responsibility)

Lucia W.pye กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) เป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการทางการเมือง ในฐานะที่เป็นเป้าหมายนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายของการพัฒนาการเมืองโดยตรง โดยเฉพาะการพัฒนาทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยโดยดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใด จะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สังคมที่ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ย่อมมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง ในทางตรงกันข้ามถ้าสังคมใดมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ แสดงว่าสังคมนั้นมีระดับความเป็นประชาธิปไตยต่ำ

ในส่วนของกระบวนการทางการเมืองนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมือง แท้จริงคือ การแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคม กิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับองค์กรทางการเมือง รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล การแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองเหล่านี้คือกระบวนการทางการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ประชาชนต้องการ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมือง ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลและองค์กรทางการเมืองที่ครอบคลุมระบบปฏิสัมพันธ์ (Interaction System) ทางการเมืองทั้งหมด จะส่งเสริมให้เข้าใจบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในฐานะที่เป็นกระบวนการทางการเมือง (Political Process) จึงเกี่ยวข้องและสัมพันธ์โดยตรงกับกระบวนการอบรมหล่อหลอมทางการเมือง (Political Socialization) ซึ่งจะมีผลต่อความเชื่อและพฤติกรรมทางการเมืองของปัจเจกบุคคลในแต่ละสังคม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละระบอบการปกครองนั้น มีลักษณะแตกต่างกันไปกล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบเผด็จการประชาชน มักจะถูกกำหนด ให้มีบทบาทในวงจำกัดหรือถูกกำหนดกรอบแห่งพฤติกรรม แต่การเมืองแบบเสรีประชาธิปไตยมีการส่งเสริม ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ มากขึ้น ทั้งนี้

แล้วแต่ว่าเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบโดยตรงหรือแบบโดยอ้อม นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับรูปแบบของรัฐบาลว่าเป็นแบบรัฐสภาหรือแบบประธานาธิบดีด้วย

Huntington and Nelson ได้ให้ความหมายของคำว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของกิจกรรมไม่ใช่ทัศนคติ
2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นบทบาทของบุคคลธรรมดาที่ซึ่งไม่ได้ทำงานหรือมีอาชีพทางการเมืองเป็นหลัก เช่น นักการเมือง หรือผู้นำทางการเมือง
3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของการแสดงออกเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำประเทศ กล่าวคือ เป็นเรื่องของความพยายามที่จะมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล สนับสนุนรัฐบาล เปลี่ยนแปลงผู้นำรัฐบาล ตลอดจนสถาบันการเมืองต่างๆ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นไปได้ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย
4. การมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่มีผลเปลี่ยนแปลงต่อการตัดสินใจของผู้นำหรือรัฐบาลแต่อย่างใด เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีผลมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วม ซึ่งมักมีอำนาจทางการเมืองไม่มากนักและไม่สามารถผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลได้ตลอดเวลา

Herbert Mc Closky (อ้างใน ปรัชญา เวสารัชช์ 2528: 8) ได้อธิบายว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่กระทำโดยความสมัครใจของสมาชิกในสังคมเพื่อมีส่วนร่วมในการที่จะเลือกผู้นำของตนและกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยการกระทำนั้นอาจกระทำโดยตรงหรือทางอ้อมก็ได้ กิจกรรมเหล่านี้ประกอบด้วย การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การร่วมชุมนุมทางการเมือง การให้ความสนับสนุนทางการเงิน และการติดต่อสัมพันธ์กับผู้แทนราษฎร ส่วนบุคคลที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมเหล่านี้ คือ พวกที่เมินเฉยทางการเมือง ซึ่งเป็นภาวะที่บุคคลถอนตัวจากกิจกรรมทางการเมืองหรือรู้สึกไม่แยแสทางการเมือง

Weiner (อ้างใน ปรัชญา เวสารัชช์ 2528: 8) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะต่างๆ ซึ่งมีขอบเขตรอบคลุมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำที่เป็นการสนับสนุนหรือการกระทำเพื่อเรียกร้องต่อผู้นำรัฐบาล
2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง ความพยายามเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการสร้างผลกระทบต่อการทำงานของรัฐบาล หรือการเลือกผู้นำรัฐบาล เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ในระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำของพลเมืองที่มีความถูกต้องตามตัวบทกฎหมาย

4. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำที่มีตัวแทนทางการเมือง ซึ่งตามความหมายนี้ ผู้ที่เห็นด้วยก็คือพวกที่เชื่อในระบบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน พวกที่ไม่เห็นด้วยก็คือพวกที่นิยมแบบประชาธิปไตยโดยตรง

5. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง สภาพที่บุคคลเกิดความรู้สึกอยากเข้าร่วมทางการเมืองมีความสนใจ มีการกระทำและกระทำในกรณีอื่น ๆ

6. ผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองจะหมายรวมถึง ผู้ที่มีความกระตือรือร้นหรือตื่นตัวทางการเมืองอย่างมาก เช่น ผู้ที่สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเข้าร่วมประชุมทางการเมือง และการใช้เวลาสนใจต่อปัญหาส่วนรวม นอกจากนี้ยังรวมถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต้นๆ ด้วย เช่น การไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การไปออกเสียงลงประชามติ การพูดคุยปัญหาทางการเมืองกับเพื่อนบ้าน การแสดงทัศนะทางการเมือง และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน

7. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำที่มีความต่อเนื่องตลอดเวลา กิจกรรมซึ่งอยู่ในสภาพซึ่งสามารถวัดได้และมีลำดับ จะเห็นได้จากสถาบันซึ่งมีลักษณะต่อเนื่องและเป็นระบบหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้น โดยฉับพลันและมีระดับความรุนแรง เช่น การรวมกลุ่มยกพวกทำร้ายกัน หรือการลอบสังหารทางการเมือง เป็นต้น

8. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำที่มีจุดมุ่งหมายในการเลือกผู้นำและกำกับนโยบายสาธารณะ รวมถึงความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อระบบราชการ

9. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำที่มีผลต่อการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

10. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำทางการเมืองซึ่งแต่ละสังคมจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป ในสังคมหนึ่งอาจจะถือว่าการกระทำทางการเมือง แต่อีกสังคมหนึ่งอาจจะถือว่าไม่เป็นก็ได้ หรือในช่วงเวลาหนึ่งถือว่าการกระทำทางการเมือง แต่อีกช่วงเวลาหนึ่งอาจจะไม่ถือว่าการกระทำทางการเมืองก็ได้

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายความว่า การที่ประชาชนได้กระทำกิจกรรมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจของรัฐบาลทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม การกระทำอาจมีการรวมกลุ่มเป็นทางการหรืออาจไม่เป็นทางการประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นไปตามหลักการของระบอบประชาธิปไตย

3.2.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในสังคมแต่ละสังคมซึ่งมีความแตกต่างทั้งในด้าน ภูมิประเทศ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมทางการเมืองที่ต่างกัน รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละท้องถิ่น จึงมีความแตกต่างกัน โดยมีนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อไปนี้

Almond และ Powell (1966:50) ได้จำแนกรูปแบบการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ แบบ Conventional กับ Unconventional และนอกจากนี้แต่ละรูปแบบ ยังแบ่งออกเป็นรูปแบบย่อยๆ คือ

Conventional Forms

- 1) การออกเสียงเลือกตั้ง
- 2) การพุดจาปรึกษาเรื่องการเมือง
- 3) กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
- 4) การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ
- 5) การติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง

Unconventional Forms

- 1) การยื่นข้อเสนอเรียกร้อง
- 2) การเดินขบวน
- 3) การเข้าประจันหน้ากัน
- 4) การละเมิดกฎระเบียบของสังคม
- 5) การใช้ความรุนแรงทางการเมือง
- 6) สงครามกองโจรและการปฏิวัติ

จันทนา สุทธิจิริ (2544: 412) ได้เสนอรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ดังนี้

1) การเลือกตั้ง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การเลือกตั้งเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนที่สุดในทางการวิจัยสามารถวัดระดับ ประเมินค่าของพฤติกรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แน่นอนชัดเจนกว่าพฤติกรรมอื่นๆ

2) การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในประเด็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชน เช่น การพูด อภิปราย ในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วม โดยการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการต่างๆ เหล่านี้มีความสำคัญมากเพราะเป็นช่องทางสื่อสารทางการเมืองระหว่างประชาชนกับรัฐบาล รัฐบาลมี

โอกาสจะได้รับรู้ปัญหา ข้อคิดเห็นข้อวิจารณ์ การทำงานของรัฐบาลจากประชาชนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการทำงานของรัฐบาล

3) การจัดตั้งและเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความคิดเห็นทางการเมืองตรงกัน และมีความมุ่งหมายจะเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศให้เป็นไปตามอุดมการณ์ของพรรคการเมือง ส่วนของประชาชนผู้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดในช่วงที่จะมีการเลือกตั้ง ก็สามารถมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยช่วยพรรคนั้นรณรงค์หาเสียง

4) การมีส่วนร่วมโดยการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง การที่กลุ่มคนมารวมกันเพราะมีอาชีพการงานหรือมีผลประโยชน์ หรือมีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันและใช้พลังของกลุ่มให้มีอิทธิพลต่อกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐเพื่อปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของกลุ่มตน การรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์เพื่อมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเงื่อนไขที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นช่องทางให้ปัญหาความต้องการและผลประโยชน์ที่หลากหลายของประชาชนแต่ละคนที่มีอยู่มากมายในประเทศให้มีโอกาสรวมเป็นกลุ่มก้อน และสามารถเรียกร้องจากรัฐบาลได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

5) การเดินขบวนหรือชุมนุมประท้วง เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างหนึ่งโดยประชาชนรวมตัวกันเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับนโยบายหรือการดำเนินการของรัฐบาลเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเป็นการรวมตัวเพื่อเรียกร้องต่อรัฐบาลในการกำหนดนโยบาย หรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความต้องการของประชาชนผู้มาชุมนุม

6) การก่อความวุ่นวายทางการเมือง เช่น การนัดหยุดงาน การงดให้ความร่วมมือกับรัฐบาลเป็นวิธีการแสดงออกของประชาชน โดยการไม่เชื่อฟังอำนาจรัฐ หรือปฏิบัติการที่ละเมิดกฎหมายโดยอ้างความบกพร่องของรัฐบาลเป็นสาเหตุ วิธีนี้อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจสังคม และความมั่นคงทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้ โดยเริ่มต้นอาจยังไม่ผิดกฎหมายและระบบการเมือง ยินยอมให้กระทำ เช่น การนัดหยุดงาน แต่หากรัฐบาลไม่สามารถแก้ไขเหตุการณ์ได้ เหตุการณ์อาจยืดเยื้อลุกลามเป็นความวุ่นวายทางการเมือง เกิดความไม่สงบในบ้านเมืองได้ อาจมีการใช้ความรุนแรงทำร้ายร่างกายและทรัพย์สินซึ่งเป็นการกระทำผิดกฎหมาย

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นไว้ดังนี้

ประธาน คณะทศศึกษากร (2534: 16-17) เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นไว้ดังนี้

1) การเลือกตั้ง การเลือกตั้งเป็นประเด็นสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของระบบการปกครองท้องถิ่น ถ้าประชาชนปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตยแล้ว การเลือกตั้งโดยวิธีการใช้สิทธิออกเสียงย่อมแสดงถึงการใช้คุณพินิจการใช้สิทธิใช้เสียงของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ในการปกครองตนเอง กล่าวคือ ถ้าประชาชนสนใจเลือกเฟ้นคนเข้าไปเป็นตัวแทนของตนในสภาท้องถิ่นที่ดี ก็ย่อมได้ตัวแทนที่มีคุณภาพ อนึ่ง การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งนั้น หากใช่แต่เป็นเพียงการใช้สิทธิออกเสียงเท่านั้น ประชาชนในท้องถิ่นถ้าประสงค์ที่จะเข้าไปมีบทบาทในการปกครองตนเอง ยังทำได้ในลักษณะของการเสนอตัวเข้าสมัครรับเลือกตั้งได้อีกด้วย ซึ่งการเสนอตัวเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ดี เป็นผู้บริหารท้องถิ่นที่ดี ก็ล้วนแต่เป็นสิทธิของประชาชนในท้องถิ่นที่จะกระทำได้และควรกระทำอย่างยิ่ง

2) การมีกิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมือง การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างหนึ่ง คือการเป็นสมาชิกพรรคที่ดี การเป็นผู้ช่วยเหลือทำงานให้กับพรรคที่ดี หรือผู้ที่สนับสนุนพรรคการเมืองที่ดี ล้วนแล้วแต่ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองอันสำคัญ การปกครองท้องถิ่นนั้น ถึงแม้ว่าเป็นการเมืองระดับท้องถิ่น แต่ถ้าได้จัดตั้งขึ้นตามระบบพรรคการเมืองแล้ว จะทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทำได้อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ เพราะพรรคการเมืองจะเป็นองค์การสำคัญที่ประชาชนจะได้กำหนดนโยบายเลือกสรรตัวบุคคล เพื่อสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค ร่วมกันพิจารณาตัดสินใจปัญหา ตลอดจนอภิปรายทางการเมือง และรวมถึงการควบคุมต่างๆ

3) การแสดงความคิดเห็นของประชาชน การแสดงความคิดเห็นของประชาชนเป็นวิธีของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ ในระบบการปกครองท้องถิ่นนั้น ถ้าประชาชนในท้องถิ่นมีเจตจำนงที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมการบริหารการปกครองท้องถิ่นก็อาจทำได้ เช่น การแสดงความคิดเห็นต่อการปกครองท้องถิ่น มีสิทธิที่จะวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของฝ่ายปกครองท้องถิ่นด้วยการเขียนบทความที่ดี การอภิปรายที่ดี ย่อมเป็นวิถีทางที่จะกระทำได้อย่างไรก็ดี การแสดงความคิดเห็นของประชาชนนี้ หากจะอาศัยสื่อมวลชนของท้องถิ่นก็จะเป็นการเหมาะสมดีมาก เพราะความคิดเห็นของประชาชนจะทำได้ในรูปของการเขียนบทความ การแสดงความคิดเห็นต่างๆ ผ่านสื่อมวลชนได้ ดังนั้นในระบบการปกครองท้องถิ่นซึ่งเป็นระบบการเมืองดังกล่าวจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นอีกหลายประการ เป็นต้น

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว การแสดงความคิดเห็นของประชาชนนอกเหนือจากสื่อมวลชนแล้วกลไกต่างๆ ในการปกครองท้องถิ่นในทางการเมืองก็อาจกระทำได้ในอีกรูปแบบต่างๆ เช่น การฟังเสียงของประชาชน เช่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะทำการรื้อถอนแหล่งเสื่อมโทรม หรือสร้างถนนถ้าหากจะเกิดประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง ทางหน่วยการปกครองท้องถิ่นสามารถขอความคิดเห็นจากประชาชนได้ นับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง

4) การจัดตั้งและการรวมกลุ่มผลประโยชน์ การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอีกรูปแบบหนึ่ง ก็คือ การที่ประชาชนในกลุ่มอาชีพต่างๆ หรือกลุ่มที่มีความคิดเห็นลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ได้จัดตั้งขึ้นเป็นกลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้จะมีอิทธิพลทางการเมืองยอมรับในการรับในการที่จะปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ เรียกได้ว่ากลุ่มผลประโยชน์มีอำนาจต่อรองทางการเมืองหากกลุ่มผลประโยชน์มีมากขึ้น การถ่วงดุลแห่งอำนาจทางการเมืองก็ย่อมเกิดขึ้น นับเป็นผลดีแก่ประชาชนที่จะได้ธำรงรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของกลุ่มแสวงผลประโยชน์ของชาติในส่วนรวมได้

5) การแสดงออกของประชาชน การแสดงออกของประชาชนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การเดินขบวน การประท้วงต่างๆ เหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นวิธีการประท้วงหรือการเรียกร้องความต้องการของประชาชน และถือได้ว่าเป็นกิจกรรมของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้วิธีหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าในระบบการเมืองนั้น เฉพาะอย่างยิ่งประเทศในระบอบประชาธิปไตย เช่น สหรัฐอเมริกา มีการแสดงออกในรูปแบบการเดินขบวนอยู่เสมอ

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (มปท: 47-49) ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1) ให้ข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำ หรือแจ้งปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มติ หรือคำแนะนำโดยชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) ร่วมกิจกรรมทั่วไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการพัฒนาในท้องถิ่นและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

4) ร่วมมือกับหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจและองค์กรเอกชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5) เลือกตั้งสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- 6) เสียสละแรงงาน ทรัพย์สิน ร่วมใน โครงการขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น
- 7) เสียภาษีให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ
กำหนด
- 8) เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการซื้อการจ้าง โดยวิธีสอบราคา ประกวด
ราคาและวิธีพิเศษขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างน้อยคณะละ 2 คน
- 9) เข้าร่วมประชุมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อแสดงเจตนารมณ์ใน
การยุบรวม รับรวม หรือแยกพื้นที่ไปรวมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกันใน
อำเภอเดียวกัน
- 10) เข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้าน ตำบล เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นและ
จัดทำแผนความต้องการของชุมชนแล้วนำเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป
- 11) ร้องขอให้ออกเทศบัญญัติท้องถิ่น โดยราษฎร ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ
จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้น
- 12) ตรวจสอบ ควบคุมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (1) ตรวจสอบพฤติกรรมของสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่
ประชาชนเลือกตั้งให้ทำประโยชน์แก่ประชาชน
- (2) เข้าร่วมรับฟังการประชุมของสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่าง
สม่ำเสมอ
- (3) ขอรับทราบข้อมูลข่าวสารจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหากเห็น
ว่าการทำงานไม่โปร่งใส
- (4) ตรวจสอบแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากเห็นว่า
การทำงานไม่โปร่งใส
- (5) ตรวจสอบการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นว่ามีการใช้จ่ายเงินไปทำอะไรบ้าง ตรงตามแผนพัฒนาประจำปีขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นหรือไม่
- (6) ตรวจสอบ ติดตามการก่อสร้างโครงการและการใช้จ่ายงบประมาณ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าถูกต้อง โปร่งใส และเกิดประโยชน์หรือไม่
- (7) คัดค้านข้อบัญญัติหรือมติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้
ประชาชนเดือดร้อน

(8) ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแสดงความคิดเห็นเพื่อพิจารณา ข้อดีข้อเสียของโครงการของรัฐตามกระบวนการประชาพิจารณ์

(9) ติดตามข้อมูลข่าวสาร และประกาศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(10) การดำเนินงานเพื่อให้การตรวจสอบ ควบคุมองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นบรรลุผล

- หากพบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ถูกต้อง โปร่งใสให้แจ้งประธานสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเพื่อคัดค้าน

- กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิกเฉยต่อการคัดค้านของ ประชาชนให้ร้องเรียนไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอทันที

- กรณีผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานส่วน ท้องถิ่นกระทำให้ประชาชนได้รับความเสียหาย สามารถฟ้องศาลได้

- สามารถถอดถอนผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือ สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามเกณฑ์ที่กำหนด เข้าชื่อร้อง ขอดต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ให้มีการลงคะแนนเสียง และผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ทั้งหมดมาลงคะแนนเสียง และ 3 ใน 4 ของผู้มาลงคะแนนเสียงมีมติให้ถอดถอน

13) สมักรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากนี้ วรทิพย์ มีมากและชีวินทร์ ฉายาชวลิต (2547: 121) ได้เสนอ รูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นของประชาชนอาจทำได้หลายประการดังนี้

1) ติดตามดูและตรวจสอบการให้บริการสาธารณะของท้องถิ่น รวมทั้งการ ตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง การก่อสร้างใน โครงการต่างๆ และการใช้จ่ายงบประมาณของท้องถิ่น ว่าถูกต้องโปร่งใสและเป็นประโยชน์แก่ประชาชนหรือไม่

2) เข้าไปทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาหรือผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อทำหน้าที่ออก กฎหมายหรือกำหนดนโยบายบริหารท้องถิ่น

3) ไปเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นเพื่อเลือกคนดีมีความรู้เข้าไปทำหน้าที่ แทนตน

4) ร่วมกันทำประชาพิจารณ์ใน โครงการที่จะมีผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น

5) บำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

6) เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งติดตามตรวจสอบแผนพัฒนาท้องถิ่นว่าสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นหรือไม่

7) กัดค้านและต่อต้านการทำงานของท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานของรัฐในท้องถิ่นเกี่ยวกับการให้บริการต่างๆ ที่ไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรม

8) ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เมื่อเห็นว่าบุคคลนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งอีกต่อไป

9) เข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

ในขณะที่นักวิชาการอีกท่านหนึ่งคือ Lawrence A Scaff (1975: 454-455 อ้างถึงในอภิชาติ การิกาญจน์ 2534: 15) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 2 แนวทาง โดยแนวทางหนึ่ง อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะการกระทำเพื่อเป็นเครื่องมือไปสู่เป้าหมาย ซึ่งจะเน้นในความสัมพันธ์ของอิทธิพลและอำนาจเป็นการแบ่งปันอำนาจทางการเมือง การเมืองในที่นี้จึงเป็นเรื่องของการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรทางอำนาจอันทรงคุณค่า ในขณะที่แนวที่สอง ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะของการปฏิสังสรรค์ ซึ่งเน้นความคิดในฐานะที่บุคคลเป็นสมาชิกของสังคม เป็นผู้ตระหนักตนในฐานะพลเมืองดีที่จะต้องมีส่วนได้รับความชอบธรรม และมีแนวทางในการปฏิบัติตนต่อส่วนรวม ในฐานะพลเมืองดี การเมืองในแนวทางนี้จึงเป็นชุดของกิจกรรมและความสัมพันธ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของสังคม ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคลกับกลุ่มสังคม และกระตุ้นให้มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อมวลชน

แนวคิดที่สองนี้ มีความคล้ายคลึงกับแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนในสังคมไทย ซึ่งให้ความหมายของการเมืองว่า การร่วมกันคิด ร่วมกันทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เป็นการเมืองเพื่อความสมัครสมานมากกว่าเพื่อการแข่งขัน แยกแยก ขัดแย้ง (อนุก เหล่าธรรมทัศน์ 2543: 7) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายนี้ สอดคล้องกับแนวคิด Civil Society ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยโดยใช้คำหลายคำ เช่น ประชาสังคม สังคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง ความเป็นชุมชน เป็นต้น

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่พลเมืองกระทำเพื่อจะอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยเขากำหนดขอบเขตไว้ว่า เป็นการกระทำกิจกรรมทางการเมืองของคณาธรรมา ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นช่วงๆ ไม่ต่อเนื่อง และอาจจะเป็นบทบาทรองจากบทบาทอื่น นอกจากนั้น ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้มีความชอบธรรมใน

การตัดสินใจแบ่งสรรสิ่งที่มีคุณค่าซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดในสังคม ทั้งนี้ ไม่ว่าจะกระทำนั้นจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นอาจเป็นไปได้ด้วยความสำนึกของตนเองหรือถูกชักจูงให้เข้าร่วมก็ได้

จากแนวคิดของนักวิชาการในประเด็นของการมีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ กิจกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยมุ่งผลักดันให้รัฐบาลหรือองค์กรที่มีอำนาจในการตัดสินใจทางการเมือง ตัดสินใจในทิศทางที่ตอบสนองผลประโยชน์ของตนเอง สอดคล้องกับความคิดเห็น อุดมการณ์ของตนเอง

กิจกรรมที่จัดว่าเป็นกิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แก่ การเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ การร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การลงรับเลือกตั้ง การร่วมดำเนินการในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์ รวมถึงการที่ประชาชนได้ใช้ความพยายามใช้ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน เงินทุนวัสดุ ในกิจกรรมในการพัฒนาและเป็นเป้าหมายของการพัฒนา การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการพัฒนาทางการเมือง เป็นเป้าหมายของการพัฒนาทางการเมืองโดยตรง โดยเฉพาะการพัฒนาการเมืองให้ประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมที่แท้จริงคือการแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคม

การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นเรื่องของกิจกรรมไม่ใช่ทัศนคติ เป็นบทบาทของบุคคลธรรมดาที่ไม่ได้ทำงานหรือมีอาชีพทางการเมือง เป็นเรื่องของการแสดงออกเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลและไม่มีผลเปลี่ยนแปลงต่อการตัดสินใจของผู้นำรัฐบาล รวมถึงเป็นกิจกรรมที่กระทำโดยสมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อมีส่วนร่วมในการเลือกผู้นำของตนเองและกำหนดนโยบาย สาธารณะการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การร่วมชุมนุมทางการเมือง การให้สนับสนุนทางการเงิน การติดต่อสัมพันธ์กับผู้แทนราษฎร โดยมีรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังนี้ คือ

1. การเลือกตั้ง
2. การรณรงค์การเลือกตั้ง
3. การติดต่อในฐานะพลเมือง
4. การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร
5. การลงคะแนน
6. การประท้วง
7. เข้าร่วมในบทบาทของผู้สื่อข่าวทางการเมือง
8. เข้าร่วมโดยผ่านกลุ่มผลประโยชน์
9. การแสดงประชามติ
10. การเสนอกฎหมาย
11. การเลือกตั้ง
12. การร่วมแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ โดยการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถจำแนกได้ 3 ระดับ คือ

1. เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ หรือผู้ดู หรือการให้เพียงความสนใจต่อข่าวสารทางการเมือง
2. เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง หรือผู้มีส่วนร่วมได้แก่การมีส่วนร่วมในโครงการของชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และ
3. เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง หรือนักกิจกรรม ได้แก่ การเป็นผู้นำกลุ่มผลประโยชน์ รวมถึง การลงสมัครรับเลือกตั้ง

3.2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ดังนี้

(Milbrath and Goel 1977: 44 – 143 ; Hague, สมบัติ ชำรงชัยวงศ์ 2538: 34; จันทนา สุทธิจารี 2544: 415-417)

1) บุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง (SES: Socioeconomic Status) มักสนใจและอยากเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีสถานภาพต่ำ กล่าวคือ หากบุคคลมีความพร้อมใน 2 ปัจจัยดังกล่าวนี้ จะทำให้มีเวลาและโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองสูง รวมถึงการที่สถานภาพทางสังคมที่ดี จะได้รับการยอมรับและเคารพความคิดเห็นทางการเมืองมากขึ้น การมีทักษะในการสื่อสารจะช่วยอย่างมากในการแสดงความคิดเห็นและชักจูง โน้มน้าวต่อสาธารณะได้

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงของแต่ละปัจเจกบุคคลจะมีอิทธิพลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก แต่ถ้าบุคคลนั้นมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ก็อาจมีอิทธิพลเหนือผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง และส่งผลให้ปัจเจกบุคคลดังกล่าว เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นได้เช่นกัน

2) บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองมาก มีความเข้าใจทางด้านการเมืองมากย่อมจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากด้วย

3) พบว่าโดยทั่วไปผู้ชายจะมีจิตใจเกี่ยวข้องสัมพันธ์ทางการเมืองมากกว่าผู้หญิงเนื่องจากอิทธิพลจากระบวนการอบรมหล่อหลอมทางสังคม (socialization) ซึ่งส่งเสริมให้ชายเป็นผู้นำครอบครัวและสังคม ในขณะที่ผู้หญิงเป็นผู้ตาม

4) บุคคลที่สำนึกในหน้าที่ของพลเมือง (sense of civic obligation) มักพบว่ามีกรเข้าร่วมทางการเมืองสูง

5) การได้รับกระตุ้นทางการเมืองมีผลต่อการเข้าร่วมทางการเมือง กล่าวคือ หากบุคคลได้รับการกระตุ้นทางการเมืองมากขึ้นจะทำให้บุคคลนั้น เข้าร่วมทางการเมืองในทางลึกมากขึ้น แต่มิได้หมายความว่า ปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงแต่ทั้ง 2 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ หากบุคคลมีความรู้สึกทางบวกต่อระบบการเมือง มีแนวโน้มที่จะสนองตอบต่อปัจจัยกระตุ้นทางการเมือง จะเป็นผู้ให้เพิ่มปริมาณและความแหลมคมเกี่ยวกับความรู้ทางการเมืองยิ่งขึ้น และจะก่อให้เกิดความสนใจต่อระบบการเมือง และผูกพันกับผู้สมัครแข่งขันทางการเมืองยิ่งขึ้น ทั้งนี้ปัจจัยกระตุ้นอาจมาจากสื่อมวลชน การรณรงค์ การประชุมหรือจากการพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการระหว่างบุคคลก็ได้

6) บุคคลที่มีความสนใจ หรือผูกพันกับการเลือกตั้ง จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่ไม่สนใจการเลือกตั้ง ความสนใจลักษณะนี้ จะทำให้ปัจเจกบุคคลพยายามค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมและในที่สุดถ้าพบว่าตนเองเห็นด้วยกับนโยบายของพรรคการเมืองหรือคู่แข่งคนใด ก็จะตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลที่ตนสนับสนุน

7) บุคคลที่มีจิตใจเกี่ยวข้องกับผูกพันกับการเมืองจะมีแนวโน้มในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและการรณรงค์ทางการเมือง นอกเหนือจากการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง กล่าวคือ เมื่อบุคคลเกิดความผูกพันทางการเมืองอย่างใกล้ชิด จะเกิดความต้องการมากกว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะเกิดความต้องการที่จะให้พรรคการเมือง หรือบุคคลที่ตนเห็นด้วยได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ดังนั้นปัจจัยผลักดันดังกล่าว จะทำให้ปัจเจกบุคคลสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ อย่างกว้างขวาง และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการต่อสู้ทางการเมือง

8) บุคคลที่ประกาศตัวลงสมัครสังกัดพรรคการเมืองอย่างชัดเจนจะมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในกระบวนการทางการเมือง กล่าวคือ เมื่อปัจเจกบุคคลประกาศตัวยอมรับว่าตนเองสังกัดพรรคการเมืองใด ย่อมเป็นผู้ที่มีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงยิ่งขึ้น เพราะย่อมหมายถึง การยอมรับภารกิจในฐานะสมาชิกของพรรคที่จะต้องให้ความร่วมมือช่วยเหลือ ในการรณรงค์ของพรรคเพื่อการชักนำให้ผู้อื่นเห็นคล้อยตามและเพื่อให้ตัวแทนพรรคได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

9) ผู้อาวุโสมีแนวโน้มที่จะสังกัดพรรคการเมืองมากกว่าคนหนุ่มสาว

10) ระบบการเมือง ระบบประชาธิปไตยเป็นระบบการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด

11) วัฒนธรรมทางการเมือง หากประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไฟร์ฟ้าหรือคับแคบ ก็จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างมาก

12) สิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น ข่าวสารความเป็นไปของประเทศประชาธิปไตยอื่นๆ ที่ไหลไปสู่การรับรู้ของประชาชนในประเทศเผด็จการ มีส่วนกระตุ้นหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จนถึงขั้นเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยพอที่จะสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมที่ประชาชนได้มีการแสดงออกถึงสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของประชาชนในทางการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ ลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอาจเป็นไปด้วยความสำนึกของตนเองหรือถูกชักจูงระดมพลังให้เข้าร่วมหรือตามตำแหน่งที่ได้รับทางสังคม เป็นต้น

3.2.4 อุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2530: 74-76) เสนออุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น 6 ประการคือ

1) ความมีอิสระในการปกครองตนเอง โครงสร้างและรูปแบบบริหารงานของท้องถิ่นนั้นจะมีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเอง กล่าวคือในกรณีที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นใดมีอิสระในการปกครองตนเองมาก โดยให้มาจากการเลือกตั้งประชาชนในท้องถิ่นมาปกครองท้องถิ่น และมีความเชื่อว่าคนในท้องถิ่นย่อมรู้และเข้าใจถึงสภาพปัญหาของท้องถิ่น ได้ดีที่สุดซึ่งการเลือกตั้งดังกล่าวจะมีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามในกรณีที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นใดมีความเป็นอิสระในการปกครองตนเองน้อย โดยถูกควบคุมจากราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ผู้ปฏิบัติในท้องถิ่นก็จะไม่ใช่บุคคลมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นนั้น แต่จะมาจากการแต่งตั้งจากราชการส่วนกลางเพื่อให้มาปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาค หรือเรียกว่า ราชการส่วนภูมิกษัตริย์นั้นเห็นว่าลักษณะการควบคุมดังกล่าวทำให้ประชาชนมีความรู้สึกได้ว่า ท้องถิ่นมิได้ทำประโยชน์แก่ตนเองมากเท่ากับ ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาค ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองน้อย

2) การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง จะเห็นว่าบ่อยครั้งที่การปกครองท้องถิ่นถูกขัดจังหวะเพราะการเปลี่ยนแปลงในทางการเมือง โดยเฉพาะการเมืองในระดับชาติ กล่าวคือ บางครั้งการปฏิวัติรัฐประหาร โครงสร้างและรูปแบบการบริหารท้องถิ่นอาจเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสภาพการบริหารการปกครองท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองดังกล่าว จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองน้อย ยกเว้นในกรณีที่ได้มีการประชาสัมพันธมากขึ้นและประชาชนพึงพอใจคุณลักษณะของผู้นำในกรณีพิเศษก็จะทำให้สมาชิกมาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมากขึ้น

3) งบประมาณมีจำกัด กล่าวคือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่มีงบประมาณไม่พอ สุดท้ายต้องพึ่งงบประมาณจากส่วนกลาง ดังนั้น ส่วนกลางจึงมีอำนาจในการกำหนดนโยบายแผนและโครงการต่างๆ ส่วนกลางสามารถสั่งให้ท้องถิ่นทำตามนโยบายที่ถูกกำหนดมาโดยส่วนกลางแทนที่จะเป็นนโยบายที่กำหนดโดยท้องถิ่นเอง

4) ข้าราชการท้องถิ่นมีศักดิ์ศรีน้อยกว่าข้าราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค ผู้ที่มีความรู้ความสามารถจึงไม่นิยมมาทำงานในท้องถิ่น จึงเกิดความเหลื่อมล้ำในคุณภาพและความรู้ด้านวิชาการที่สำคัญ

5) ความเชื่อถือต่อหน่วยการปกครองท้องถิ่น คนในท้องถิ่นมักจะไม่มีความสับสนและไม่ค่อยให้ความเชื่อถือกับหน่วยการปกครองท้องถิ่น เช่น ในองค์การบริหารส่วนจังหวัด

จะมีเจ้าหน้าที่จากส่วนภูมิภาคเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการบริหารองค์การอีกด้วย จะมีผลทำให้ประชาชนเกิดความสับสนไม่เข้าใจ บทบาทระหว่างราชการส่วนต่างๆ

6) หน่วยการปกครองท้องถิ่นกลายเป็นเวทีหาผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้องเป็นการสร้างอิทธิพลทางการเมืองของคนบางกลุ่มและกลายเป็นที่สนองผลประโยชน์ กล่าวคือเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาคบางคนเข้าไปมีบทบาทในหน่วยงานหนึ่งๆ ในแง่ประโยชน์ทางการเงิน ความดีความชอบทางราชการ เป็นต้น

จันทนา สุทธิจารี (2544: 427 – 429) ได้เสนออุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 6 ประการ

1) การเพิกเฉยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในประเด็นนี้อาจแบ่งตามลักษณะของพฤติกรรมการไม่มีส่วนร่วมและลักษณะของประชาชนได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

(1) ประชาชนที่เป็นกลุ่มชนชั้นกลางขึ้นไป มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอยู่ในระดับดี เข้าใจถึงความหมาย ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย แต่จะปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมในรูปที่เป็นทางการที่ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เพราะขาดความเชื่อถือศรัทธาต่อพฤติกรรมของนักการเมืองและพรรคการเมืองที่มีอยู่

(2) ประชาชนที่เป็นกลุ่มชนชั้นกลางขึ้นไปเช่นกันที่ปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะวิถีชีวิตในโลกเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้คนในกลุ่มนี้มีวิถีชีวิตที่อยู่กับความเร่งรัด แสวงหาความมั่งคั่งความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและชีวิตส่วนตัวประโยชน์ส่วนตน ใหญ่กว่า ขาดสาระณะประโยชน์จิตคือจิตที่เป็นสาระณะที่เห็นประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมเชื่อมโยงถึงกัน คนกลุ่มนี้จะไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกรูปแบบ ทราบเท่าที่ประโยชน์ของเขายังไม่ถูกคุกคาม ลิดรอน จนต้องพึ่งพิงอำนาจทางการเมืองเข้ามาช่วยจัดการให้

(3) ประชาชนที่เป็นกลุ่มคนระดับล่างในสังคมมีฐานะยากจน ขาดการศึกษา ขาดโอกาสของการประกอบอาชีพ ซึ่งในประเทศกำลังพัฒนา เช่นประเทศไทยมีประชาชนกลุ่มนี้อยู่เป็นจำนวนมากลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนกลุ่มนี้เองไม่เห็นและไม่เข้าใจว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีความสำคัญมากไปกว่าการดิ้นรนหาเลี้ยงชีวิตให้อยู่รอดไปได้ในแต่ละวันอย่างไร จึงปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกรูปแบบหากไม่มีสิ่งจูงใจ

จะเห็นได้ว่า ลักษณะการเพิกเฉยที่จะมีส่วนร่วมของประชาชน ย่อมสะท้อนถึงภาพของระบบการเมืองว่ายังไม่สามารถสนองตอบปัญหาความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพประชาชนส่วนหนึ่งจึงขาดศรัทธาและแสดงออกด้วยความเฉื่อยชา ปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองและอีกส่วนหนึ่งตามข้อ (3) ก็เห็นว่าการดิ้นรนหาเลี้ยงชีพสำคัญและจำเป็น

กว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยคิดว่าระบบการเมืองมิได้ช่วยให้ชีวิตที่อึดคักขัดสนของตนเองดีขึ้นแต่อย่างใด

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ โดยปราศจากความตระหนักรู้ ความเข้าใจในคุณค่า และความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริงหรือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะ อิทธิพลของปัจจัยแทรกซ้อนอื่นๆ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในสัดส่วนสูงมากบางแห่งครบ 100 % ของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยกลไกของรัฐบาลภาคภูมิใจว่าเป็นสัมฤทธิ์ผลของการรณรงค์ประชาธิปไตย แต่ในความเป็นจริงแล้ว เป็นเพราะมีการซื้อสิทธิขายเสียงอย่างรุนแรงโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท การซื้อเสียงกันยกหมู่บ้านก็เคยมีมาแล้ว พฤติกรรมการมีส่วนร่วมเช่นนี้ ก่อให้เกิดปัญหาเป็นอุปสรรค ขัดขวางพัฒนาการทางการเมืองและเจตนารมณ์ของการปฏิรูปทางการเมืองอีกด้วย เพราะเป็นการกระทำจากอิทธิพลของตัวแปรแทรกซ้อนที่ไม่ใช่ด้วยความตระหนักรู้เข้าใจถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมที่แท้จริง และเป็นช่องทางสำคัญของการส่งคนไร้คุณภาพ คนมีปัญหา เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง และอาศัยตำแหน่งนั้นแสวงหาประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง โดยการฉกฉวย ลิดรอน แย่งชิงเบียดเบียนประโยชน์ที่ควรเป็นของประชาชนส่วนรวม ผลกระทบทางลบก็ย้อนกลับมาเข้าสู่ตัวประชาชนผู้เลือกบุคคลเหล่านั้นเข้าไปนั่นเอง

3) การมีส่วนร่วมอย่างไม่มียระบบในสังคมของประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทยการมีส่วนร่วมในลักษณะกลุ่มผลประโยชน์ที่เคว้งกว้างไร้บรรทัดฐาน ขาดองค์การขาดขั้นตอนนั้นมีมาก เป็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมที่ล่อแหลมต่อการปะทุตามอารมณ์ ไม่เป็นไปโดยสันติวิธี และก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงทำลายต่อความสงบสุขของสังคมและต่อการพัฒนาการทางการเมือง

4) การมีส่วนร่วมในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการที่มากเกินไป เนื่องจากการใช้นโยบายที่เกิดผล กระแทกกับประชาชน หรือเนื่องจากศักยภาพของรัฐ ในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนไม่เพียงพอ ทำให้ประชาชนเกิดภาวะกดดันคับข้องใจจนต้องลุกออกมาเรียกร้อง กดดันเผชิญหน้ากับอำนาจรัฐ การมีส่วนร่วมลักษณะนี้เกิดขึ้นมากในสังคมไทยปัจจุบัน ในรูปของม็อบต่างๆ เช่น ม็อบประมง ม็อบสวนยาง ม็อบผู้เลี้ยงกุ้ง ม็อบสมัชชาคนจน ม็อบเกษตรกรต่างๆ ม็อบผู้ใช้แรงงาน ม็อบชาวเขาที่มาปะทะกับชาวพื้นราบในการแย่งสิทธิการใช้ประโยชน์ในทรัพยากร เป็นต้น หากศักยภาพของรัฐไม่เพียงพอที่จะรับมือกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ อาจก่อให้เกิดภาวะการณ์เรียกร้องที่มากเกินไป ดังเช่นที่เคยเกิดในเมืองไทยหลัง 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งบรรยากาศประชาธิปไตยเบิกบานเต็มที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดต่อระบบการเมือง ล่อแหลมต่อ

การเกิดตัวแปรแทรกซ้อน จนระบบการเมืองไม่อาจทานทนอยู่ได้ อาจเกิดการเคลื่อนย้ายอำนาจทางการเมืองด้วยวิถีทางนอกระบบประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้หลายๆ มิได้เป็นเครื่องหมายสะท้อนถึงความเป็นประชาธิปไตยสูง หากแต่สะท้อนถึงความรู้สึกรังเกียจของรัฐบาลในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนมากกว่า หากรัฐไม่สามารถจัดการกับปัญหาการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ได้เหมาะสมอาจก่อให้เกิดการขาดศรัทธา และแสดงออกด้วยการไม่เชื่อฟังรัฐ ด้วยการละเมิดกฎหมายต่างๆ ได้เช่นกัน เช่นพฤติกรรมของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานที่ไปปิดล้อมสำนักงานสาขาของธนาคารแห่งประเทศไทยที่จังหวัดขอนแก่น ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจมหาศาล อาการเช่นนี้เรียกว่าอนาธิปไตย

5) การมีส่วนร่วมในลักษณะ ของการจัดตั้งเพื่อผลประโยชน์แอบแฝง เป็นการระดมของสรรพกำลังทางการเมืองของประชาชนเป็นฐานรองรับอำนาจหรือวัตถุประสงค์ทางการเมืองหรือก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองบางคน หรือพรรคการเมืองบางพรรคปรากฏการณ์ที่เห็นอยู่เนืองๆ ในสังคมไทย เช่นพรรคฝ่ายค้านระดมชาวบ้านมาชุมนุมประท้วงเพื่อแสดงภาพของการไร้เสถียรภาพ การความน่าเชื่อถือของรัฐบาล ด้วยหวังโอกาสการขึ้นเป็นรัฐบาลแทน เป็นต้น และการระดมสรรพกำลังของประชาชนเพื่อการมาแสดงการสนับสนุนนักการเมืองบางคนในลักษณะการให้กำลังใจ ก็ปรากฏมากมายอยู่เช่นกัน เป็นพฤติกรรมในสังคมไทยที่เรียกว่ามีอบเชียร์ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมแบบบิดเบือนจากธรรมชาติของการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในระบอบประชาธิปไตยเช่นนี้เป็นอันตรายต่อพัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเช่นกัน

6) วิธีคิดและพฤติกรรมของบุคลากรของรัฐที่เห็นว่าพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ว่าด้วยการชุมนุมประท้วงไม่เห็นด้วยหรือคัดค้านนโยบายของรัฐบาล เป็นพฤติกรรมของการก่อความไม่สงบวุ่นวายเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของรัฐบาล เป็นปัญหาอีกประการหนึ่งที่ต้องแก้ไขเช่น พฤติกรรมของตำรวจในการปราบปรามจัดการกับการประท้วงของประชาชนด้วยวิธีการรุนแรงในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 6 ตุลาคม 2519 และพฤษภาคม 2535 หรือการใช้ไม้ใช้อาวุธทุบตีมีอบคนงานมาประท้วงขอขึ้นค่าแรงอย่างรุนแรงในโรงงาน ย่านถนนบางนา – ตราด เมื่อปี 2540 การใช้ สุนัขตำรวจกัดกลุ่มเกษตรกรกับชาวไร่มันสำปะหลังมาชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือเรื่อง ราคารับซื้อ เมื่อเดือน พฤศจิกายน 2542 ก็เป็นปฏิสัมพันธ์ของกลไกรัฐต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ไม่สร้างสรรค์บรรยากาศประชาธิปไตย

วุฒิสาร ตันไชย (2543: 105-112) ได้กล่าวว่าการที่ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นเท่าที่ควร เพราะ

- 1) ทักษะประชาชนที่มีต่อการเมือง คิดว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว ไม่ตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น มองการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง ไม่ใช่ของเรื่องประชาชน
- 2) ความรู้สึกของประชาชนที่มีทั้งท้องถิ่นและความเป็นท้องถิ่น กล่าวคือ คนไทยขาด civil culture ขาดความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่นของตน ทำให้เกิดความแปลกแยก ไม่สนใจที่จะเข้าไปร่วมพัฒนาท้องถิ่น ไม่สนใจติดตามตรวจสอบกำกับในห้วงการปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ตอบสนองตามความต้องการ และพัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวหน้า
- 3) วิถีชีวิตของประชาชนแต่ละท้องถิ่น คือชาวบ้านมีความประณีประนอมสูงเพราะมีความสัมพันธ์ในเครือญาติและมีความเกรงใจ ประกอบกับชาวบ้านมีการพูดคุยกันเมื่อเกิดปัญหา
- 4) วัฒนธรรมยึดตัวบุคคล เป็นผลมาจากสังคมไทยเป็นระบบอุปถัมภ์ ประชาชนขาดความรู้ที่แท้จริงทำให้ถูกชี้นำและขาดอิสระในการตัดสินใจ

4. แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองภาคประชาชน

4.1 ความหมายของการเมืองภาคประชาชน

ประเวศ วะสี (2551: 2) ได้กล่าวถึง การเมืองภาคประชาชน คือ พลังทางสังคมที่เข้ามาตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและมีส่วนในนโยบายสาธารณะ(ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 87) เป็นการเมืองภาคพลเมืองหรือการเมืองภาคประชาชน การเมืองภาคประชาชนมีพลังการตรวจสอบและกำกับให้เกิดความถูกต้องทางการเมืองมากกว่ารัฐสภาและมากกว่าองค์กรอิสระตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ในสภาพการณ์ปัจจุบันที่เป็นที่มาของคำกล่าวที่ว่าประชาธิปไตยมาก่อนรัฐธรรมนูญ เพราะประชาชนสามารถรวมตัวกันเคลื่อนไหวประชาธิปไตยก่อนมีรัฐธรรมนูญ การเมืองภาคประชาชนต้องพลังจิตสำนึก พลังทางความรู้ พลังทางการสื่อสาร พลังทางสังคม ซึ่งถ้าทำได้ธรรมาธิปไตยกับประชาธิปไตยจะเข้ามาซ้อนทับกัน ประชาธิปไตยกับธรรมะจะต้องผนวกกัน ขบวนการภาคประชาชนเพื่อธรรมาธิปไตย – ประชาธิปไตยจะเป็นปรากฏการณ์อันแข็งแกร่งที่ทำให้การเมืองดีและกระบวนการยุติธรรมแข็งแรงรวมทั้งสิ่งดีๆ อื่นๆ ก็จะเกิดตามมา

ชานาญ จันทรเรือง (2552) ได้ให้ความหมายของการเมืองภาคประชาชนว่า หมายถึงการเคลื่อนไหวของประชาชนโดยไม่ผ่านทางตัวแทนของพรรคการเมือง หรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งตรวจสอบการใช้อำนาจ และการถอดถอนโดยภาคประชาชนนอกเหนือจากการมีการ

เลือกตั้ง เพราะประชาธิปไตยจะไม่มีคามหมายอันใดและการเลือกตั้งจะไม่มีประโยชน์อะไรเลย หากประชาชนไม่สามารถกำหนดนโยบายหรือตรวจสอบการใช้อำนาจและไม่สามารถถอดถอนผู้ใช้อำนาจที่มีขอบได้

เสกสรร ประเสริฐกุล (2548) ได้ให้ความหมายของการเมืองภาคประชาชน ไว้ดังนี้

1. การเมืองภาคประชาชน หมายถึง การเคลื่อนไหวอย่างมีจิตสำนึกทางการเมืองของกลุ่มประชาชน เพื่อลดฐานะครอบงำของรัฐ รวมทั้งเพื่อโอนอำนาจบางส่วนมาให้ประชาชนใช้ดูแลชีวิตตนเองโดยตรง

2. การเมืองภาคประชาชน หมายถึง การเมืองภาคประชาชนคือปฏิบัติการได้ต่อการใช้อำนาจของรัฐ และเป็นกิจกรรมถ่วงดุลอิทธิพลการครอบงำของระบบตลาดเสรีในภาคประชาชน

วิเชิต ทวีกุล (2548: 27) การเมืองภาคประชาชน หมายถึง การเคลื่อนไหวทางการเมืองในมิติทรัพยากรของกลุ่มชาวบ้านผู้เสียเปรียบในการใช้และเข้าถึงทรัพยากรภายในชุมชน รวมทั้งปรับใช้กลุ่มองค์กรทางการเมืองของชาวบ้าน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการตลอดจนวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน มาเป็นพื้นฐานเพื่อสร้างความชอบธรรมและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรที่เท่าเทียมกันมากขึ้น และกดดันให้ภาครัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรที่เกิดขึ้นในชุมชน

ไชยรัตน์ เจริญสิน โอฟาร (2542: 16) ได้ให้ความหมายของ การเมืองภาคประชาชน ว่าด้วยการให้ความหมายของการแสดงออกในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงในบริบทของสังคมไทย หรือที่เรียกกันในเวทีวิชาการปัจจุบันว่า ขบวนการเคลื่อนไหวใหม่ในทางสังคม การปรากฏตัวของ การเคลื่อนไหวใหม่ในทางสังคมเป็นสิ่งที่มิปรากฏในระดับโลก โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา การเคลื่อนไหวดังกล่าวไม่ได้มีสถานะที่เป็นแนวคิด แต่เป็นความเคลื่อนไหวที่เกิดจากแรงกดดันในด้านต่างๆ และเป็นการเคลื่อนไหวที่เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิต โดยพยายามที่จะพัฒนาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นประจวบเหมาะกับการขยายตัวของกลุ่มการเคลื่อนไหวเหล่านี้กับข้อจำกัดของ โครงสร้างระบบราชการ และระบบการเมืองที่ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ได้ อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวในแนวทางนี้มีนัยสำคัญในแง่ของการสร้างสำนึกในทางการเมืองอย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากกลไกทางการเมืองในระบบดั้งเดิมทั้งในทางความจริงและในทางการอธิบายทางวิชาการพยายามที่จะสร้างทัศนคติและสำนึกใหม่ในทางการเมืองให้กับประชาชนเพื่อให้เข้าใจ และเห็นคล้อยไปกับระบบการเมืองการปกครองตามแนวคิดกระแสหลักตามระบบการเมืองประเทศต้นแบบ แต่ในขณะที่การเคลื่อนไหวใหม่ที่ประชาชนออกมาเคลื่อนไหวเองในปัญหาที่ตนเองประสบได้เปลี่ยนทัศนคติ เปลี่ยนความคิด

ต่อระบบการเมืองเดิมและท่าทีของตนเองทั้งต่อตนเองและต่อคนอื่นๆ ที่อยู่ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประชาชนที่ประสบปัญหาต่างๆ ร่วมกัน

ชัยวัฒน์ สุรวิชัย (2545) ได้ให้ความหมายของการเมืองภาคประชาชนว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมโดยตรงของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจต่างๆ ของรัฐ ขององค์กรปกครองท้องถิ่น หรือแม้แต่ขององค์กรขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพราะการเมืองภาคประชาชนมีความหมายกว้างขวางมากกว่าการเมืองแบบเลือกตั้งที่ถือเป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทนเพราะ

1. เป็นการใช้อำนาจของประชาชน ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ
2. เป็นการใช้อำนาจอธิปไตยโดยตรงของประชาชน
3. เป็นเรื่องของกระบวนการทั้งระบบ ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการความ ซึ่งทำให้

เป็นการยกระดับความคิดประชาธิปไตย และเป็นการพัฒนาสมาชิกของสังคมให้มีคุณภาพ และจะทำให้สังคมมีคุณภาพตามมา อันจะเป็นการเสริมฐานะและบทบาทของประชาธิปไตยให้มั่นคงถาวร

การเมืองภาคประชาชนมีหลักการสำคัญ คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนให้กับชุมชน และกลุ่มคนที่หลากหลาย ทำให้เป็นกลุ่มองค์กรที่มีคุณภาพ และมีพลังเข้มแข็งเพียงพอที่จะไปต่อกรกับพรรคการเมือง หรืออำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ที่จะมาแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ และผลประโยชน์ของประชาชนไป รวมทั้งการตรวจสอบควบคุมนักเลือกตั้งอย่างเป็นทางการตั้งแต่การสมัคร การหาเสียง และรวมทั้งเมื่อได้ตำแหน่งทางการเมือง ทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่น ก็เสนอให้มีการออกนโยบาย หรือกฎหมายให้อยู่ในแนวทางและทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศ มิแต่ทำให้การเมืองภาคประชาชนเข้มแข็ง และมีคุณภาพอย่างแท้จริงเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงคุณภาพของพรรคการเมือง และนักการเมืองเกิดขึ้นได้จริงจะทำให้พรรคการเมืองและนักการเมือง มีความคิดและการกระทำเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศได้

4.2 รูปแบบการเคลื่อนไหวของการเมืองภาคประชาชน

ในประเทศไทยมีการเคลื่อนไหวแนวนี้อย่างกว้างขวาง ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 4 ทิศทางคือ (เสกสรร ประเสริฐกุล 2548: 174-181)

4.2.1 การเคลื่อนไหวร้องทุกข์ หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาที่ไม่ได้รับการเหลียวแลซึ่งจะเป็นการเคลื่อนไหวที่มาก กรณีที่สุด แต่ก็สามารถนำไปสู่เส้นทางที่สามารถรับผิดชอบตนเองได้มากขึ้น จนไปถึงการยกเลิกแนวคิดพึ่งพารัฐไปพร้อมกัน

4.2.2 การเคลื่อนไหวที่มุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งมักเป็นทิศทางการเคลื่อนไหวของปัญญาชน และองค์กรประชาชนในเมืองมากกว่าระดับรากหญ้า ไม่ใช่เจ้าของ

ปัญหาโดยตรงแต่หวังใยผลประโยชน์ส่วนรวมและเรื่องถูกผิดในบ้านเมือง การเคลื่อนไหว ที่โดดเด่น เช่น การต่อต้านพฤติกรรมทุจริตในการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ การต่อต้านคอร์รัปชัน เป็นต้น

4.2.3 การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องการถ่ายโอนอำนาจที่รัฐเคยมีมาเป็นของประชาชนซึ่งมักเกิดจากการตัดสินใจของรัฐที่ส่งผลถึงประชาชน โดยเฉพาะคนในท้องถิ่นในโครงการต่างๆ จนเกิดการยืนยันว่าควรให้ชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจหรือมีส่วนร่วมเห็นชอบด้วย เช่น กรณีท่อก๊าซโรงไฟฟ้าหินกรูด-บ่อนอก และ พระราชบัญญัติป่าชุมชน เป็นต้น

4.2.4 การร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐ (critical cooperation) หรือความผูกพันในเชิงสร้างสรรค์เพื่อเปิดแย้งพื้นที่ในกระบวนการใช้อำนาจมาเป็นของประชาสังคม ซึ่งมีลักษณะที่กำกวมระหว่างการถ่วงดุลกับการร่วมมือ คือเป็นการเคลื่อนไหวที่พยายามหาทางถ่ายโอนอำนาจบางด้านของรัฐมาสู่ประชาชน ด้วยการเน้นความสามารถในการดูแลประชาชนมากกว่าการประท้วงหรือการเผชิญหน้ากับรัฐโดยตรง เช่น คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) และ เอ็นจีโอที่อยู่ในเครือข่ายของสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา เป็นต้น

ประกาศ ป้นตบแต่ง (2546: 161) ได้แบ่งแนวทางการเคลื่อนไหวต่อสู้ และยุทธวิธีของขบวนการทางสังคมไว้ดังนี้

1. ยุทธวิธีการขัดขวาง ทำลายระบบการเมือง

ในช่วงทศวรรษ 1960 และ 1970 วิธีการดังกล่าวนี้ปรากฏให้เห็นอย่างกว้างขวางที่สหรัฐอเมริกา เช่น การประท้วงของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิทธิความเป็นพลเมือง ที่นำโดย มาร์ตินลูเธอร์ คิงส์ จูเนียร์ ขบวนการต่อต้านสงครามเวียดนาม ฯลฯ ซึ่งถือเป็นรูปแบบใหม่ในการเข้าไปขัดขวาง กดดันกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐและฝ่ายที่เผชิญหน้าด้วย นอกเหนือไปจากวิธีผ่านกระบวนการเลือกตั้งและการยึดอำนาจโดยทหาร ทั้งนี้ เป็นวิธีการที่สะท้อนให้เห็นทั้งการขอความเห็นอกเห็นใจ และการตั้งคำถามกับความชอบธรรมที่ดำรงอยู่ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับคือ ระดับแรกเป็นการกระทำแบบทำลายซึ่งหน้า (direct action) ที่ไม่ผิดกฎหมาย แต่ใช้ความกล้าหาญ กล้าได้กล้าเสียของผู้กระทำการ โดยมีต้นทุนเป็นความเสียหายที่ผู้กระทำการต้องจ่าย หรืออาจจะเกิดขึ้นจากผลของการกระทำการ (เช่น การบอยคอตหรือปฏิเสธไม่ยอมรับรถเมล์โดยสารที่แบ่งแยกสีผิวในการเคลื่อนไหวของขบวนการสิทธิความเป็นพลเมือง) ระดับถัดมาเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะผิดกฎหมายแต่ปฏิบัติการด้วยยุทธวิธีที่ไร้ความรุนแรง (เช่น การดื้อแพ่ง ฯลฯ)

ยุทธวิธีการขัดขวาง ทำลายระบบปกติ ที่นิยมใช้กัน โดยจำแนกตามรูปแบบและลักษณะของกิจกรรม ทั้งกิจกรรมที่ละเมิดต่อกฎหมาย คือ การดื้อแพ่ง (civic disobedience) และกิจกรรมที่อยู่ในระดับที่ไม่ผิดต่อกฎหมาย แต่เป็นการกระทำการทำลายซึ่งหน้า เช่น การบอยคอตหรือปฏิเสธไม่ยอมรับ การเดินขบวนประท้วง การนั่งประท้วง (sit-ins) ฯลฯ

1.1 การดื้อแพ่ง

การดื้อแพ่งเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนและต่อต้านกฎหมายโดยสันติวิธี เป็นการกระทำในเชิงศีลธรรม โดยการประท้วงหรือคัดค้านคำสั่ง-กฎหมายของผู้ปกครองที่อยู่ศีลธรรมหรือการต่อต้านการกระทำของรัฐบาลที่ประชาชนเห็นว่าไม่ถูกต้อง

1.2 การบอยคอตหรือการปฏิเสธไม่ยอมรับ

การบอยคอตต่างจากการดื้อแพ่งคือ เป็นการกระทำที่ไม่ละเมิดหรือผิดต่อกฎหมาย แต่จำเป็นต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนคือความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจและ/หรือความสะดวกสบายของผู้ร่วมกระทำ การตัวอย่างที่สำคัญได้แก่ ขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิทธิความเป็นพลเมืองในทศวรรษ 1960

1.3 การนั่งประท้วง (sit-ins)

รูปแบบของการนั่งประท้วง (sit-ins) คือการบุกเข้าไปนั่งประท้วงในสถานที่เฉพาะซึ่งมักจะเป็นสถานที่หวงห้ามหรือไม่มีสิทธิ-หน้าที่ในความสัมพันธ์ทางสังคมปกติสำหรับกลุ่มคนที่บุกเข้าไป เช่น การที่คนผิวดำเข้าไปนั่งประท้วงในร้านอาหาร (ซึ่งห้ามไม่ให้คนผิวดำเข้าไปนั่งกินอาหารในร้านร่วมกับคนผิวขาว) ในยุคที่มีการเคลื่อนไหวสิทธิพลเมือง การบุกผ่านเข้าไปนั่งในสถานที่ราชการ หรือห้องทำงานของผู้มีอำนาจทางการเมือง เพื่อให้มีการเจรจา ฯลฯ

2. ยุทธวิธีการใช้ความรุนแรง

การนิยามว่าอะไรคือวิธีที่ใช้ความรุนแรง ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

สำหรับนักวิเคราะห์ขบวนการทางสังคมปัจจุบันได้เสนอลักษณะสำคัญของยุทธวิธีที่ใช้ความรุนแรงว่าคือการทำให้เกิดการบาดเจ็บล้มตาย หรือทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน หรือทั้งสองอย่างเมื่อพิจารณาถึงประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหว ตลอดจนข่าวสารการเมืองในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าวิธีที่ใช้ความรุนแรงเป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึงได้ค่อนข้างเร็วและเป็นที่ยึดใจของผู้คน เนื่องจากสามารถดึงดูดความสนใจและสามารถสร้างความเป็น “ข่าว” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็เป็นวิธีการที่คนกลุ่มเล็กๆ สามารถใช้ได้ง่ายที่สุด เนื่องจากไม่จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการ การระดม และจัดตั้งขนาดใหญ่ โดยองค์กรการเคลื่อนไหวซึ่งต่างจากวิธีการชุมนุมประท้วง การเดินขบวน ฯลฯ อีกทั้งยังใช้ทรัพยากรการเคลื่อนไหวน้อย เช่น บางครั้งอาจต้องการเพียงก้อนหิน เศษไม้เพื่อทำให้กระจกแตกและเกิดเสียงดังขึ้นในอาคารสถานที่สำคัญ หรือต้องการเพียงไม้ขีดกับน้ำมันเพื่อเผาสถานที่บางแห่ง ฯลฯ การทำงานของวิธีที่ใช้ความรุนแรง ก็คือการแสดงถึงความไร้ระเบียบของสังคม และเรียกร้องการเข้ามาจัดการของผู้เกี่ยวข้อง

เช่นเดียวกับวิธีการที่ไร้ความรุนแรง ซึ่งในอีกด้านหนึ่ง วิธีการดังกล่าวก็มีลักษณะที่ทำให้เกิดความสะพรึงกลัวและทำให้ผู้คนหนีห่างออกไป

อย่างไรก็ตาม ในประวัติศาสตร์มีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าวิธีการใช้ความรุนแรงได้ถูกนำมาใช้ในขบวนการเคลื่อนไหวขนาดใหญ่เพื่อสร้าง “อัตลักษณ์” ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผู้คน กล่าวคือ นำมาใช้ในกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ร่วมบนฐานคิดของการแยก “พวกเขา” ออกจาก “พวกเรา” โดยพลังอำนาจของมันจะแสดงความเป็น “พวกเรา” ออกมาจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ “พวกเขา” การใช้ความรุนแรงจึงเป็นวิธีการสำคัญที่ทำให้เกิดความเป็น “คนอื่น” (ตัวอย่างสำคัญที่ผู้คนจดจำคือลัทธินาซี ซึ่งนำโดยฮิตเลอร์)

ในสังคมประชาธิปไตยปัจจุบัน วิธีการใช้ความรุนแรงถูกนำมาใช้น้อยลง ซึ่งสาเหตุสำคัญคือ รัฐสามารถควบคุมผูกขาดความชอบธรรมในการใช้กลไกการปราบปราม รวมทั้งได้เข้ามาควบคุมการใช้ความรุนแรง ซึ่ง ทิลลี่ (Tilly 1995 อ้างถึงในประภาส ปิ่นตบแต่ง 2546: 161) ได้ชี้ให้เห็นว่าภายใต้บริบททางการเมืองดังกล่าวนี้ ฉากการเคลื่อนไหวประท้วงได้เปลี่ยนจากวิธีการปิดล้อม บุกเผา ในช่วงกลางศตวรรษที่ 18 มาสู่วิธีการเข้าชื่อเสนอความเห็น (petition), การเดินขบวนซึ่งก็คือเปลี่ยนมาสู่ยุทธวิธีไร้ความรุนแรง นับตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา

อย่างไรก็ตาม สังคมแบบเผด็จการมักผลักดันให้ผู้ประท้วงหันไปใช้วิธีการใช้ความรุนแรงเช่น เมื่อไม่สามารถเข้าถึงความชอบธรรมของการมีส่วนร่วมได้ ขบวนการฯ ก็จะถูกผลักดันให้เข้าไปในช่องทางต่อสู้ที่ผิดกฎหมาย ซึ่งไม่มีทางเลือกมากไปกว่าการใช้ความรุนแรงหรือแม้แต่ในสังคมประชาธิปไตยเอง บ่อยครั้งที่การปะทะกับตำรวจ เจ้าหน้าที่รักษาความสงบได้ทำให้กลุ่มผู้ประท้วงซึ่งไม่มีทรัพยากรอื่นใดหันไปหาทางออกด้วยวิธีการใช้ความรุนแรง

แม้วิธีการใช้ความรุนแรงจะสามารถสร้างความตึงเครียดแก่ผู้คนโดยทั่วไป แต่ก็มีข้อจำกัดที่น่าสะพรึงกลัวคือทำให้ผู้คนขาดความเห็นอกเห็นใจใน ผลของการใช้ความรุนแรงทำให้เกิดความขัดแย้ง เผชิญหน้า และการเมืองแบบแยกขั้ว เกิดความเปลี่ยนแปลงในระบบพันธมิตรและรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ท้าทายระบบกับผู้มีอำนาจทางการเมือง กล่าวคือ จากที่มีพันธมิตรในหลายสัปดาห์ การใช้ความรุนแรงจะทำให้พันธมิตร ผู้ต้องตัดสินใจเลือกข้างใดข้างหนึ่งและผลักดันให้รัฐเลือกวิธีเผชิญหน้า (exclusive) อันอาจจะนำไปสู่การปราบปรามโดยกลไกของรัฐซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้ฉากการเคลื่อนไหวประท้วงสมัยใหม่มักเป็น ไปสองแนวทางคือ ยุทธวิธีการขัดขวาง ทำลายระบบการปกติ (disruption) และยุทธวิธีตามช่องทางระบบการเมืองปกติ

3. ยุทธวิธีตามช่องทางระบบการเมืองปกติ

ฐานสำคัญที่ใช้จำแนกยุทธวิธีนี้ออกจากสองยุทธวิธีข้างต้นคือ เป็นวิธีการที่อยู่ในระดับของการยอมรับได้ หรืออยู่ในบรรทัดฐานของประชาธิปไตยสมัยใหม่ เช่น การลงชื่อ การเดินขบวน การนัดหยุดงาน

ทาร์โร (Tarrow 1999) ได้แยกยุทธวิธีตามช่องทางระบบการเมืองปกติ (convention) ออกจากยุทธวิธีการขัดขวาง ทำทลายระบบปกติเพราะเห็นว่าเป็นรูปแบบปกติของความขัดแย้งสมัยใหม่ที่กลายเป็นวิธีการต่อสู้ที่รับรู้และเข้าใจกัน โดยทั่วไป ซึ่ง เดลลา พอร์ท และ ไดอานา (Della Port and Diani 1999) ได้ให้ลักษณะของวิธีการตามรูปแบบเก่าไว้ เช่น การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับผู้อื่น การทำงานกับพรรคการเมืองหรือผู้สมัคร การจัดประชุมสัมมนาทางการเมือง การติดต่ออย่างเป็นทางการกับเจ้าหน้าที่รัฐ การชักชวนเพื่อนฝูง คนรู้จักคุ้นเคยให้คะแนนเสียงไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ทั้งนี้ ลักษณะสำคัญคือเป็นวิธีการที่ไม่ต้องการความเอาใจจริงเอาใจหรือความทุ่มเทสูง แต่ก็สามารถดึงดูดผู้เข้าร่วมได้จำนวนมาก เนื่องจากสามารถสะท้อนถึงนัยแห่งความคาดหวังของผู้เข้าร่วม แต่ก็เกิดขึ้นจนกลายเป็นวิธีการแบบสถาบัน ขาดการทำทลายต่อระบบปกติ เช่น การเดินขบวน (demonstration) และการนัดหยุดงาน (strike) ซึ่งทั้งสองวิธีการนี้ได้กลายมาเป็นการต่อรองเชิงสถาบันที่มีพิธีกรรมหรือกฎเกณฑ์ที่ตายตัว และมีความคาดหวังที่ชัดเจนระหว่างผู้ทำทลายกับผู้เผชิญหน้าด้วย โดยวิธีการดังกล่าวนี้อาจผนวกด้วยวิธีการในรูปแบบอื่นๆ เช่น การเดินขบวนเพื่อหาเสียงสนับสนุนจากชุมชนรอบข้างและสื่อมวลชน การปิดโรงงาน การยึดโรงงาน หรือสถานที่ทำงาน ฯลฯ

4.3 องค์ประกอบของการเมืองภาคประชาชน

ธีรยุทธ บุญมี (2547: 13) ได้ให้ความหมายและองค์ประกอบของการเมืองภาคประชาชนว่าการเมืองภาคประชาชนมีองค์ประกอบหลายส่วน คือ องค์กระอิสระตามรัฐธรรมนูญ สื่อมวลชนต่างๆ สถาบันวิชาการ และปัญญาชนอิสระ กลุ่มสิทธิและกลุ่มเพื่อกิจกรรมเฉพาะต่างๆ และองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ สถาบันวิชาการ และปัญญาชนอิสระ กลุ่มสิทธิและกลุ่มเพื่อกิจกรรมเฉพาะต่างๆ และองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ทั้งที่เป็นระดับโลก INGO และระดับท้องถิ่นทั่วไป การเมืองภาคประชาชนมีชื่อตามเป้าหมายที่ต่างกันเพียงแต่เหลื่อมซ้อนกันอยู่

1. การเมืองภาคปริมนทลสาธาณะ มุ่งสร้างพื้นที่ เวที กลไก ส่วนกลาง ซึ่งไม่ใช่รัฐสภาที่จะถกเถียงสร้างประเด็นต่างๆ ขยายสิทธิอำนาจต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม
2. การเมืองภาคประชาชาติสังคม หรือการเมืองภาคพลเมือง เน้นการมีส่วนร่วมแข็งขันของบุคคล องค์กรต่างๆ ในสังคมที่ถกเถียงและบรรลุข้อตกลงในประเด็นปัญหาต่างๆ หรือผลักดันบางประเด็นให้เป็นนโยบายของรัฐ

3. การเมืองภาคประชาชน หรือขบวนการสังคมใหม่ ซึ่งมุ่งเน้นเคลื่อนไหวสร้างจิตสำนึกคนในประเด็นผลประโยชน์ร่วมของมนุษยชาติ อันได้แก่ สภาพแวดล้อมโลก การควบคุมทุนการเงินโลกหรือการค้าค้านโลกาภิวัตน์ การเคารพสิทธิในวิถีชีวิตตัวตนของชุมชน บุคคล

4.4 อุปสรรคของการเมืองภาคประชาชน

ในบริบทของสังคมไทยที่เป็นอยู่เส้นทางการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนมิได้ราบรื่น และยังมีอุปสรรคสำคัญอยู่ 4 ประการ คือ (เสกสรร ประเสริฐกุล 2548: 181-194)

4.4.1 แนวนโยบายของรัฐและรัฐบาล ที่ผูกพันระไว้กับลัทธิเสรีนิยมใหม่ของรัฐไทยที่ไม่เพียงแต่ปรากฏในกฎหมาย 11 ฉบับ ตามเงื่อนไขของไอเอ็มเอฟเท่านั้น แต่ยังถูกบรรจุไว้ในบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเลขที่เดียว ดังกรณีมาตราที่ 87 อันมีใจความสำคัญถึงการสนับสนุนเศรษฐกิจแบบเสรี โดยรัฐ ที่ต้องอาศัยกลไกการตลาดกำกับ ดูแลให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรม

การเกิดขึ้นและชัยชนะของพรรคไทยรักไทยก็เช่นเดียวกันที่ทำให้เกิดนโยบายประชานิยม เช่น โครงการพักชำระหนี้เกษตรกร หรือ โครงการ “เอื้ออาทร” ทั้งปวง ซึ่งเป็นวิธีการดึงมวลชนให้เข้ามาอยู่กับภาครัฐและกลไกตลาด พร้อมกับเบียดขับพื้นที่ทางการเมืองทั้งของเอ็นจีโอและเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนต่างๆ

4.4.2 แนวโน้มใช้ความรุนแรงของฝ่ายรัฐและฝ่ายทุน ที่เกิดจากการไม่ยอมรับสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการใช้อำนาจ ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐถึงร้อยละ 87.4 ยังมีทัศนคติเกี่ยวกับการชุมนุมของประชาชนว่ามีเบื้องหลังโดยบุคคลที่สาม ร้อยละ 88.5 เห็นด้วยกับการจับกุมดำเนินคดีกับผู้ที่มาปิดถนนหรือบุกคุกสถานข้าราชการ และครึ่งหนึ่งของเจ้าหน้าที่เห็นว่าพวกชุมนุมประท้วงเป็นพวกเห็นแก่ตัวและร้อยละ 66.8 เห็นว่าเอ็นจีโอเป็นองค์กรที่ขาดความน่าเชื่อถือและไม่ควรไว้วางใจ ซึ่งทำให้เข้าใจได้ว่า การใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่ในกรณีเขื่อนปากมูล ท่อก๊าซไทย-มาเลเซียหรืออีกหลายๆ แห่ง ไม่ใช่เรื่องบังเอิญหรือสถานการณ์พาไป แต่มันสอดคล้องกับท่าทีทางการเมืองและโลกทัศน์หลักของภาครัฐในทุกกรณี

ขณะที่กรอบคิดของชนชั้นนำในรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐยังเห็นการเรียกร้องสิทธิว่าเป็นเรื่องผิดกฎหมาย นั่นเท่ากับการเปิดทางแก่การใช้ความรุนแรงโดยสมาชิกที่สูญเสียผลประโยชน์จากการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาชน ดังกรณีการลอบสังหารแกนนำกลุ่มประชาชนต่างๆ ซึ่งพบว่าในระหว่างปี 2517-2522 มีผู้นำชาวนาชาวไร่ทั่วประเทศถูกลอบยิงบาดเจ็บและเสียชีวิต 48 ราย และในระหว่างปี 2532 ถึงต้นปี 2546 ผู้นำชุมชนที่ต่อต้านโครงการต่างๆ ถูกลอบสังหารเสียชีวิตทั้งหมด 21 ราย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร

4.4.3 ความไม่เข้าใจและการวางเฉยของกลุ่มคนในสังคมที่ไม่เดือดร้อน ซึ่งส่วนมากจะเป็นคนชั้นกลางในเมืองซึ่งได้รับอิทธิพลจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ขยายตัวในทุกมิติของกิจกรรม

ซึ่งแม้ว่าคนชั้นกลางจะมีลักษณะที่หลากหลาย แต่ส่วนใหญ่มีแนวโน้มเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของคนชั้นล่าง หรือยังเป็นพันธมิตรที่ไม่อาจไว้ใจได้ “เพราะคนเหล่านี้ยังไม่แน่นอน พุศุภาษาการเมืองก็คือเป็นคน โกลเล” แต่ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าพลังในทางสร้างสรรค์ของคนชั้นกลางจะหมดสิ้นไปแล้ว เพียงแต่ตั้งข้อสังเกตได้ว่า ลัทธิบริโภคนิยมพร้อมกับเศรษฐกิจฟองสบู่ และปัจเจกนิยมสุดขั้วที่มา กับแนวคิดเสรีนิยมใหม่ ได้เปลี่ยนจิตสำนึกของคนชั้นกลางไปมากทีเดียว จากการยืนยันสิทธิพลเมืองอย่างหนักแน่น ในปี 2516 และ 2535 พวกเขาอาจกลายเป็นแค่ผู้บริโภคในท้องตลาดที่ไร้สังกัดผูกพันกับผู้ใด

4.4.4 ปัญหาจิตสำนึกทางการเมืองการขาดแคลนทุน และภาวะผู้นำ ทั้งนี้มวลชนในระดับรากหญ้าไม่ได้มีจิตสำนึกต่อสู้ทางการเมืองอัตโนมัติ เพราะแนวคิดที่ยอมรับฐานะเหนือกว่าของรัฐและวัฒนธรรมที่มองตัวเองเป็นกลุ่มชนที่ไร้อำนาจยังฝังลึกมากพอสมควร จึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่ผู้นำประชาชนที่ตื่นตัวทางการเมืองจะไปจัดตั้งมวลชนให้เกิดการรวมพลังขึ้นมา หรือบางแห่งถึงขั้นสลายตัวเมื่อได้รับการแก้ไข หรือหมกการเชื่อมร้อยกับกลุ่มอื่นเมื่อ ปัญหาของตนอ่อนคลายลง ทั้งนี้เนื่องจากวิถีชีวิตของประชาชนในระดับรากหญ้าไม่น้อยก็อยู่ในกระแสบริโภคนิยมแบบทุนนิยม ซึ่งเป็นแบบปัจเจกนิยม

4.5 ความจำเป็นของการเมืองภาคประชาชน

นักการเมืองไทยมุ่งหวังจัดลดทอนบทบาทการเมืองภาคประชาชนควรตระหนักว่าการเมืองรัฐสภา หรือการเมืองแบบผู้แทนกำลังลดบทบาทลง และไม่พอเพียงที่จะตอบปัญหาทุกเรื่องแก่ผู้คนได้ การเมืองภาคประชาชนจะทวีความสำคัญขึ้นด้วยเหตุผล ดังนี้คือ (ธีรยุทธ บุญมี 2546)

1. นักเสรีนิยมใหม่อธิบายว่า การเชื่อมโยงทางการเงิน วัฒนธรรมการติดต่อข่าวสารทำให้เกิดความเป็นโลกเดียวกัน หรือโลกาภิวัตน์ แต่ช่วงหลังเริ่มตระหนักว่าไม่มีทางเกิดโลกเดียววัฒนธรรมร่วมเดียวกันแบบตะวันตกครอบงำได้จะเป็นแบบหลังตะวันตก นิยม (Post Westernism) เป็นโลกาภิวัตน์หลายกระแสและท้องถิ่นนิยมหลายกระแสละเคล้ากัน ซึ่งจะเรียกว่าโลกาภิวัตน์ (globalization) ก็ได้ รัฐบาลของประเทศหรือแม้แต่องค์กรระหว่างประเทศไม่สามารถจัดการกับความซับซ้อนหลากหลายได้ดีพอ จึงได้เกิดองค์กรนิรโทษกรรมสากล องค์กรการช่วยเหลือแพทย์และอาหารข้ามพรมแดน กรีนพีซ การต่อต้านวัฒนธรรมอเมริกันภิวัตน์เป็นเครือข่ายทั่วโลก ในอนาคตจะเกิดองค์กรสนับสนุนวัฒนธรรม ศิลปะพื้นบ้านขึ้นอีกมาก ปัจจุบันองค์กร NGO ระหว่างประเทศ หรือ NGO ก็ถือเป็นกระแสใหญ่ที่มีบทบาทมากขึ้น ภายในแต่ละประเทศก็เกิดกลุ่มความเชื่อความคิดผลประโยชน์ที่หลากหลายซับซ้อน ต่างฝ่ายต่างแสวงหาประโยชน์และความชอบธรรมให้กับตน จนการเมืองแบบตัวแทนและระบบราชการไม่สามารถ

แก้ปัญหาได้ทั้งหมด ต้องอาศัยการเมืองแบบปริมณฑลสาธารณะหรือประชาสังคมขับเคลื่อนให้ ความขัดแย้งแตกต่างดังกล่าวลงตัวได้ หลายประเทศก็มีอบการจัดการทรัพยากรสวัสดิการบาง ประเภท เช่น การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตกีฬา ท่องเที่ยว สันทนาการแก่องค์กรท้องถิ่น หรือ NGO

2. ยุคใหม่สุดนี้เกิดสิ่งที่เรียกว่า กระบวนการถอย (disembeddednes) คือถอยจากความเชื่อเดิมและถอยจากกรอบอำนาจและปฏิบัติเดิมๆ เช่น ความเป็นรัฐเริ่มถอยออกจากความเป็นชาติ ถอยออกจากอำนาจในการควบคุมอธิปไตยเหนือพรมแดนในบางเรื่อง เช่น รัฐในยุโรปถอยออกจากความเป็นชาติตน และถอยอำนาจในการควบคุมสกุลเงินตราเดิม อำนาจในการตั้งภาษี การตรากฎหมายบางด้าน เช่น มนุษยชน สภาพแวดล้อมจากอาณาเขตอธิปไตยเดิมของตนให้แก่สหภาพยุโรป (EU) รัฐบาลไทยที่กำลังถอยออกจากความเป็นรัฐของชาติไทยให้เป็นรัฐร่วมของความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี แม้ว่าคนที่รักชาติมากๆ เมื่อได้ยินจะมองว่าทำให้วัฒนธรรมไทยเสื่อมถอยแต่ไม่ใช่ เป็นความต้องการให้เกิดความหลากหลายเพื่อเตรียมตัวตั้งรับกระแสเปลี่ยนแปลงได้ดีมาก ลัทธิตุสุขชั่วจะได้ลดลงเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงเกิดขึ้นในสังคมกับส่วนอื่นๆ ต้องถอยอำนาจการกำหนดภาษีแก่อาเซียน เป็นต้น องค์กรของรัฐ เช่น สถาบันการศึกษาแพทย์และสาธารณสุข ก็กำลังตกอยู่ในกระบวนการนี้เมื่อรัฐ องค์กร สถาบันของรัฐถูกถอย สิ่งที่มาแทนมี 2 ส่วนคือ ตลาดหรือภาคเอกชน กับภาคประชาชน ตลาดต้องการให้ธุรกิจเอกชนจัดการทุกๆ ด้าน ตั้งแต่การศึกษาแพทย์ พลังงาน สื่อสาร ส่วนมากภาคประชาชน ต้องการให้ภาคสังคม ชุมชนเป็นผู้จัดการกิจกรรมเหล่านั้น ซึ่งในส่วนของสถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนนิยมทำมาตรฐานไอเอส โอ 9002 ซึ่งไม่ได้มีระบบตรวจสอบกันอย่างจริงจัง ควรจะมองคุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรมน่าจะดีกว่ามาก เรื่องนี้เป็นแพชชั่นที่ ทำกันทั้งสถาบันศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ผู้ที่ต้องการให้ภาคสังคม ชุมชน ซึ่งควรจะเข้าใจ วัฒนธรรมของประเทศไทยเอื้ออาทรต่อคนไทยได้ดีก็ควรสนับสนุน การเมืองภาคประชาชนให้ เข้มแข็งให้สังคมเข้มแข็ง วัฒนธรรมหลากหลายที่เข้มแข็ง

5. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี

จังหวัดร้อยเอ็ด

5.1 สภาพทั่วไป

1) ที่ตั้ง อำเภอเมยวดี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดร้อยเอ็ด ห่างจากจังหวัดร้อยเอ็ด 72 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอโพนทอง 26 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอหนองพอก 13 กิโลเมตร เส้นทางคมนาคมติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ดได้ 2 สาย คือ ผ่านอำเภอหนองพอกหรือผ่าน

อำเภอโพนทอง ซึ่งปัจจุบันเป็นถนนลาดยาง (รพข.) ทั้ง 2 สาย สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นสภาพลุ่มมีพื้นที่ประมาณ 196 ตารางกิโลเมตร พิกัดอำเภอเมยวดี VD 094135 มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

- ทิศเหนือ ติดกับอำเภอภูนิารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
- ทิศใต้ ติดกับอำเภอหนองพอก และอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
- ทิศตะวันออก ติดกับอำเภอภูนิารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และ อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

- ทิศตะวันตก ติดกับอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

2) ประชากร จำนวนประชากร 22,528 คน แยกเป็น ชาย 11,284 คน หญิง 11,298 คน จำนวนครัวเรือน 5,632 ครัวเรือน

3) พื้นที่ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มสายธารน้ำธรรมชาติไหลผ่าน ได้แก่ ลำห้วยกลอย ลำห้วยแดง และลำน้ำยัง แต่เนื่องจากสภาพของดินทั่วไปเป็นดินร่วนปนดินทราย จึงทำให้ขาดแคลนน้ำทำการเกษตรในระหว่างเดือน มีนาคม – พฤษภาคม

การปกครอง

การปกครองท้องที่ แบ่งออกเป็น 4 ตำบล 43 หมู่บ้าน ดังนี้

- ตำบลเมยวดี มี 11 หมู่บ้าน ห่างจากอำเภอเมยวดี 2 กิโลเมตร
- ตำบลชุมพร มี 14 หมู่บ้าน ห่างจากอำเภอเมยวดี 15 กิโลเมตร
- ตำบลชมสะอาด มี 9 หมู่บ้าน ห่างจากอำเภอเมยวดี 7 กิโลเมตร
- ตำบลบึงเลิศ มี 9 หมู่บ้าน ห่างจากอำเภอเมยวดี 7 กิโลเมตร

5.2 การปกครองท้องถิ่น มีการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลตำบลทั้งหมด 4 แห่ง ประกอบด้วย

1) เทศบาลตำบลชุมพร

เทศบาลตำบลชุมพร มีสำนักงานเทศบาลตั้งอยู่บ้านชุมพรใหม่ หมู่ที่ 12 ตำบลชุมพร อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ได้เปลี่ยนแปลงฐานะมาจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2539 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 113 ตอนที่ 9 ลงวันที่ 30 มกราคม 2539 และประกอบด้วยเทศบาลตำบลชุมพร ได้รับการจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลชุมพร ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพรเป็นเทศบาลตำบลชุมพร ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2551 อาศัยอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เทศบาลตำบลชุมพรซึ่งตั้งอยู่ห่างจากอำเภอเมยวดี เป็นระยะทางประมาณ 14 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 52,748 ไร่ หรือเนื้อที่ทั้งหมด 61.81 ตารางกิโลเมตร

มีหมู่บ้าน 14 หมู่บ้าน เป็นเทศบาลตำบลขนาดเล็ก จำนวนประชากรทั้งหมด 7,944 คน แยกเป็น
เพศชาย จำนวน 3,919 คน เพศหญิง จำนวน 4,025 คน

สภาพสังคม

- โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 4 แห่ง
- ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 14 แห่ง
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 2 แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 4 แห่ง
- โรงเรียนมัธยมศึกษา (ขยายโอกาส) จำนวน 3 แห่ง

สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัด จำนวน 5 แห่ง
- สำนักสงฆ์ จำนวน 2 แห่ง

ข้อมูลอื่นๆ

มวลชนจัดตั้งขึ้น

- ลูกเสือชาวบ้าน 6 รุ่น จำนวน 900 คน

ข้อมูลการบริหารของเทศบาลตำบลชุมพร

1. จำนวนบุคลากร จำนวน 69 คน แยกเป็น

ตำแหน่งในสำนักปลัดเทศบาลตำบล 45 คน

ตำแหน่งในกองคลัง 9 คน

ตำแหน่งในกองช่าง 15 คน

คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลชุมพร ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีตำบล 1 คน

รองนายกเทศมนตรีตำบล 2 คน เลขานุการนายกเทศมนตรีตำบล 1 คน ที่ปรึกษา

นายกเทศมนตรีตำบล 1 คน สำหรับสมาชิกสภาเทศบาลตำบล มี 12 คน

2. รายได้ของเทศบาลตำบลชุมพร

ตารางที่ 2.1 แสดงรายได้ของเทศบาลตำบลชุมพร (ระหว่างปีงบประมาณ 2555 – ปีงบประมาณ 2556)

รายรับ	ปีงบประมาณ	ปีงบประมาณ	+	เพิ่มขึ้น
	2555	2556		
1. หมวดภาษีอากร	188,132.05	197,263.95	+	เพิ่มขึ้น
2. หมวดค่าธรรมเนียมค่าปรับและใบอนุญาต	41,603.11	50,411.40	+	เพิ่มขึ้น
3. หมวดรายได้จากทรัพย์สิน	161,621.35	188,991.90	+	เพิ่มขึ้น
4. หมวดสาธารณูปโภคและการพาณิชย์	388,326.28	434,027.61	+	เพิ่มขึ้น
5. หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด	90,683.00	84,043.50	-	ลดลง
6. รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อปท.	12,923,323.80	16,608,463.34	+	เพิ่มขึ้น
7. หมวดเงินอุดหนุนทั่วไป	13,412,970.00	14,844,466.00	+	เพิ่มขึ้น
8. หมวดเงินอุดหนุนระบุตามวัตถุประสงค์	-	-		
รวมรายรับทั้งสิ้น	27,206,659.59	32,407,667.70	+	เพิ่มขึ้น

3. รายจ่ายของเทศบาลตำบลชุมพร

ตารางที่ 2.2 แสดงรายจ่ายของเทศบาลตำบลชุมพร (ระหว่างปีงบประมาณ 2555 – ปีงบประมาณ 2556)

รายจ่าย	ปีงบประมาณ	ปีงบประมาณ	+	เพิ่มขึ้น
	2555	2556	-	ลดลง
1. งบกลาง	1,626,467.45	1,257,073.89	-	ลดลง
2. เงินเดือนและค่าจ้างประจำ	3,992,148.00	3,973,631.13	-	ลดลง
3. หมวดค่าจ้างลูกจ้างชั่วคราว	1,867,313.00	2,366,011.00	+	เพิ่มขึ้น
4. หมวดค่าตอบแทน วัสดุและวัสดุ	10,287,667.80	9,996,323.90	-	ลดลง
5. หมวดค่าสาธารณูปโภค	346,160.51	541,076.28	-	เพิ่มขึ้น
6. หมวดเงินอุดหนุน	2,217,624.62	1,519,820.00	-	ลดลง
7. หมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	5,512,748.00	8,211,100.00	-	เพิ่มขึ้น
8. รายจ่ายที่จ่ายอื่น ๆ	27,900.00	28,000.00	+	เพิ่มขึ้น
รวมรายจ่ายทั้งสิ้น	25,878,028.36	27,893,036.20	+	เพิ่มขึ้น

2) เทศบาลตำบลบึงเลิศ

เทศบาลตำบลบึงเลิศ ได้เปลี่ยนแปลงฐานะมาจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 และประกอบกับเทศบาลตำบลบึงเลิศได้รับการจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลบึงเลิศ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลบึงเลิศ เป็นเทศบาลตำบลบึงเลิศ ลงวันที่ 4 พฤศจิกายน 2552 อาศัยอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เทศบาลตำบลบึงเลิศอยู่ห่างจากอำเภอเมยวดีประมาณ 7 กิโลเมตร เส้นทางคมนาคมติดต่อกับอำเภอได้ 2 ทาง คือ ผ่านทางบ้านหนองเมย ตำบลเมยวดี เข้าบ้านโป่ง และอีกทางหนึ่งคือผ่านบ้านหนองสองห้อง ตำบลเมยวดี เข้าบ้านบึงเลิศ ซึ่งเป็นถนนลาดยาง ตำบลบึงเลิศ มีเนื้อที่ประมาณ 17,500 ไร่ เขตการปกครอง 9 หมู่บ้าน ประชากรทั้งสิ้น 4,901 คน แยกเป็นชาย 2,480 คน เป็นหญิง 2,421 คน มีครัวเรือนทั้งหมด 1,132 ครัวเรือน มีไฟฟ้าใช้ทุกหมู่บ้าน

สภาพสังคม

- มีโรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่ง
- โรงเรียนมัธยมศึกษา (ขยายโอกาส) 2 แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 แห่ง

องค์กรศาสนา

- วัด 4 แห่ง
- สำนักสงฆ์ 2 แห่ง

สาธารณสุข

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2 แห่ง
- อาสาสมัครสาธารณสุข 85 คน

ข้อมูลการบริหารของเทศบาลตำบลบึงเลิศ

1. จำนวนบุคลากร จำนวน 44 คน แยกเป็น

ตำแหน่งในสำนักปลัดเทศบาลตำบล 32 คน

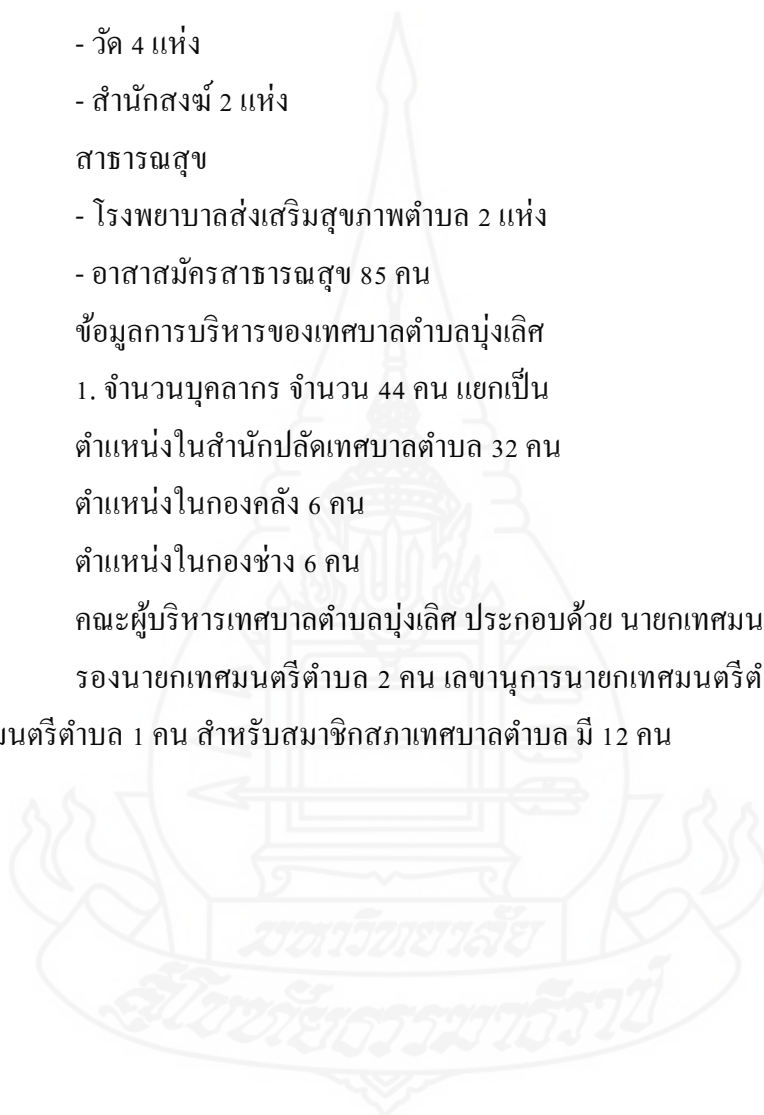
ตำแหน่งในกองคลัง 6 คน

ตำแหน่งในกองช่าง 6 คน

คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลบึงเลิศ ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีตำบล 1 คน

รองนายกเทศมนตรีตำบล 2 คน เลขานุการนายกเทศมนตรีตำบล 1 คน ที่ปรึกษา

นายกเทศมนตรีตำบล 1 คน สำหรับสมาชิกสภาเทศบาลตำบล มี 12 คน

2. รายได้ของเทศบาลตำบลบึงเกลือ

ตารางที่ 2.3 แสดงรายได้ของเทศบาลตำบลบึงเกลือ (ระหว่างปีงบประมาณ 2555 – ปีงบประมาณ 2556)

รายรับ	ปีงบประมาณ	ปีงบประมาณ	+	เพิ่มขึ้น
	2555	2556		-
1. หมวดภาษีอากร	62,774.67	71,682.32	+	เพิ่มขึ้น
2. หมวดค่าธรรมเนียมค่าปรับและใบอนุญาต	2,145.50	10,950.60	+	เพิ่มขึ้น
3. หมวดรายได้จากทรัพย์สิน	167,446.29	222,793.75	+	เพิ่มขึ้น
4. หมวดสาธารณูปโภคและการพาณิชย์	334,610.00	342,735.00	+	เพิ่มขึ้น
5. หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด	36,500.50	40,925.00	+	เพิ่มขึ้น
6. รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อปท.	9,715,289.85	12,325,000.29	+	เพิ่มขึ้น
7. หมวดเงินอุดหนุนทั่วไป	6,022,103.78	6,593,673.08	+	เพิ่มขึ้น
8. หมวดเงินอุดหนุนระบุตามวัตถุประสงค์	-	-		
รวมรายรับทั้งสิ้น	16,340,870.59	19,607,760.04	+	เพิ่มขึ้น

3. รายจ่ายของเทศบาลตำบลบึงเกลือ

ตารางที่ 2.4 แสดงรายจ่ายของเทศบาลตำบลบึงเกลือ (ระหว่างปีงบประมาณ 2555 – ปีงบประมาณ 2556)

รายจ่าย	ปีงบประมาณ	ปีงบประมาณ	+	เพิ่มขึ้น
	2555	2556		-
1. งบกลาง	793,351.00	1,064,306.80	+	เพิ่มขึ้น
2. เงินเดือนและค่าจ้างประจำ	4,211,729.00	5,339,815.00	+	เพิ่มขึ้น
3. หมวดค่าตอบแทน วัสดุและวัสดุ	8,076,201.89	8,386,706.00	+	เพิ่มขึ้น
4. หมวดเงินอุดหนุน	1,141,200.00	1,421,226.62	+	เพิ่มขึ้น
5. หมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	2,112,680.00	953,293.40	-	ลดลง
6. รายจ่ายที่จ่ายอื่นๆ	-	-		
รวมรายจ่ายทั้งสิ้น	16,335,161.89	17,191,847.88	+	เพิ่มขึ้น

3) เทศบาลตำบลชมสะอาด

สำนักงานเทศบาลตำบลชมสะอาด ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลชมสะอาด ได้เปลี่ยนแปลงฐานะมาจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 และประกอบกับเทศบาลตำบลชมสะอาด ได้รับการจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลชมสะอาด ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลชมสะอาดเป็นเทศบาลตำบลชมสะอาด ลงวันที่ 4 พฤศจิกายน 2552 อาศัยอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เทศบาลตำบลชมสะอาด อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมยวดี ประมาณ 6 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 23,125 ไร่ หรือเนื้อที่ทั้งหมด 37 ตารางกิโลเมตร มี 9 หมู่บ้าน เป็นเทศบาลตำบลขนาดเล็ก ประชากรทั้งสิ้น 4,307 คน แยกเป็นชาย 2,148 คน เป็นหญิง 2,159 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,140 ครัวเรือน มีไฟฟ้าใช้เข้าถึงทุกครัวเรือน

สภาพสังคม

- โรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่ง
- โรงเรียนมัธยมศึกษา (ขยายโอกาส) 1 แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง

สถาบันทางศาสนา

- วัด 2 แห่ง
- สำนักสงฆ์ 4 แห่ง

ข้อมูลมวลชนจัดตั้ง

- ลูกเสือชาวบ้าน 3 รุ่น จำนวน 600 คน
- ตำรวจอาสา 1 รุ่น จำนวน 70 คน
- อาสาสมัครป้องกันภัยพลเรือน (อปพร.) 3 รุ่น จำนวน 114 คน
- แกนนำกลุ่มสตรี จำนวน 135 คน

ข้อมูลการบริหารของเทศบาลตำบลชมสะอาด

1. จำนวนบุคลากร จำนวน 29 คน แยกเป็น

ตำแหน่งในสำนักปลัดเทศบาลตำบล 22 คน

ตำแหน่งในกองคลัง 5 คน

ตำแหน่งในกองช่าง 2 คน

คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลชมสะอาด ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีตำบล 1 คน

รองนายกเทศมนตรีตำบล 2 คน เลขานุการนายกเทศมนตรีตำบล 1 คน ที่ปรึกษา
นายกเทศมนตรีตำบล 1 คน สำหรับสมาชิกสภาเทศบาลตำบล มี 12 คน

2. รายได้ของเทศบาลตำบลชมสะอาด

ตารางที่ 2.5 แสดงรายได้ของเทศบาลตำบลชมสะอาด (ระหว่างปีงบประมาณ 2555 – ปีงบประมาณ 2556)

รายรับ	ปีงบประมาณ	ปีงบประมาณ	+	เพิ่มขึ้น
	2555	2556		
1. หมวดภาษีอากร	683,526.65	104,686.82	-	ลดลง
2. หมวดค่าธรรมเนียมค่าปรับและใบอนุญาต	24,412.55	12,151.31	-	ลดลง
3. หมวดรายได้จากทรัพย์สิน	80,485.19	74,785.31	-	ลดลง
4. หมวดสาธารณูปโภคและการพาณิชย์	457,050.00	508,004.00	+	เพิ่มขึ้น
5. หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด	17,950.00	64,520.00	+	เพิ่มขึ้น
6. รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อปท.	9,226,522.63	12,934,349.33	+	เพิ่มขึ้น
7. หมวดเงินอุดหนุนทั่วไป	5,773,502.00	5,130,401.00	-	ลดลง
8. หมวดเงินอุดหนุนระบุตามวัตถุประสงค์	-	-		
รวมรายรับทั้งสิ้น	16,263,449.02	18,828,898.27	+	เพิ่มขึ้น

3. รายจ่ายของเทศบาลตำบลชมสะอาด

ตารางที่ 2.6 แสดงรายจ่ายของเทศบาลตำบลชมสะอาด (ระหว่างปีงบประมาณ 2555 – ปีงบประมาณ 2556)

รายจ่าย	ปีงบประมาณ	ปีงบประมาณ	+	เพิ่มขึ้น
	2555	2556		
1. งบกลาง	1,016,239.00	1,052,359.60	-	ลดลง
2. เงินเดือนและค่าจ้างประจำ	2,115,780.00	4,029,420.00	+	เพิ่มขึ้น
3. หมวดค่าจ้างลูกจ้างชั่วคราว	1,276,200.00			
4. หมวดค่าตอบแทน วัสดุและวัสดุ	6,572,580.00	7,563,795.10	+	เพิ่มขึ้น
5. หมวดค่าสาธารณูปโภค	295,000.00			
6. หมวดเงินอุดหนุน	3,262,095.00	3,063,295.74	-	ลดลง
7. หมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	1,613,877.00	1,049,300.00	-	ลดลง
8. รายจ่ายที่จ่ายอื่นๆ	479,000.00	283,205.00	-	ลดลง
รวมรายจ่ายทั้งสิ้น	16,630,771.00	17,041,375.44	+	เพิ่มขึ้น

4) เทศบาลตำบลเมยวดี

สำนักงานเทศบาลตำบลเมยวดี ตั้งอยู่บ้านหนองเมย หมู่ที่ 6 ตำบลเมยวดี ได้เปลี่ยนแปลงฐานะมาจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 และประกอบกับเทศบาลตำบลเมยวดี ได้รับการจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลเมยวดี ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพรเป็นเทศบาลตำบลเมยวดี ลงวันที่ 4 พฤศจิกายน 2552 อาศัยอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เทศบาลตำบลเมยวดี อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมยวดี ประมาณ 100 เมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 25,313 ไร่ หรือเนื้อที่ทั้งหมด 40.50 ตารางกิโลเมตร มี 11 หมู่บ้าน เป็นเทศบาลตำบลขนาดเล็ก ประชากรทั้งสิ้น 5,619 คน แยกเป็นชาย 2,817 คน เป็นหญิง 2,802 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,563 ครัวเรือน มีไฟฟ้าใช้เข้าถึงทุกครัวเรือน

สภาพทางสังคม

- มีโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 2 แห่ง
- มีโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง

- โรงเรียนเอกชน 1 แห่ง

องค์กรทางศาสนา

- มีวัด 3 แห่ง

- สำนักสงฆ์ 2 แห่ง

สาธารณสุข

- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมยวดี 1 แห่ง

- โรงพยาบาล 1 แห่ง

ข้อมูลมวลชนจัดตั้ง

- สมาชิกอาสาป้องกันภัยพลเรือน (อปพร.) จำนวน 2 รุ่น 100 คน

- ตำรวจอาสา 11 คน

- ลูกเสือชาวบ้าน จำนวน 1 รุ่น 180 คน

ข้อมูลการบริหารของเทศบาลตำบลเมยวดี

1. จำนวนบุคลากร จำนวน 35 คน แยกเป็น

ตำแหน่งในสำนักปลัดเทศบาลตำบล 21 คน

ตำแหน่งในกองคลัง 10 คน

ตำแหน่งในกองช่าง 4 คน

คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลชุมพร ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีตำบล 1 คน

รองนายกเทศมนตรีตำบล 2 คน เลขานุการนายกเทศมนตรีตำบล 1 คน ที่ปรึกษา

นายกเทศมนตรีตำบล 1 คน สำหรับสมาชิกสภาเทศบาลตำบล มี 12 คน

2. รายได้ของเทศบาลตำบลเมยวดี

ตารางที่ 2.7 แสดงรายได้ของเทศบาลตำบลเมยวดี (ระหว่างปีงบประมาณ 2555 – ปีงบประมาณ 2556)

รายรับ	ปีงบประมาณ	ปีงบประมาณ	+	เพิ่มขึ้น
	2555	2556		
1. หมวดภาษีอากร	211,265.00	204,050.31	-	ลดลง
2. หมวดค่าธรรมเนียมค่ารับและใบอนุญาต	108,449.89	121,433.40	+	เพิ่มขึ้น
3. หมวดรายได้จากทรัพย์สิน	122,955.94	129,990.86	+	เพิ่มขึ้น
4. หมวดสาธารณูปโภคและการพาณิชย์	519,815.00	522,130.00	+	เพิ่มขึ้น
5. หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด	215,330.00	184,596.00	-	ลดลง
6. รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อปท.	10,780,053.77	13,653,960.17	+	เพิ่มขึ้น
7. หมวดเงินอุดหนุนทั่วไป	7,348,135.00	7,183,505.00	-	ลดลง
8. หมวดเงินอุดหนุนระบุตามวัตถุประสงค์	-	-		
รวมรายรับทั้งสิ้น	19,306,004.60	21,999,665.74	+	เพิ่มขึ้น

3. รายจ่ายของเทศบาลตำบลเมยวดี

ตารางที่ 2.8 แสดงรายจ่ายของเทศบาลตำบลเมยวดี (ระหว่างปีงบประมาณ 2555 – ปีงบประมาณ 2556)

รายจ่าย	ปีงบประมาณ	ปีงบประมาณ	+	เพิ่มขึ้น
	2555	2556		
1. งบกลาง	680,361.00	1,075,964.50	+	เพิ่มขึ้น
2. เงินเดือนและค่าจ้างประจำ	8,297,478.00	6,320,924.55	-	ลดลง
3. หมวดค่าจ้างลูกจ้างชั่วคราว	6,809,990.20		+	เพิ่มขึ้น
4. หมวดค่าตอบแทน วัสดุและวัสดุ		10,343,149.49		
5. หมวดค่าสาธารณูปโภค	1,944,368.19		-	ลดลง
6. หมวดเงินอุดหนุน	1,107,122.17	1,178,644.65	+	เพิ่มขึ้น
7. หมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง		1,162,900.00		
8. รายจ่ายที่จ่ายอื่น ๆ				
รวมรายจ่ายทั้งสิ้น	18,839,319.56	20,081,583.19	+	เพิ่มขึ้น

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

โสภณ วงศ์ใหญ่ (2551: บทคัดย่อ) ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กรณีศึกษา ตำบลแม่กรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า (1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และการเป็นสมาชิกกลุ่ม (2) ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่กรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการรับรู้ ข้อมูลหรือข่าวสาร 2) การมีส่วนร่วมในการให้ความเห็น 3) การมีส่วนร่วมในการริเริ่ม 4) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 5) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 6) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ โดยลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินการมากที่สุด และลักษณะที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือด้านการตรวจสอบ (3) ปัจจัยอายุ ระดับการศึกษาและการเป็นสมาชิกกลุ่มที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (4) ปัญหา อุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาและอุปสรรคเกิดจากประชาชนมากกว่าเกิดจากหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบล (5) แนวทางแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน คือประชาชนต้องตระหนักถึงสิทธิของตนเอง และเข้าใจขอบเขตของการใช้สิทธิว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างไร มีวิธีปฏิบัติอย่างไร ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องชี้แจงกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวกับการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม ให้ประชาชนได้ทราบ

เอกวิทย์ ชีรวิโรจน์ (2553: บทคัดย่อ) ศึกษาถึงปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า ในด้านปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนางรอง ประชาชนส่วนมากไม่รับรู้ถึงอำนาจที่ตนเองได้รับ ประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ส่งผลทำให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนางรองขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่มากพอ ทั้งนี้ได้มีการกระจายอำนาจให้แก่เทศบาลเมืองนางรองอย่างต่อเนื่อง มีการประกาศใช้กฎหมายหรือระเบียบต่างๆ ที่ให้อำนาจประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองหลายประการ แต่จากการกระจายอำนาจและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควรจะเป็น ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องมาจาก การประชาสัมพันธ์ให้

ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนยังมีน้อย วิธีการและช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ การให้ความรู้ความเข้าใจและสร้างทัศนคติที่ดีและถูกต้องในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองแก่ประชาชนยังไม่ดีพอ เมื่อพิจารณาจากพฤติกรรมของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว อาจกล่าวได้ว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนดังกล่าว เป็นเพียงแค่การกระจายอำนาจ หรือส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่เพียงรูปแบบเท่านั้น แนวทางในการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ การปรับปรุงโครงสร้างของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยแก่เยาวชน การส่งเสริมถึงพฤติกรรมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ในหลากหลายรูปแบบ ฯลฯ

ประสิทธิ์ บุญลิขิต (2513) ศึกษาเกี่ยวกับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตสุขาภิบาลเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงรายพบว่าปัจจัยทางสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม 9 ประการ คือ อายุ การศึกษา รายได้ เพศ อาชีพ สถานะสมรส ภูมิลำเนา การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในสังคม และการเป็นสมาชิกของกลุ่มชุมชนที่มีชาติพันธุ์เป็นชนส่วนใหญ่ในสังคม มีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในทางการเมือง

ปิยะนุช เงินคล้าย และคณะ (2540) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนศึกษาเปรียบเทียบประชาชนในเขตเมืองและประชาชนในเขตชนบท พบประชาชนที่มีภูมิลำเนา อาชีพ และรายได้ อาชีพ ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน

พันตำรวจโทเอกรัฐ พัฒนสมบัติ (2543) ทำการศึกษาแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในจังหวัดพะเยา เพื่อทำการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในจังหวัดพะเยา ตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 2,000 บาท ได้รับจากบิดา – มารดา ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม และนักศึกษาส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพะเยา ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีการรับรู้ข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากกว่าสื่ออื่นๆ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.อบจ.) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ระหว่างร้อยละ 93.9 เหตุผลที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งบางคราวต่ำเพราะอยู่ช่วงเปิดภาคเรียนและติดภารกิจอื่น สำหรับกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ คือ การไปใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งและการตรวจบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของ

ประชาชนชาวไทย ต้องการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยและประโยชน์ของการเมืองต่อพลเมืองประเทศ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนแบบแผนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นไปแบบอิสระ แต่ภาพรวมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองยังไม่ชัดเจน บางครั้งก็สูงบางครั้งก็ต่ำแต่มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ให้ความสนใจจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะไม่ชอบที่จะมีการซื้อสิทธิขายเสียง ขาดความศรัทธาในตัวผู้สมัคร ขาดความศรัทธาต่อระบบการเลือกตั้ง เกิดการเบื่อหน่ายการเมือง เป็นต้น

อดุลย์ คันทะเรศน์ (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การเมืองในกระบวนการจัดทำงบประมาณในองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่พิจารณาจัดสรรงบประมาณหรือโครงการ โดยไม่ได้ยึดแผนพัฒนาตำบล และโครงการที่จำเป็นเร่งด่วน แต่การจัดสรรขึ้นอยู่กับปัจจัยทางการเมือง อำนาจ อิทธิพลและระบบอุปถัมภ์ จึงสรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ใช่แผนพัฒนาตำบลเป็นเกณฑ์ในการจัดทำงบประมาณ บทบาทในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณหรือโครงการ ตกอยู่ในกลุ่มของบรรดาผู้มีอำนาจและอิทธิพลในองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะประธานกรรมการบริหาร ความสัมพันธ์ส่วนตัว เช่น การเป็นเครือญาติพี่น้อง เพื่อน คนรู้จักใกล้ชิด การสนับสนุนทางการเมืองหรือการเงิน ให้ผู้มีอำนาจจัดสรร ซึ่งเป็นลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันในแบบของผู้อุปถัมภ์กับผู้รับการอุปถัมภ์ ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการพิจารณาจัดสรรงบประมาณในระดับหนึ่ง จึงกล่าวได้ว่า การจัดสรรงบประมาณมีแนวโน้มอยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบอุปถัมภ์

จิรศักดิ์ สีใจเจริญ (2543: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน พบว่าโครงการหรือกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาเป็นด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ประเภทอื่นๆ โดยจะเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการแสดงความคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะมากที่สุด รองลงมาเป็นการได้รับประโยชน์จากโครงการหรือกิจกรรม การเข้าไปมีส่วนร่วมจะเข้าร่วมโดยสมัครใจมากกว่าถูกผู้อื่นชักชวน ส่วนรูปแบบของการมีส่วนร่วมนั้น จะเข้าร่วมโดยผ่านตัวแทน คือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในหมู่บ้าน รองลงมาเป็นการมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการเปิดโอกาสขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เข้าไปมีส่วนร่วมมีอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง สาเหตุของการเข้าไปมีส่วนร่วม ได้แก่ การที่จะมีโอกาสได้ร่วมรับผิดชอบต่อท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็ง และจะทำให้การบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพ

และยังเป็นการควบคุมการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับสาเหตุของการไม่เข้าไปมีส่วนร่วมนั้น เพราะมีตัวแทนอยู่แล้ว ไม่เข้าใจขั้นตอนการดำเนินงาน รวมถึงปัจจัยด้านรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีน้อย ไม่เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ได้มีความพยายามที่จะปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 แต่มีองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนยังปฏิบัติไม่ครบตามกระบวนการ ตามระเบียบที่กำหนด โดยเฉพาะในเรื่องการจัดทำแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล 5 ปี และการนำเสนอร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล องค์กรภาคเอกชน ผู้นำชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะก่อนจะมีการประกาศใช้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องของระเบียบเท่าที่ควร ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประจำปี พ.ศ. 2545 ในระดับน้อย ทำให้เห็นว่า ประชาชนยังไม่ค่อยจะให้ความสนใจในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร เช่น ในเรื่องการประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่น และการเข้าร่วมตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งอาจส่งผลให้การแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

อรุณี พัฒนผลสุขุม (2547: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการเลือกตั้ง ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การรับข่าวสารทางการเมือง และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่พลเมืองไทยตามรัฐธรรมนูญ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการเลือกตั้ง ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านกิจกรรมทางการเมือง ได้แก่ อาชีพ รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การรับข่าวสารทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่

พลเมืองไทยตามรัฐธรรมนูญ ส่วนเพศ อายุ และระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองในด้านกิจกรรมทางการเมือง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนปัญหาอุปสรรคในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองและแนวทางแก้ไขและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตอำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ตามหัวข้อดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 23 คน โดยการคัดเลือกกลุ่มที่จะเป็นตัวอย่างศึกษาในการทำการศึกษานี้ จำนวนทั้งสิ้น 5 กลุ่ม ใช้เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มก็คือ

1. การที่มีบทบาทในเขตพื้นที่ โดยที่พิจารณาจากรูปแบบการปกครองตามแนวคิด “การปกครองส่วนท้องถิ่น” ที่กำหนดตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่นที่อำนาจบริหารองค์กรโดยอิสระจากส่วนกลางในการปกครองในเขตพื้นที่ของตน

2. การทำกิจกรรมของหน่วยงานที่มีความต่อเนื่อง พิจารณาจากการทำกิจกรรมของหน่วยงานที่ทำกิจกรรมด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบล

3. กระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี พิจารณาจากการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน และประชาชนในชุมชนในการเข้ามาตัดสินใจการดำเนินการ

ซึ่งในการศึกษาลักษณะรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลโดยคัดเลือก จำนวน 3 กลุ่ม พิจารณาจากการรวมกลุ่มที่เป็นไปตามแนวคิด “การปกครองส่วนท้องถิ่น” ซึ่งได้แก่

1. ผู้บริหารเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี ตามหลักการรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการบริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น เพื่อให้บริการสาธารณะเป็นระเบียบเรียบร้อย และการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนได้ตรงจุด โดยมีความร่วมมือระหว่างเทศบาลกับชุมชนในท้องถิ่น

2. ข้าราชการประจำเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมยวดี เป็นหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้การบริหารของฝ่ายบริหารเกิดการขับเคลื่อนของการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ

3. ผู้นำชุมชน คือ บุคคลที่เป็นผู้นำของการรวมตัวกันของประชาชนในชุมชนที่ดูแลปัญหาของชุมชน ซึ่งจะคอยประสานงาน และขอความช่วยเหลือหรือความร่วมมือมายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อสามารถวิเคราะห์ถึงลักษณะรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาล และทราบปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมือง แล้วแก้ไขส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

4. ประชาชน ในเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี ซึ่งเป็นพลเมืองของท้องถิ่นที่มีสิทธิและหน้าที่ในฐานะพลเมืองของท้องถิ่นที่มีสิทธิและหน้าที่ในฐานะพลเมืองที่จะสะท้อน ปัญหา ความต้องการ หรือร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ จากการบริหารงานให้บริการสาธารณะของเทศบาล ตลอดจนการเรียนรู้การปกครองตนเอง ตามหลักการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

5. ผู้กำกับดูแลเทศบาลตำบล ที่ได้มีการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่อำเภอเมยวดี ในการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลเทศบาลตำบล ตามกฎหมายในฐานะตัวแทนของรัฐบาลกลางที่ส่งไปดูแลเทศบาลในพื้นที่

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง คือ ฝ่ายผู้บริหารเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมยวดี ฝ่ายข้าราชการประจำเทศบาลตำบลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน ประชาชน และผู้กำกับดูแลเทศบาลตำบล กลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม จำนวน 23 คน ประกอบด้วย

1. ฝ่ายผู้บริหารเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมยวดี คือ นายกเทศมนตรีตำบล 4 คน ได้แก่

- 1) นายสมศักดิ์ อินทรวีเชียร นายกเทศมนตรีตำบลเมยวดี
- 2) นายบัญญัติ สุวรรณไทร นายกเทศมนตรีตำบลบึงเลิศ
- 3) นายวิชัย วิชัย นายกเทศมนตรีตำบลชมสะอาด
- 4) นายประมวล หาญพละ นายกเทศมนตรีตำบลชุมพร

2. ฝ่ายพนักงานเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมยวดี ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 คน แยกเป็นตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบล 4 คน ได้แก่

- 1) นายพิสิษฐ์ ญาณสาร ปลัดเทศบาลตำบลเมยวดี
- 2) นายวีระพงษ์ ผ่านจันทาร ปลัดเทศบาลตำบลบึงเลิศ
- 3) นางประคิษฐ์ ไชยทะ ปลัดเทศบาลตำบลชมสะอาด
- 4) สิบเอก สายรุ้ง ไชยภาลี ปลัดเทศบาลตำบลชุมพร

และแยกเป็นตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนเทศบาลตำบล 4 คน

ได้แก่

- 1) นางวิลาวรรณ สิงหาอาจ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนเทศบาลตำบลเมยวดี
- 2) นางปวีณา มุลละ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนเทศบาลตำบลบึงเลิศ
- 3) นางสมปอง พรหมคำน้อย เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนเทศบาลตำบลชมสะอาด
- 4) นางสาวมุกิตา อวยชัย เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนเทศบาลตำบลชุมพร

ชุมพร

3. ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน ได้แก่

- 1) นายสถิต เชื้อไข ผู้นำชุมชนตำบลเมยวดี
- 2) นายบุญช่วย มหิวรรณ ผู้นำชุมชนตำบลบึงเลิศ
- 3) นายทองม้วน พันศรี ผู้นำชุมชนตำบลเมยวดี
- 4) นายทองสม วลาบูรณ์ ผู้นำชุมชนตำบลชุมพร

4. หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอที่ทำหน้าที่กำกับดูแลเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมยวดี จำนวน 3 คน ได้แก่

- 1) นายสมบัติ สิทธิสถาพรกุล นายอำเภอเมยวดี
- 2) นายประสาธ สิริธิดวัลย์ พัฒนาการอำเภอเมยวดี
- 3) นางวนิดา ภูดวงดาษ ท้องถิ่นอำเภอเมยวดี

5. ประชาชนในเขตอำเภอเมยวดี จำนวน 4 คน ได้แก่

- 1) นายประหัยต์ ฉลองกิตติศักดิ์ ประชาชนตำบลเมยวดี

- 2) นายสุนันท์ คันทะภูมิ ประชาชนตำบลบึงเลิศ
- 3) นายสมบูรณ์ ศรีชนะ ประชาชนตำบลชมสะอาด
- 4) นายสรายุทธ นิตยวรรณ ประชาชนตำบลชุมพร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย แบบข้อสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและอุปกรณ์ภาคสนาม

2.1 แบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์บุคคลที่เป็นผู้บริหาร พนักงานเทศบาล ผู้นำชุมชน ประชาชน และผู้กำกับดูแลเทศบาลตำบลในพื้นที่อำเภอเมยวดี ที่เลือกมาศึกษา เป็นการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด แบ่งเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 ลักษณะหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี

ตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี

ตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางแก้ไขและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี

2.2 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลที่สังเกตได้จากการได้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี และจากการได้เข้าร่วมดำเนินการในกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมยวดี

2.3 อุปกรณ์ภาคสนาม ประกอบด้วย สมุดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูป หลังจากได้ข้อมูลที่ละเอียดแล้ว จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ อธิบายปรากฏการณ์ แล้วจึงสรุปในขั้นตอนสุดท้าย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี ประกอบด้วย

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง คือ สัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลตำบล พนักงานเทศบาลตำบล ผู้นำชุมชน หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอผู้ทำหน้าที่กำกับดูแล และประชาชน ในเขตอำเภอเมยวดี

3.2 ข้อมูลทฤษฎี โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เช่น หนังสือ ตำรา บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ข้อมูลที่รวบรวม ได้จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลสนับสนุนในประเด็นต่างๆ โดยผู้ศึกษาเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการจำแนกข้อมูลต่างๆ ที่เก็บรวบรวมมาได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต เพื่อพิจารณาเชื่อมโยงประเด็นในการอธิบายลักษณะรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และแนวทางแก้ไขส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี ทั้งนี้เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความสมบูรณ์ขึ้นอาศัยแนวคิด ทฤษฎี มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ในรูปแบบข้อมูลเชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายข้อมูลการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกรณีศึกษาเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด สำหรับผลการวิจัยผู้ศึกษาได้ดำเนินการ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 3 แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 1 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

เทศบาลตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552 มีฐานะเป็นนิติบุคคล โครงสร้างของเทศบาลประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร ได้แก่ นายกเทศมนตรี ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนและฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาล นอกจากนี้แล้วเทศบาลยังมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552 มีหน้าที่ 2 ประเภท คือหน้าที่ต้องทำอยู่ จำนวน 9 ข้อ และหน้าที่อาจทำในเขตเทศบาล จำนวน 12 ข้อ นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดไว้แล้วยังมีกฎหมายเฉพาะอื่นๆ กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจ หน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นๆ อีกเป็นจำนวนมาก เช่น พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2534 เป็นต้น

จากเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจจึงกล่าวได้ว่า การเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนเป็นส่วนสำคัญที่จะสนับสนุนให้การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จ เนื่องจากการกระจายอำนาจเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้รัฐบาลสามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึง และตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น การเข้ามามีส่วนร่วม

ของประชาชน มิได้หมายความว่าเพียงการไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเท่านั้น แต่หมายถึง การที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมรับรู้ในกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น การเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมตรวจสอบ ซึ่งถ้าประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจในการดำเนินการต่างๆ แล้ว จะทำให้บริการสาธารณะต่างๆ ที่ดำเนินการในท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุดนอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีผลให้การดำเนินการต่างๆ ของท้องถิ่น เป็นไปด้วยความโปร่งใสลดหรือไม่มีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เกิดขึ้น ซึ่งรูปแบบลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ได้ทำการศึกษาใน 6 ด้าน สามารถนำเสนอในรายละเอียด ได้ดังนี้

1.1 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้

จากการที่รัฐธรรมนูญ ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นราชการ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น จะต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนได้รับทราบ เพื่อความโปร่งใสเสมอภาคจึงได้มีการออกกฎหมายและระเบียบวิธีปฏิบัติเพื่อให้หน่วยงานของรัฐ จะต้องแจ้งข้อมูลการบริหารงานให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบ เทศบาลตำบลก็ถือเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นการบริหารงานราชการส่วนท้องถิ่น ที่จะต้องมีการดำเนินการเช่นเดียวกัน โดยประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการรับรู้ในเทศบาลตำบล ในเรื่อง แผนพัฒนา 3 ปี ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ข้อบัญญัติตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข งบแสดงฐานะการเงิน ข้อมูลประกาศสอบพนักงานจ้างเทศบาล และประกาศจัดซื้อจัดจ้างวิธีสอบ ประกวดราคา เนื่องจากกฎหมาย หรือระเบียบกระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดเทศบาลจะต้องแจ้ง ประชาชนทราบโดยได้จัดส่งข้อมูลดังกล่าวผ่านทางผู้นำชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้สามารถเข้ามาดู ได้ที่ศาลาประชาคมประจำหมู่บ้านหรือที่ตัวผู้นำชุมชน และเทศบาลได้มีการปิดประกาศหน้า สำนักงานเทศบาล ที่ว่าการอำเภอ และสำนักงานจังหวัด ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมศักดิ์ อินทรวิเชียร นายกเทศมนตรีตำบลเมยวดี กล่าวว่า “ การบริหารงานของเทศบาลในสมัยที่ตนดำรง ตำแหน่ง ได้มีการแจ้งข้อมูล ข่าวสาร การบริหารงานของเทศบาลให้ประชาชนทราบโดยตลอด เช่น ได้ส่งแผนพัฒนา 3 ปี ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และเรื่องการบริหารงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาล หรือเรื่องที่กระทรวง มหาดไทย หรือจังหวัด อำเภอ ได้แจ้งให้เทศบาลเป็นผู้ ดำเนินที่เกี่ยวข้องกับประชาชน เทศบาลก็ได้แจ้งประชาชนทราบโดยตลอด เช่น การขึ้นทะเบียน ผู้สูงอายุ การดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล เรื่อง คลองสวย น้ำใส หรือโครงการณรงค์การใช้ จักรยานในชีวิตประจำวัน โดยเทศบาล ได้แจ้งข้อมูลข่าวสารผ่านไปยังกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้

ประกาศให้ประชาชนทราบ ทางเสียงตามสายประจำหมู่บ้าน” (สัมภาษณ์นายสมศักดิ์ อินทวิเชียร : 24 เมษายน 2558) นอกจากนี้ข้อมูลข่าวสารที่เทศบาลจะต้องแจ้งให้ประชาชนได้รับทราบตามที่กฎหมายหรือระเบียบกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้เทศบาลจะต้องแจ้งแล้ว เทศบาลยังได้แจ้งข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ในเรื่องการบริหารงานของเทศบาลตำบล ก็จะมีการแจ้งให้ประชาชนทราบโดยผ่าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อแจ้งให้ประชาชนทราบผ่านทางเสียงตามสายหอกระจายข่าว หรือการแจ้งให้ทราบในที่ประชุมหมู่บ้านประจำเดือน เช่น การแจ้งประชาชนในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล โครงการคลองสวยน้ำใส การณรงค์ใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน การแจ้งการเตือนภัยแล้ง ภัยหนาว อุทกภัย วาตะภัย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ ทางสถานีวิทยุชุมชน ส่วนข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้โดยการเข้ามาสอบถามเจ้าหน้าที่ ณ ที่สำนักงานเทศบาลตำบล หรือสอบถามผ่านสมาชิกเทศบาล คือ ข้อมูลด้านการจัดสวัสดิการสังคม เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ติดเชื่อเอดส์ โครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลที่ลงพื้นที่หมู่บ้านดังกล่าว สัมภาษณ์ของนางสมปอง พรหมคำน้อย เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนเทศบาลตำบลชมสะอาด กล่าวว่า “เทศบาลได้มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชน ได้ทราบ โดยตลอด ผ่านทางผู้ใหญ่บ้าน เพื่อแจ้งให้ประชาชนภายในหมู่บ้านได้ทราบ เช่น ข้อมูลการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ การจัดงานงานประเพณีที่เทศบาลได้ร่วมกับชุมชน หรืองานรัฐพิธี งานวันสงกรานต์รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ งานวันสตรีสากล หรือการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้จะแจ้งผ่านทางผู้นำแล้ว ยังแจ้งประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ของเทศบาลตำบล หรือติคบอร์ดประชาสัมพันธ์” (สัมภาษณ์นางสมปอง พรหมคำน้อย :29 เมษายน 2558)

1.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็น

จากรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจให้ประชาชนได้ปกครองตนเอง โดยให้ประชาชนได้ให้ความคิดเห็นในการบริหารของหน่วยงาน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรัฐบาลกลางได้มีนโยบายให้ท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานและต้องรับฟังความคิดเห็นเพื่อรับทราบปัญหาความต้องการของประชาชนจึงได้มีการออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรับฟังความคิดเห็นปัญหาความต้องการจากประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอได้ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความคิดเห็นในการบริหารงานของเทศบาลตำบล ส่วนใหญ่จะทำในรูปการประชุมเวทีประชาคมในระดับต่างๆ เช่น การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ประกอบด้วย แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนา 3 ปี ซึ่งต้องมีการทบทวนปรับปรุงทุกปีโดยทั้ง 2 แผนจะมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นปัญหา

ความต้องการจากประชาชนทุกหมู่บ้านเพื่อมาจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา และจัดทำเป็นโครงการบรรจุไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี แล้วจึงนำเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยทุกภาคส่วน หมายรวมถึงประชาคมซึ่งเป็นตัวแทนชาวบ้านด้วย ในที่ประชุม ทุกส่วนสามารถเสนอแนะเพื่อทำการปรับและแก้ไขได้และเป็นมติของคนส่วนใหญ่ร่วมกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเทศบาล โดยการจัดทำเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งเทศบัญญัตินี้เสนอโดยผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องไปปรับทราบข้อมูลความเดือดร้อนของประชาชนซึ่งอาจไปปรับทราบปัญหาโดยตรงหรือผ่านทางผู้นำ คือผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาลตำบล หรือตัวแทนประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อน และต้องให้โครงการที่จะบรรจุในเทศบัญญัติเทศบาลต้องผ่านที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล ที่กล่าวมาทั้งหมดหมายความว่าทุกกระบวนการต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ดังคำสัมภาษณ์ของนายบัณฑิต สุวรรณไตร นายกเทศมนตรีตำบลบึงเลิศ กล่าวว่า “การดำเนินงานของเทศบาลตำบลบึงเลิศ เกือบจะทุกโครงการจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน โดยตลอดเริ่มตั้งแต่การเสนอโครงการเพื่อบรรจุไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี แล้วบรรจุไว้ในเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เมื่อจะมีการดำเนินโครงการต้องรับฟังความคิดเห็นประชาชนก่อนอีก เช่น การจัดงานตามโครงการประเพณีของท้องถิ่นต่างๆ เทศบาลจะมีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้นำท้องถิ่น ท้องถิ่นและประชาชนในชุมชนก่อน นอกจากนี้ตัวนายกเทศมนตรีเองก็ยังรับฟังความคิดเห็นในการบริหารงานเทศบาลจากประชาชนโดยตรง เช่นการออกเยี่ยมเยียนถามข่าวประชาชนโดยตัวนายกเทศมนตรีเพื่อสอบถามประชาชนว่าเทศบาลบกพร่องอะไร จะให้นายกเทศมนตรีแก้ไขปัญหาอะไร” (สัมภาษณ์นายบัณฑิต สุวรรณไตร : 24 เมษายน 2558) การเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของเทศบาลที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่รัฐบาลกลางกำหนดไว้แล้ว ยังทำให้ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง โดยเทศบาลได้ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในการให้ความเห็นในกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลได้จัดขึ้นทำให้ประชาชนกล้าคิด กล้าแสดงออก ดังบทสัมภาษณ์ของนายบุญช่วย มหิวรรณ ผู้นำชุมชนตำบลบึงเลิศ ได้กล่าวว่า “ตำบลบึงเลิศ ประชาชนมีความสามัคคี ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการด้วยดีมาโดยตลอดไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานจากอำเภอเมยวดี หรือจากเทศบาล ซึ่งปัจจุบันตำบลบึงเลิศร่วมกับเทศบาลตำบลบึงเลิศ ได้เข้าร่วมโครงการกับสำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพแห่งชาติ (สสส.) จนได้เป็นตำบลที่มีความเข้มแข็งได้รับงบประมาณสนับสนุนให้เป็นตำบลต้นแบบและเป็นแม่ข่ายตำบลสุขภาวะเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ในประเทศที่เข้าร่วมกับ สสส. ได้มาเรียนรู้ศึกษาดูงานตำบลสุขภาวะที่มีความเข้มแข็งของประชาชนในกิจกรรมชีวิตประจำวันทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ ด้านสังคมด้านสิ่งแวดล้อม โดยทุกกิจกรรมประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นตลอด” (สัมภาษณ์นายบุญช่วย มหิวรรณ : 25 เมษายน 2558)

1.3 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการริเริ่ม

ที่ผ่านมาประชาชนในพื้นที่อำเภอเมยวดีไม่เคยมีการเข้าชื่อเพื่อเสนอร่างเทศบัญญัติในเรื่องใดตามกฎหมายกำหนด แต่มีประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการริเริ่มในเทศบาลตำบลด้วยการเสนอ โครงการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนหมู่บ้าน โดยผ่านที่ประชุมในระดับ หมู่บ้าน ที่ประชุมในระดับตำบล ที่มีการริเริ่ม เช่นการเสนอ โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาประชาชนว่างงานในฤดูแล้งของรัฐบาล (ตำบลละ 1 ล้าน) และประชาชนยังได้ริเริ่มรวมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มกันเพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ เช่น กลุ่มอาชีพทำขนมนางเลียบ กลุ่มอาชีพทำดอกไม้จันทน์ กลุ่มอาชีพผลิตปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มอาชีพสตรีแม่บ้านรับจัดโต๊ะจีน โดยเทศบาลได้ให้การสนับสนุนงบประมาณบางส่วน เป็นต้น จากคำสัมภาษณ์ของ **ส.อ. สายรุ่ง ไขยกาลี ปลัดเทศบาลตำบลชุมพร** ได้กล่าวว่า “ในปีงบประมาณ 2558 นี้ เทศบาลตำบลชุมพร ได้รับโอนกิจการประปาหมู่บ้านมาเป็นของเทศบาล จำนวน 1 แห่ง คือ กิจการประปาหมู่บ้าน บ้านชุมพร เนื่องจากราษฎรบ้านชุมพร ได้มีมติของชุมชนหมู่บ้านเสนอผ่านมายังสมาชิกสภาเทศบาล และต่อคณะผู้บริหารเทศบาลเพื่อขอโอนกิจการประปาหมู่บ้านให้เทศบาลบริหารงานเนื่องจากคณะกรรมการบริหารงานกิจการประปาหมู่บ้านบ้านชุมพร ไม่สามารถบริหารงานต่อไปได้” (สัมภาษณ์ ส.อ. สายรุ่ง ไขยกาลี : 8 พฤษภาคม 2558)

นอกจากนี้ประชาชนยังได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในการริเริ่มในกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลจากบทสัมภาษณ์ของนาง**ประดิษฐ์ ไขยกาลี ปลัดเทศบาลตำบลชุมสะอาด** ได้กล่าวว่า “ที่ผ่านมาเทศบาลตำบลชุมสะอาด ได้มีโครงการหรือกิจกรรมที่เกิดจากประชาชนในตำบลคิดริเริ่มหลายโครงการและร่วมกันบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการระหว่างประชาชนกับเทศบาล เช่นโครงการกองทุนผู้สูงอายุตำบลชุมสะอาด ที่เกิดจากประชาชนมีมติจัดหาเงินเป็นเงินผ้าป่าจากหมู่บ้านต่างๆ และจากสำนักงานเทศบาลบริจาคจัดตั้งเป็นกองทุนผู้สูงอายุตำบลชุมสะอาด มีการจัดทำระเบียบกองทุนเพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการบริหารงานกองทุนเพื่อเป็นสวัสดิการให้แก่ชุมชนในด้านการเจ็บป่วย และเสียชีวิต” (สัมภาษณ์นางประดิษฐ์ ไขยกาลี : 29 เมษายน 2558)

1.4 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ

โดยประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่อำเภอได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล ค่อนข้างสูงเนื่องจากมีการแข่งขันทางการเมืองกันอย่างรุนแรง นอกจากนี้ประชาชนยังมีการใช้สิทธิตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชน ในรูปแบบการประชุมการจัดทำแผนชุมชนที่คณะกรรมการหมู่บ้านและส่วนราชการอำเภอ และเทศบาลตำบลในแต่ละแห่ง ร่วมกันจัดทำโดยเทศบาลจะเป็นฝ่ายสนับสนุนช่วยเหลือทางด้านบุคลากรงบประมาณดำเนินการ ดังบทสัมภาษณ์ของนาย**ประสาธ สิริธิดวัลย์ พัฒนาการอำเภอ** ได้กล่าวว่า “การจัดทำ

แผนชุมชนของหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเมยวดี โดยคณะกรรมการหมู่บ้านและส่วนราชการในอำเภอ พร้อมกับเทศบาลตำบลในแต่ละแห่งได้ร่วมดำเนินการออกเวทีประชุมประชาคมหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล โดยเทศบาลจะส่งเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องมาร่วมเป็นทีมพี่เลี้ยงในการประชาคม และเป็นผู้จัดพิมพ์แบบฟอร์ม เป็นผู้จัดทำรูปเล่มแผนชุมชนให้กับหมู่บ้านรูปแบบการประชุม คณะทำงานจะให้ประชาชนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของหมู่บ้านที่จำเป็นเร่งด่วนที่จะแก้ไขโดยตัวชาวบ้านเองหรือปัญหาที่เกินศักยภาพหมู่บ้านแก้ไขที่ส่งให้เทศบาลจัดทำโครงการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนแก้ไขปัญหาให้” (สัมภาษณ์นายประสาท สิทธิวัฒน์ : 21 พฤษภาคม 2558)

นอกจากนี้เทศบาลตำบลได้ถือปฏิบัติตามแนวทางที่รัฐบาลกำหนดในการบริหารงานที่จะต้องมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองโดยให้เทศบาลเข้าไปดำเนินการดังกล่าวแล้วเทศบาลได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจการบริหารงานของเทศบาลในรูปแบบการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีของเทศบาลในแต่ละปี ซึ่งโครงการที่เป็นงบประมาณที่จะบรรจุไว้ในเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายของเทศบาลแต่ละปีต้องมีในแผนพัฒนา 3 ปี โดยตลอดซึ่งแผนงาน โครงการที่ได้มาจากการคิดและตัดสินใจของประชาชนในตำบลโดยตลอด ดังคำสัมภาษณ์ของนายประมวล หาญพละ นายกเทศมนตรีตำบลชุมพร ได้กล่าวว่า การจัดสรรงบประมาณหมวดโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลชุมพร ได้ให้ประชาชนคิดตัดสินใจและเป็นมติจัดเรียงปัญหาความต้องการตั้งแต่ระดับหมู่บ้านจนถึงระดับตำบล สมาชิกสภาเทศบาล ไม่มีสิทธิมาต่อเรื่องงบประมาณ โครงการเข้าพื้นที่ของตนเองจากนายกเทศมนตรี โดยทุกโครงการที่จัดสรรงบประมาณมาจากความต้องการและมติการตัดสินใจของประชาชนทั้งสิ้น (สัมภาษณ์ นายประมวล หาญพละ : 8 พฤษภาคม 2558) แม้จะมีประชาชนที่ออกมามีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในการเมืองของเทศบาลที่เทศบาลได้ดำเนินการดังกล่าวข้างต้นแต่ประชาชนที่ออกมาจะมีจำนวนไม่มากนักและพบว่าประชาชนที่ออกมาจะไม่แสดงความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเนื่องจากมีระบบอุปถัมภ์ครอบงำหรือมีการเกรงใจผู้มีอิทธิพลอยู่ จากคำสัมภาษณ์ของนางปวีณา มุลละเจ้าหน้าทีวิเคราะห์นโยบายและแผนเทศบาลตำบลบึงเลิศ ได้กล่าวว่า “ประชาชนตำบลบึงเลิศมีความรักและหวงแหนว่าเทศบาลเป็นของประชาชนในตำบลบึงเลิศ รู้ว่าในแต่ละปีรัฐบาลจะมีงบประมาณมาพัฒนาให้เทศบาลดำเนินการบริการประชาชน และผู้บริหารเทศบาล พนักงานเจ้าหน้าที่ และสมาชิกสภาเทศบาลจะต้องนำงบประมาณมาจัดสรรพัฒนาพื้นที่ให้ประชาชน แต่เมื่อถึงเวลาออกประชาคมประชุมระดมความคิดเห็นในช่วงการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลประชาชนกลับไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น ด้วยเหตุว่ายังมีระบบอุปถัมภ์ครอบงำอยู่ประชาชนหรือผู้มาร่วมประชุมจะมีความเกรงใจนายกเทศมนตรีหรือผู้นำชุมชน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์การบริหารของเทศบาล” (สัมภาษณ์นางปวีณา มุลละ : 24 เมษายน 2558)

1.5 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

การเข้าร่วมดำเนินการ โครงการหรือกิจกรรมของเทศบาลของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอพบว่ากิจกรรมที่ประชาชนให้ความสนใจเข้าร่วมดำเนินการ มักจะเป็นกิจกรรมด้านศาสนา ประเพณี เช่น งานทำบุญแห่เทียนเข้าพรรษา งานลอยกระทง บุญบั้งไฟ และกิจกรรมต่างๆ ที่ทางเทศบาลจัดขึ้นซึ่งจะมีประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการดำเนินการในเทศบาลตำบลเป็นจำนวนมาก ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะกรรมการจัดงานและเข้าร่วมการจัดงาน เช่น เทศบาลได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ศิลปะ หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ในบางกิจกรรมเทศบาลตำบลจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้สนับสนุนและให้ชุมชนดำเนินการ เช่น งานประเพณีประจำปีที่สำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา หรืองานประเพณี บุญกฐิน บุญชะเหวด หรืองานประเพณีเลี้ยงตาปู่ ประเพณีวันสงกรานต์ประจำปี เป็นต้น จากคำสัมภาษณ์ของนายวิชัย วิชัย นายกเทศมนตรีตำบลชมสะอาด กล่าวว่า “ในแต่ละปีเทศบาลได้ตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินการงานประเพณี สำคัญหลายโครงการ เช่น โครงการงานวันสงกรานต์ ลูกหลานกตัญญู โครงการงานประเพณีวันลอยกระทง โครงการงานบุญบั้งไฟ เป็นต้น ซึ่งจะมีผู้นำชุมชน ประชาชนร่วมดำเนินการทั้งร่วมเป็นคณะกรรมการในงานกิจกรรมต่างๆ และมาร่วมในวันงาน โดยมีประชาชนในพื้นที่ตำบลให้ความร่วมมือและสนใจเป็นจำนวนมาก” (สัมภาษณ์นายวิชัย วิชัย : 29 เมษายน 2558)

นอกจากนี้เทศบาลได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนในรูปแบบประชาชนร่วมกันจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ เช่น กลุ่มชาวบ้านบ้านโป่งร่วมกันอนุรักษ์ป่าชุมชนของตำบลบุงเลิศ และกลุ่มประชาชนลุ่มน้ำลำห้วยกลอยร่วมบำรุงรักษาลำห้วยกลอยของตำบลเมยวดี โดยประชาชนยังได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อชุมชนส่วนรวมด้วย จากบทสัมภาษณ์ของนายสมศักดิ์ อินทรวีเชียร นายกเทศมนตรีตำบลเมยวดี กล่าวว่า “เทศบาลตำบลเมยวดีได้ให้ประชาชนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาการร้องเรียนผู้ประกอบการเลี้ยงสุกรแล้วส่งกลิ่นเหม็นรบกวนประชาชนในละแวกนั้น โดยได้ให้ประชาชนที่เป็นตัวแทนผู้เดือดร้อน และผู้นำชุมชนได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการแก้ไขปัญหาเรื่องดังกล่าว เพื่อเป็นกระบอกเสียงให้กับเทศบาลในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจนสามารถแก้ไขปัญหาได้รวดเร็วดี” (สัมภาษณ์นายสมศักดิ์ อินทรวีเชียร :24 เมษายน 2558)

1.6 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานของท้องถิ่น ถือเป็นช่องทางหนึ่งในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนทั้งการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน และการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปในตัว ปัจจุบันได้มีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายอย่าง โดยท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่อย่างกว้างขวางทำให้ประชาชนได้รับการบริการอย่างทั่วถึงแต่บทบาทของท้องถิ่นมิได้มีเพียงหน้าที่ให้บริการสาธารณะพื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น ท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาสหรือส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบการทำงานของเทศบาลด้วย ซึ่งจากการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลในพื้นที่อำเภอที่สำนักงานท้องถิ่นอำเภอเมยวดี พบว่าตั้งแต่ได้มีการจัดตั้งเป็นเทศบาลในพื้นที่อำเภอครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2552 มาจนถึงปัจจุบันพบว่า เทศบาลตำบลในพื้นที่อำเภอทั้ง 4 แห่ง มีประชาชนได้มีการร้องเรียนขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และผู้บริหารเทศบาลทุกแห่ง มีจำนวนทั้งหมด 22 เรื่อง ดังนี้ เทศบาลตำบลบึงเลิศ 3 เรื่อง เทศบาลตำบลเมยวดี 4 เรื่อง เทศบาลตำบลชุมพร 14 เรื่อง และเทศบาลตำบลชมสะอาด 1 เรื่อง จากบทสัมภาษณ์ของนายสมบัติ สิทธิสถาพรกุล นายอำเภอเมยวดี กล่าวว่า “การร้องเรียนตรวจสอบการทำงานเทศบาลตำบลในพื้นที่อำเภอส่วนมากมีสาเหตุเกิดจากร้องความขัดแย้งในการทำงานภายในเทศบาลกันเอง เช่น ความขัดแย้งกันระหว่างพนักงานเทศบาลกับฝ่ายบริหารคือตัวนายกเทศมนตรี หรือความขัดแย้งกันระหว่างพนักงานเทศบาลด้วยกันเอง หรือความขัดแย้งกันระหว่างคณะผู้บริหาร ด้วยกันเอง เช่น นายกเทศมนตรี กับรองนายกเทศมนตรี หรือเกิดจากการสูญเสียผลประโยชน์ของผู้รับเหมาก่อสร้างที่ประมูลงานกับเทศบาล ส่วนประชาชนทั่วไปไม่คิดที่จะร้องเรียนใครเนื่องจากวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอเรียบง่าย อยู่กันแบบพี่แบบน้อง ไม่ชอบมีเรื่องขึ้นโรงขึ้นศาลกับใคร” (สัมภาษณ์นายสมบัติ สิทธิสถาพรกุล : 21 พฤษภาคม 2558) ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของนายประมวล หาญพละ นายกเทศมนตรีตำบลชุมพร ได้กล่าวว่า “ที่ผ่านมาและในปัจจุบันการร้องเรียนการทำงานของเทศบาลตำบลชุมพรให้อำเภอ จังหวัด ตรวจสอบการทำงานของตนเองซึ่งเป็นนายกเทศมนตรีตำบลชุมพร เกิดจากผลพวงเรื่องการแข่งขันในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลชุมพรระหว่างตนเองกับนายพีระประพล พลเยี่ยม อดีตนายกเทศมนตรีตำบลชุมพร ที่แพ้การเลือกตั้งและต้องการที่จะล้มตนเองให้พ้นจากตำแหน่งให้ได้ด้วยการร้องเรียนต่อผู้ที่เกี่ยวข้องโดยมีคนในสำนักงานเทศบาลเป็นเครื่องมือนำข้อมูลเอกสารหลักฐานไปให้เพื่อร้องเรียนตนเองให้พ้นจากตำแหน่ง ไม่ได้เกิดจากการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของประชาชนที่แท้จริง เป็นการตรวจสอบที่มีเรื่องการเมืองอยู่เบื้องหลัง โดยผู้ร้องเรียนจะร้องเรียนการปฏิบัติงานของตนเองทุกเรื่องร้องไปทุกหน่วยงานเพื่อจะล้มตนเองให้ได้ จนในแต่ละวันตนเองต้องเดินสายไปให้ถ้อยคำ

ข้อเท็จจริง และไปแก้ไขข้อกล่าวหาต่อศาลจนไม่มีเวลาทำงาน เช่น ร้องเรียนต่อนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ร้องต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจ ศาลปกครอง และ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน” (สัมภาษณ์นายประมวล หาญพละ: 8 พฤษภาคม 2558) นอกจากรูปแบบการตรวจสอบการทำงานของเทศบาลโดยร้องเรียนต่อผู้กำกับดูแลท้องถิ่นตามกฎหมายแล้ว ประชาชนในพื้นที่อำเภอได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในการตรวจสอบในการบริหารงานของเทศบาลตำบลโดยตรง หรือมีส่วนร่วมในการตรวจสอบรูปแบบโดยประชาชนมีข้อสงสัยได้มาสอบถามเจ้าหน้าที่ หรือผู้บริหารเทศบาล โดยตรง เช่น การตรวจสอบโครงการก่อสร้างของเทศบาลตำบลบึงเลิศ โดยประชาชนจะเข้ามาสอบถามว่า ใครเป็นผู้รับจ้างแบบแปลนเป็นอย่างไร หรือบางครั้งก็สอบถามผ่านสมาชิกสภาเทศบาลในพื้นที่ นอกจากนี้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบโดยผ่านกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่ระเบียบกฎหมายกำหนด ซึ่งเทศบาลตำบลจะแต่งตั้งประชาชนในพื้นที่เข้าเป็นคณะกรรมการเปิดซองสอบราคา คณะกรรมการตรวจรับงานจ้าง ในสัดส่วนตัวแทนประชาคม ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าการพัสดุของหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2535 กำหนด เป็นต้นดังบทสัมภาษณ์ของนายบัณฑิต สุวรรณไทร นายกเทศมนตรีตำบลบึงเลิศ ได้กล่าวว่า “ประชาชนในพื้นที่ตำบลบึงเลิศ ได้มีการตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาล โดยจะร้องเรียน หรือสอบถามโดยตรงกับตัวนายกเทศมนตรีในที่สาธารณะ เช่น ในเวลาการประชุมประชาคมการจัดทำแผนพัฒนาหรือในที่ประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน โดยส่วนใหญ่จะร้องเรื่องน้ำไม่ไหล ไฟไม่สว่าง ถนนหนทางไม่ดี และบางครั้งก็ได้มีประชาชนสอบถามหรือตำหนิการบริหารงานเทศบาลเรื่องการรับพนักงานเจ้าหน้าที่เข้ามาทำงานว่ารับจำนวนมากเกินไปทำให้เทศบาลมีคนล้นงาน นอกจากนี้เทศบาลได้มีการแจ้งประชา สัมพันธ์ข้อมูลรายละเอียดงาน โครงการก่อสร้างที่ดำเนินการในพื้นที่เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่าเป็นไปตามแบบแปลนหรือไม่โดยจะแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ใหญ่บ้านเพื่อประกาศเสียงตามสายของหมู่บ้าน” (สัมภาษณ์นายบัณฑิต สุวรรณไทร: 24 เมษายน 2558)

ตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด มีหลายประการ โดยผู้วิจัยได้แยกปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นออกเป็น 2 ฝ่าย คือปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากฝ่ายประชาชน และปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากเทศบาลตำบล

1. ปัญหาที่เกิดจากฝ่ายประชาชน จำแนกรายประเด็น คือ

1.1 ประเด็นประชาชนส่วนมากไม่รับรู้ถึงอำนาจหน้าที่ตนเอง

จากหลักการสำคัญประการหนึ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ ประชาชนเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนสามารถใช้อำนาจอธิปไตย ได้ด้วยการเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเองในหลายระดับ ทั้งในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น และระดับชาติ โดยผู้แทนดังกล่าวต้องปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ที่เอื้อประโยชน์แก่ประชาชนภายหลังผ่านกระบวนการเลือกตั้งไปแล้ว ประชาชนก็ยังสามารถใช้อำนาจอธิปไตยได้ด้วยวิธีการเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะตลอดจนตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ทั้งของภาครัฐ และเอกชนด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนดังกล่าว จะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญคือ ความสนใจทางการเมืองและจิตสำนึกของประชาชนในด้านสิทธิ และหน้าที่ของตนเองโดยประชาชนในพื้นที่อำเภอรู้ว่าเทศบาลต้องบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่และรู้ว่าในแต่ละปีจะมีงบประมาณมาให้เทศบาลเพื่อมาพัฒนาพื้นที่แต่ประชาชนยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญการเป็นพลเมือง สิทธิและหน้าที่ที่พึงมีพึงปฏิบัติของตนเองว่า ตนเองมีสิทธิ และหน้าที่อะไรบ้าง จะประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องและสอดคล้องกับสิทธิหน้าที่ของตนได้อย่างไร ดังบทสัมภาษณ์ของส.อ. สายรุ่ง ไขยภาลี ปลัดเทศบาลตำบลชุมพร ได้กล่าวว่า “ประชาชนส่วนมากจะรู้ในเรื่องสิทธิ เสรีภาพของตน และเข้าใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลดีแต่จะเข้าร่วมประชุมในเวทีหรือกิจกรรมที่เทศบาลจัดขึ้นมีจำนวนน้อยมาก เนื่องจากการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในเทศบาลประชาชนเห็นว่าเป็นเรื่องไกลตัวและได้รับประโยชน์ที่เห็นชัดมีน้อยนอกจากนี้ยังมีปัญหาปากท้องชาวบ้าน เช่น ประชาชนมองว่าหากมาร่วมประชุมจะต้องเสียเวลาทำมาหากิน รั้งจ้างหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว นอกจากนี้ยังเข้าใจว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการบริหารงานเทศบาลเป็นหน้าที่ของผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เช่น ส.ท. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนประชาคม” (สัมภาษณ์ ส.อ.สายรุ่ง ไขยภาลี: 8 พฤษภาคม 2558) สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของนางมุกิตา อวยชัย เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนเทศบาลตำบลชุมพร กล่าวว่า “ประชาชนส่วนใหญ่จะรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของเทศบาลดี และคิดว่าเทศบาลเป็นที่พึ่งของชาวบ้านได้ เช่น บางครั้งเมื่อพบว่าถนนหนทางไม่ได้รับการดูแล ก็จะมีการดำเนินสมาชิกสภาเทศบาล หรือผู้บริหารเทศบาลว่ามัวทำอะไรอยู่ไม่รู้จักแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับชาวบ้าน” (สัมภาษณ์นางมุกิตา อวยชัย : 8 พฤษภาคม 2558) นอกจากนี้ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองกับเทศบาลหรือกับหน่วยงานราชการ เนื่องจากประชาชนออกมามีส่วนร่วมเสนอปัญหา ความต้องการ ให้เทศบาลนำไปพิจารณาแล้วแต่เทศบาลไม่นำไปแก้ไขปัญหมาให้ทันที่ จึงไม่พอใจและเบื่อหน่ายไม่อยากจะมาร่วมเสนอความคิดเห็น

อีกเพราะเสนอแล้วก็เหมือนเดิม จากการสัมภาษณ์ของนายทองสม วลาบุรณ์ ผู้นำชุมชนตำบลชุมพร ได้กล่าวว่า “เหตุที่ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยเนื่องจากเมื่อมีการประชุมเสนอปัญหาความต้องการเพื่อแก้ไขปัญหาของเทศบาล โดยประชาชนได้เสนอโครงการเพื่อขอรับการแก้ไขจากเทศบาลแต่เทศบาลไม่สามารถดำเนินการให้ได้ประชาชนจึงเกิดความเบื่อหน่ายไม่เข้าร่วมประชุมเพราะคิดว่ามาแล้วก็เหมือนเดิม” (สัมภาษณ์นายทองสม วลาบุรณ์: 8 พฤษภาคม 2558)

1.2 ประเด็นประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

เทศบาลถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อบริการสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ปัจจุบันเทศบาลมีหน้าที่หลายประการที่ต้องบริการประชาชน หากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่เทศบาลอย่างถูกต้องเพียงพอ ย่อมส่งผลให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำนาจหน้าที่ของเทศบาลนั้นมีมาก แทบจะครอบคลุมในทุกๆ ด้านของการดำเนินชีวิตของประชาชน แต่จากการสัมภาษณ์ของผู้เกี่ยวข้องทราบว่าประชาชนขาดความรู้ในเรื่องเทศบาล ทำให้ไม่สนใจที่จะคิดริเริ่มในการเสนอ โครงการ แผนพัฒนา เทศบัญญัติ และข้อเสนอแนะต่างๆ แก่เทศบาลหรือแม้แต่สมาชิกสภาเทศบาลซึ่งเป็นตัวแทนประชาชนไม่มีความรู้ ความเข้าใจ อำนาจหน้าที่ของตนเองหรือความรู้เรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารของเทศบาล จากคำสัมภาษณ์ของนายวิชัย วิชัย นายกเทศมนตรีตำบลชมสะอาด กล่าวว่า “ประชาชนส่วนใหญ่ทราบอย่างเดียวว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเทศบาลคือการไปใช้สิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลเข้าไปทำงานในเทศบาลเท่านั้น ไม่ทราบว่าจะต้องเข้าร่วมรับรู้ดำเนินงานหรือตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร พนักงานเทศบาล กันอย่างไร แม้แต่สมาชิกสภาเทศบาลเองก็ไม่ค่อยรู้บทบาทหน้าที่ของตนตามกฎหมาย ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจกับฝ่ายบริหารได้ โดยประชาชนคิดและ เข้าใจว่านายกเทศมนตรีหรือปลัดเทศบาลจะจัดทำบริการสาธารณะและกำหนดทิศทางการพัฒนาตำบลให้แก่ประชาชนในพื้นที่” (สัมภาษณ์นายวิชัย วิชัย : 29 เมษายน 2558) นอกจากนี้ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลที่เกิดจากตัวประชาชนดังกล่าวแล้วยังมีปัญหาลักษณะอื่นอีกอย่างคือการที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องมีค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์ให้เป็นการตอบแทนในการที่ตัวเองจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองกับเทศบาลที่เห็นชัดเป็นรูปธรรมเท่านั้น ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมศักดิ์ อินทรวิเชียร นายกเทศมนตรีตำบลเมยวดี กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลหรือหน่วยงานอื่นจัดขึ้นไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด หน่วยงาน

ภายในอำเภอเมยวดี หรือหน่วยงานในจังหวัดร้อยเอ็ดจัดขึ้นประชาชนจะคำนึงว่าหากตนเองเข้าร่วมแล้วจะต้องได้คำตอบแทนเป็นเบี่ยเลี้ยง หรือค่าน้ำมันรถเพราะคิดว่าหากตนเองไปปรับจ้าง หรือทำงานจะได้คำตอบแทน เช่นเดียวกัน และเมื่อประชาชนได้มาร่วมประชุมแล้วจะอยู่ในที่ประชุมจะไม่แสดงความคิดเห็นเพราะคิดว่าพูดไปจะผิด คนอื่นหัวเราะ ชาวบ้านในแต่ละวันไม่มีโอกาสได้พูดหรือฝึกพูดในที่ชุมชนวันๆ อยู่กับไร่กับนา หากพูดออกไปแล้วจะผิดกลัวคนอื่นที่อยู่ในที่ประชุมหรือเจ้าหน้าที่ที่จัดประชุมจะสบประมาทหรือหัวเราะพอเสร็จประชุมแล้วจึงมาพูดแสดงความคิดเห็นกันอย่างเต็มที่ในข้างนอก” (สัมภาษณ์สมศักดิ์ อินทวิเชียร : 24 เมษายน 2558)

2. ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานเทศบาล จำแนกเป็นรายประเด็นดังนี้

2.1 ปัญหาการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลยังมีน้อย

การได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งที่สามารถทำให้ทางเทศบาลกับประชาชนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น การประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพจะทำให้ประชาชนได้รับการเคลื่อนไหวของเทศบาลในด้านต่างๆ ทั้งเทศบัญญัติที่ประกาศใช้ของเทศบาล งบประมาณของเทศบาลในแต่ละปีกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางสำคัญที่ทางเทศบาลจะให้ความรู้แก่ประชาชนในการที่จะได้รับรู้ถึงสิทธิต่างๆ ของตนเองที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลและข่าวสารอื่นๆ แต่จากการเก็บข้อมูลทราบว่า ข้อมูลข่าวสารที่เทศบาลตำบลในพื้นที่อำเภอแกลงให้ประชาชนทราบเป็นข้อมูลข่าวสารที่ราชการส่วนกลางกำหนดให้เทศบาลต้องแจ้งให้ประชาชนทราบโดยได้กำหนดไว้ในระเบียบวิธีปฏิบัติไว้ชัดเจน และเป็นข้อมูลข่าวสารของเทศบาลที่มีการปฏิบัติเป็นประจำทุกปีเนื่องจาก กฎหมายระเบียบ บังคับให้ต้องทำมีอยู่หลักๆ คือ เรื่องแผนพัฒนา 3 ปี เรื่องเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เรื่องข้อมูลการรายรับรายจ่ายของเทศบาลประจำปี และเรื่องประกาศสอบราคาซื้อหรือจ้างของเทศบาล เท่านั้นเนื่องจากระเบียบกฎหมายได้กำหนดให้เทศบาลต้องเผยแพร่ข่าวสารดังกล่าว หากเจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินการก็จะถือว่าไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายกำหนดอาจถูกดำเนินการทางวินัยได้ ส่วนการประชาสัมพันธ์ เรื่องอื่นมีน้อยมาก เช่น การดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล เช่น โครงการคลองสวย น้ำใส หรือโครงการรณรงค์ปั่นจักรยาน โดยเจ้าหน้าที่เทศบาลหรือผู้บริหารเทศบาลไม่ให้ความสำคัญและอ้างว่าไม่กล้าสั่งหรือขอความร่วมมือกับผู้นำชุมชนกำนันผู้ใหญ่บ้าน ดังคำสัมภาษณ์ของนางวนิดา ภูดวงดาข ท้องถิ่นอำเภอเมยวดี กล่าวว่า “การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการบริหารงานของเทศบาล ที่มีการแจ้งให้ประชาชนทราบส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลข่าวสารที่กฎหมายระเบียบกระทรวงมหาดไทยกำหนด เช่น ระเบียบเรื่องงบประมาณ หรือพัสดุ ที่ให้เทศบาลต้องแจ้งประชาสัมพันธ์หากเจ้าหน้าที่เทศบาลไม่ทำตามระเบียบเมื่อมีประชาชน

ร้องเรียนเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหรือนายกเทศมนตรีจะต้องถูกดำเนินการทางวินัย” (สัมภาษณ์นางวนิดา ภูดวงดาช :21 พฤษภาคม 2558) รูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลจะเป็นทางการตามระเบียบที่ราชการกำหนดทำให้การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้เท่าที่ควรดังคำสัมภาษณ์ของนายสุนัน คันทภูมิ ประชาชนตำบลบุงเลิศ กล่าวว่า “การประชาสัมพันธ์การบริหารงานของเทศบาลส่วนใหญ่เป็นจะยึดติดในรูปแบบระบบราชการเป็นหลัก เช่น การติดประกาศตามบอร์ดหน้าสำนักงานเทศบาล หรือแจ้งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ประชาสัมพันธ์ให้ เช่น ที่ว่าการอำเภอ ศาลากลางจังหวัด ซึ่งประชาชนในพื้นที่ของเทศบาลน้อยมากที่จะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเหล่านี้” (สัมภาษณ์นายสุนัน คันทภูมิ : 25 เมษายน 2558)

2.2 ปัญหาวิธีการช่องทางการประชาสัมพันธ์ไม่มีประสิทธิภาพ

การแจ้งข้อมูลข่าวสารของเทศบาลส่วนใหญ่จะแจ้งเป็นเอกสารประกาศติดบอร์ดหน้าสำนักงาน หรือแจ้งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น อำเภอ จังหวัด เนื่องจากต้องดำเนินการตามระเบียบที่กำหนดไว้ เช่น การเปิดเผยข้อมูลแผนพัฒนา ข้อมูลงบประมาณรายจ่ายประจำปี ข้อมูลรายรับ-รายจ่ายเทศบาล ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง ข้อมูลข่าวสารที่เทศบาลแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่ทราบไม่ได้เข้าถึงประชาชนในพื้นที่เทศบาลเนื่องจากรูปแบบช่องทางการประชาสัมพันธ์ไม่เหมาะสมและครอบคลุมพื้นที่ ดังคำสัมภาษณ์ของนางวนิดา ภูดวงดาช ท้องถิ่นอำเภอเมยวดี กล่าวว่า “การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของเทศบาลสำหรับประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลแต่ละแห่ง ประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลได้น้อยมาก เนื่องจากรูปแบบการดำเนินการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารจะทำในรูปแบบเอกสารของทางราชการ แล้วติดประกาศไว้ที่บอร์ดประชาสัมพันธ์หน้าสำนักงาน หรือ ส่งไปยังหน่วยงานราชการอื่น เช่น ที่ว่าการอำเภอ ศาลากลางจังหวัด ที่ทันสมัยหน่อยก็มีลงทางอินเตอร์เน็ตในเว็บไซต์ของเทศบาล แต่ประชาชนส่วนใหญ่อยู่ที่หมู่บ้านท้องถิ่นตามชนบทไม่มีโอกาสที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารหรือสนใจอ่านติดตามข้อมูลข่าวสารเทศบาลได้” (สัมภาษณ์นางวนิดา ภูดวงดาช :21 พฤษภาคม 2558) นอกจากนี้ตัวผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลไม่ให้ความสำคัญใส่ใจในการที่จะให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลการบริหารงานของเทศบาลดังคำสัมภาษณ์ของนายสมบูรณ์ ศรีชนะ ประชาชนตำบลชมสะอาด กล่าวว่า “ประชาชนจะทราบข้อมูลข่าวสารการบริหารงานของเทศบาลน้อยมาก ที่พอรู้ไม่กี่เรื่อง เช่น โครงการออกประชุมประชาคมรับทราบปัญหาความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และโครงการจัดงานวันสงกรานต์ลูกหลานกตัญญูที่ไปรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุที่เทศบาลปีละครึ่งส่วนเรื่องอื่นแทบไม่ทราบเลย” (สัมภาษณ์นายสมบูรณ์ ศรีชนะ: 29 เมษายน 2558) นอกจากนี้เทศบาลได้ทำเป็นหนังสือถึงผู้นำชุมชนเพื่อประกาศเสียงตามสายในหมู่บ้านในช่วงเวลาเช้า เย็น ซึ่งเป็นการขอความร่วมมือหากเทศบาลใดผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ไม่สามารถทำงานร่วมกันกับผู้นำท้องถิ่นได้ก็จะเกิด

ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาล เช่น ผู้ใหญ่บ้านไม่ประกาศเสียงตามสายให้ หรือ ไม่ติดประกาศประชาสัมพันธ์ที่เทศบาลแจ้งให้ติดที่ศาลาประชาคมประจำหมู่บ้านได้ ให้ประชาชนขาดโอกาสการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ดังคำสัมภาษณ์ของนายประมวล หาญพละ นายกเทศมนตรีตำบลชุมพร กล่าวว่า “ช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการบริหารงานของเทศบาลตำบลชุมพรจะเน้นส่วนมากจะผ่านทางสมาชิกสภาเทศบาลเป็นหลัก เพราะการประชาสัมพันธ์ผ่านผู้ใหญ่บ้านจะมีปัญหา ผู้ใหญ่บ้านไม่ค่อยจะประชาสัมพันธ์ให้ เนื่องจากกำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นฝ่ายปกครองท้องถิ่น เป็นลูกน้องของนายอำเภอหากเทศบาลจะให้ผู้นำท้องถิ่นคือกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทำอะไรจะต้องมีงบประมาณให้ตลอด หรือบางครั้งผู้ใหญ่บ้านก็ไม่เข้าใจอำนาจหน้าที่ของเทศบาลคิดว่าเงินของเทศบาลจะนำไปใช้จ่ายอะไรก็ได้ เช่นผู้ใหญ่บ้านจะมาขอค่าน้ำมันรถยนต์จากเทศบาลเพื่อไปประชุมงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านเอง หรือขอเงินค่าบัตรงานเลี้ยงโต๊ะจีนงานอำเภอ เป็นต้นเมื่อนายกไม่ให้ก็จะไม่ให้ความร่วมมือกับเทศบาล” (สัมภาษณ์นายประมวล หาญพละ: 8 พฤษภาคม 2558)

2.3 ปัญหาการให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่เทศบาลเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีของการมีส่วนร่วมไม่ดี

ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลที่เกิดจากตัวองค์กรเทศบาล โดยผู้บริหารเทศบาลขาดความรู้ความเข้าใจในภารกิจของเทศบาล ดังคำสัมภาษณ์ของนายประสาธ ลีทธิธวัลย์ พัฒนาการอำเภอเมยวดี ได้กล่าวว่า “ผู้บริหารเทศบาลและพนักงานเทศบาลยังขาดองค์ความรู้ไม่เข้าใจภารกิจในหลักการมีส่วนร่วม ยังไม่มีการแยกกระบวนการบริหารงานเทศบาล เช่น บางเทศบาลได้มอบหมายบุคลากรตำแหน่งเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนของเทศบาลให้ไปทำหน้าที่จดมาตรวัดมิเตอร์น้ำประปาของเทศบาล เมื่อสอบถามรองนายกเทศมนตรี ซึ่งเป็นผู้บริหารได้บอกว่าทุกงานเป็นงานพัฒนาหมด และเทศบาลส่วนใหญ่จะมีปลัดเทศบาลเป็นผู้นำในการพัฒนาและเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาหากปลัดเทศบาลไม่ใส่ใจงาน เทศบาลแห่งนั้นก็จะไม่ได้รับการพัฒนา หรือบางเทศบาลผู้บริหารและปลัดเทศบาลขัดแย้งกันจนไม่สามารถทำงานร่วมกันได้ทำให้เทศบาลขาดโอกาสในการพัฒนา” (สัมภาษณ์นายประสาธ ลีทธิธวัลย์: 21 พฤษภาคม 2558) ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองในส่วนของตัวองค์กรเทศบาล ผู้วิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลตัวประชาชนที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการต่างๆ ที่แต่งตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการในกิจกรรมที่เทศบาลร่วมกันกับชุมชนจัดขึ้น เช่น ร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุตำบลชุมสะอาด ที่มีผู้นำชุมชนเป็นกรรมการส่วนเลขาฯ การเป็นเจ้าหน้าที่เทศบาลซึ่งเป็นผู้จัดทำเอกสารหลักฐานหรืองานธุรการให้เจ้าหน้าที่จะปกปิดข้อมูล เช่น ระเบียบที่กำหนดในการปฏิบัติ หรือการใช้จ่ายเงินไม่ให้เกิดคณะกรรมการที่รับการ

แต่งตั้งมาจากชุมชนได้ทราบจนเกิดปัญหาการร้องเรียนการปฏิบัติงานที่ไม่โปร่งใสขึ้นและการให้ข้อมูลของผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่เทศบาลในการจัดประชาคมเพื่อรับทราบปัญหาความต้องการเพื่อบรรจุเข้าแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลพบว่าเจ้าหน้าที่ หรือผู้บริหารของเทศบาลตำบล มักจะไม่เปิดเผยข้อมูลงบประมาณที่เป็นรายจ่ายประจำปีที่เป็นรายจ่ายประจำปีที่เป็นรายจ่ายประจำปีและมิงบประมาณเหลือไว้สำหรับเป็นงบพัฒนาท้องถิ่นจำนวนเท่าใด ดังคำสัมภาษณ์ของนางวนิดา ภูดวงดาษ ท้องถิ่นอำเภอเมยวดี กล่าวว่า “การออกประชาคมเพื่อรับทราบปัญหาความต้องการของประชาชนเพื่อมาบรรจุโครงการไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาล เจ้าหน้าที่เทศบาลจะไม่ค่อยเปิดเผยข้อมูลว่าเทศบาลได้ตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีเป็นจำนวนตัวเลขเท่าใด เป็นค่าใช้จ่ายประจำปีเท่าใดเหลืองบประมาณไว้เป็นงบลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเท่าใด ทำให้ประชาชนเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณเป็นจำนวนมากทำให้โครงการที่เสนอมายังไม่ได้รับการแก้ไข” (สัมภาษณ์นางวนิดา ภูดวงดาษ : 21 พฤษภาคม 2558) นอกจากนี้เมื่อประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการโดยร่วมเป็นคณะกรรมการกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลแต่งตั้งขึ้น หรือคณะกรรมการที่เทศบาลแต่งตั้งที่มาจากชุมชนที่ร่วมดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างหรือตรวจรับงานจ้างมักจะไม่ได้รับข้อมูล คำอธิบายข้อมูลงานกิจกรรมที่ดำเนินการ ก่อนมีการลงนามในหลักฐานทำให้ประชาชนไม่อยากจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในเทศบาลในรูปแบบต่างๆ ดังคำสัมภาษณ์ของนายสตีลย์ เยื่อโย ผู้นำชุมชนตำบลเมยวดี ได้กล่าวว่า “เจ้าหน้าที่เทศบาลมักจะไม่ให้ความรู้ข้อมูลหรือข้อเสนอแนะที่ชัดเจนครบถ้วนก่อนที่จะให้ประชาชนที่ร่วมดำเนินงานในกิจกรรมของเทศบาล เช่น การลงนามในเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องที่เทศบาลให้ประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาล จู่ๆ เจ้าหน้าที่ก็ถือเอกสารหลักฐานมาให้ลงนาม พอมีเรื่องร้องเรียนมาชาวบ้านก็ไม่มีใครอยากจะมาร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างอีก” (สัมภาษณ์นายสตีลย์ เยื่อโย : 22 พฤษภาคม 2558)

2.4 ปัญหาผู้บริหารและพนักงานเทศบาลขาดความจริงจังในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

โดยผู้บริหารและพนักงานเทศบาลตำบลในพื้นที่อำเภอส่วนใหญ่ไม่ได้พูดความจริงเรื่องตัวเลขหรือจำนวนเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีของเทศบาลที่จะสามารถนำมาไปพัฒนาพื้นที่ได้หรือไม่แจ้งตัวเลขงบประมาณที่เป็นค่าใช้จ่ายบุคลากรเทศบาลในเวทีประชุมประชาคมหมู่บ้าน จากคำสัมภาษณ์ของนางวนิดา ภูดวงดาษ ท้องถิ่นอำเภอเมยวดี ได้กล่าวว่า “เทศบาลตำบลในพื้นที่อำเภอเป็นเทศบาลขนาดเล็ก 3 แห่ง ขนาดกลาง 1 แห่ง มีรายได้หรืองบประมาณในการบริหารงานในแต่ละปีน้อย ที่มากที่สุดคือเทศบาลตำบลชุมพร 34 ล้าน ส่วนอีก 3 แห่ง งบประมาณเพียงประมาณ 20 ล้าน โดยส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่จะไม่ค่อยจะเปิดเผยข้อมูลเรื่องงบประมาณ โดยเฉพาะงบลงทุนหมวดครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง เนื่องจากหากเปิดเผยแล้ว

อาจจะทำให้พนักงานเทศบาลได้รับผลกระทบในเรื่องการปฏิบัติงาน และผลประโยชน์สวัสดิการของพนักงานเทศบาล เช่น เรื่องการตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีของเทศบาลไว้เพื่อจ่ายเป็นเงินรางวัลประจำปีพนักงาน (โบนัส) เพราะกลัวประชาชนหรือ สมาชิกสภาเทศบาลรู้แล้วและถูกดำเนินคดีทำให้ผู้บริหารอาจจะไม่ให้เงินโบนัสในปีต่อไป” (สัมภาษณ์นางวนิดา ภูดวงคาช: 21 พฤษภาคม 2558) นอกจากนี้เทศบาลตำบลในพื้นที่อำเภอได้มีการใช้งบประมาณจากเทศบาลเพื่อดำเนินการที่เข้าข่ายไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่การใช้จ่ายเงินของท้องถิ่นหลายอย่าง เช่น เทศบาลตำบลชมสะอาดจัดงานบุญบั้งไฟโดยใช้งบประมาณเทศบาลจัดซื้อบั้งไฟล้านที่ซื้อมาบั้งละประมาณ 50,000 บาท มาจุดโชว์ให้ประชาชนดู หรือ เทศบาลตำบลทั้ง 4 แห่งในอำเภอร่วมกันจัดงานวันปีใหม่ประจำปีของอำเภอโดยได้จ้างคณะหมอลำวงใหญ่ๆ อย่างคณะเสียงอีสาน ราคาประมาณ 300,000 บาท ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เจ้าหน้าที่เทศบาลที่เกี่ยวข้องในการจัดซื้อจัดจ้างไม่พอใจที่ผู้บริหารเทศบาลสั่งให้ทำในเรื่องที่ผิดจึงอาจเป็นสาเหตุทำให้เจ้าหน้าที่เทศบาลไม่มีความจริงใจกับประชาชนได้และทำให้การมีส่วนร่วม บางกิจกรรมมีปัญหาการปฏิบัติ ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมบัติ สิทธิสถาพรกุล นายอำเภอเมยวดี กล่าวว่า “เคยมีกรณีคณะกรรมการ บริหารกิจการประปาหมู่บ้านขอเงินงบประมาณเทศบาลเพื่อเป็นทุนในการดำเนินกิจการประปาหมู่บ้านเนื่องจากการบริหารงานขาดทุนและไม่มีงบประมาณซ่อมแซมเครื่องจักร หรือคณะกรรมการหมู่บ้านต้องการงบประมาณเพื่อไปจ้างเหมาทำรั้วกำแพงให้แก่วัดในหมู่บ้าน หรือคณะกรรมการหมู่บ้านต้องการงบประมาณเพื่อไปซื้อบั้งไฟล้านเพื่อมาจุดในงานประเพณีบุญบั้งไฟประจำปี ซึ่งบางอย่างเทศบาลไม่สามารถเบิกจ่ายจากงบประมาณของเทศบาลได้ จึงทำให้บางครั้งเจ้าหน้าที่เทศบาลจึงไม่ให้คำ แนะนำหรือจริงใจต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เนื่องจากผู้บริหารเทศบาลมักจะสั่งให้พนักงานเทศบาลดำเนินการเบิกเงินงบประมาณของทางราชการเพื่อนำไปดำเนินการเอาอกเอาใจประชาชนที่เลือกตั้งตนเองเข้ามาซึ่งส่วนใหญ่เป็นนโยบายประชานิยม” (สัมภาษณ์นายสมบัติ สิทธิสถาพรกุล: 21 พฤษภาคม 2558) สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของนายพิสิษฐ์ ญาณสาร ปลัดเทศบาลตำบลเมยวดี กล่าวว่า “การปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลในฐานะเป็นข้าราชการประจำที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันกับฝ่ายบริหารคือนายกเทศมนตรีซึ่งมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน ที่ได้รับการเลือกเข้ามาด้วยนโยบายที่โฆษณาไว้ในช่วงเลือกตั้งเมื่อเข้ามาแล้วจึงจะต้องทำตามที่ได้พูดไว้ซึ่งบางอย่างบางกิจกรรมไม่สามารถใช้งบประมาณของเทศบาลดำเนินการทำให้ได้ทำให้บางครั้งเจ้าหน้าที่เทศบาลต้องลำบากใจหรือถูกข่มขืนใจในการปฏิบัติงานให้ทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องอยู่เป็นประจำ เช่น ชาวบ้านของงบประมาณเทศบาล ไปสร้างกำแพงรั้วให้วัด หรือ ให้เทศบาลจัดงานวันปีใหม่โดยมีมหรสพเป็นวงดนตรีที่มีชื่อเสียงดังอย่างวงคณะหมอลำเสียงอีสาน มาแสดงให้ประชาชนดู” (สัมภาษณ์นายพิสิษฐ์ ญาณสาร: 24 เมษายน 2558)

ตอนที่ 3 แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค และการส่งเสริมในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบล

จากปัญหาและ อุปสรรค การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลรูปแบบต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ผู้กำกับดูแลเทศบาลตามกฎหมาย ผู้บริหารพนักงานเทศบาลและประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

3.1 การปรับปรุงโครงสร้างของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่เน้นการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อมุ่งหวังให้ท้องถิ่นมีศักยภาพในการปกครองตนเองโดยอิสระทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย งบประมาณ ผลพวงของรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายประการ เช่น การยกฐานะของสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาล การเกิดขึ้นเป็นเทศบาล การเกิดขึ้นขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ได้มีการออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไว้เพิ่มเติม เช่น พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 นับจากรัฐธรรมนูญฉบับ 2540 ซึ่งถือเป็นฉบับแรกที่เน้นการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 10 กว่าปี ยังพบว่ายังมีปัญหาหรือมีผลกระทบหลายประการโดยผู้วิจัยได้สรุปไว้เป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง จากพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2552 ที่บัญญัติให้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงทำให้ส่งผลกระทบต่อฝ่ายบริหารเทศบาลหลายประการ โดยสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

- 1) ให้เทศบาลมีนายกเทศมนตรีคนหนึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน
- 2) นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีซึ่งมิใช่สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเทศบาลตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย
- 3) ร่างเทศบัญญัติ จะเสนอได้ก็โดย

(1) นายกเทศมนตรี (มาตรา 61 ทวิ)

ผลจากการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี โดยตรงส่งผลกระทบต่อฝ่ายบริหารเทศบาลประการหนึ่งที่สำคัญ คือ จากเดิมฝ่ายบริหารของเทศบาลคือ คณะเทศมนตรีซึ่งประกอบไปด้วย

นายกเทศมนตรีและเทศมนตรี ขณะที่ผลจากการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงฝ่ายบริหารของเทศบาลจึงหมายความว่านายกเทศมนตรีแต่เพียงผู้เดียว จากผลดังกล่าวส่งผลให้การเสนอร่างเทศบัญญัตินายกเทศมนตรีสามารถเสนอได้แต่เพียงผู้เดียวในฐานะตัวแทนของฝ่ายบริหารจากพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งได้บัญญัติให้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงจากประชาชน ทำให้ความเข้มแข็งของนายกเทศมนตรีมีมากขึ้นและนายกเทศมนตรีสามารถที่จะบริหารงานได้สะดวกคล่องตัวยิ่งขึ้น สามารถตัดสินใจต่างๆ ได้ด้วยตนเองเพียงคนเดียวซึ่งหากเทศบาลใดได้นายกเทศมนตรีที่เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ และการตรวจสอบจากภาคประชาชนที่มีประสิทธิภาพแล้วย่อมส่งผลให้เทศบาลนั้นมีความเจริญ มีความโปร่งใสมีการเมืองที่มีเสถียรภาพแต่จากสภาพความเป็นจริงของเทศบาลหลายๆ แห่ง กล่าวคือ นายกเทศมนตรีถือว่าสวมหมวก 2 ใบคือเป็นหัวหน้ากลุ่มการเมืองที่ครองเสียงข้างมากในสภาเทศบาลและเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร หากได้สมาชิกสภาเทศบาลที่ไม่สามารถตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารแล้ว การที่กฎหมายให้อำนาจแก่นายกเทศมนตรีที่มากขึ้น อาจเปรียบเหมือนการรวบอำนาจจากการปกครองท้องถิ่นไว้ที่คนเพียงคนเดียว ซึ่งถึงแม้จะมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน แต่หากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่น ประกอบกับการขาดการตรวจสอบการทำงานของเทศบาล ความเข้มแข็งของนายกเทศมนตรีอาจจะเป็นผลเสียต่อการดำเนินงานของเทศบาลได้ดังคำสัมภาษณ์ของนางประดิษฐ์ ไชยทะ ปลัดเทศบาลตำบลชมสะอาด ได้กล่าวว่า “ถ้าดูเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ออกมาเพื่อให้ฝ่ายบริหารงานได้อย่างอิสระ ไม่ต้องเกรงใจสมาชิกสภาเทศบาล เพราะของเก่าสมาชิกสภาเป็นคนเลือกนายกเข้ามาเมื่อมีปัญหา รวมถึงสภาด้วย เวลาผ่านงบประมาณหรือไม่ผ่านก็ล้มนายกได้เขาก็เสนอให้ออกกฎหมายใหม่ ให้เลือกตั้งโดยตรงเพื่อไม่ให้มีความกังวลกับสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งไม่สามารถล้มนายกได้ นั่นคือเจตนารมณ์ของกฎหมาย” (สัมภาษณ์นางประดิษฐ์ ไชยทะ : 29 เมษายน 2558) จากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติดังกล่าวต้องการให้นายกเทศมนตรีสามารถทำงานได้อย่างเป็นอิสระ สามารถสนองความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น และมีการแยกฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติออกจากกัน ฝ่ายบริหารสามารถทำงานได้คล่องตัวยิ่งขึ้นโดยไม่ต้องกังวลเรื่องเสียงสนับสนุนจากสภาเทศบาล โดยจากกฎหมายดังกล่าวได้ให้อำนาจนายกเทศมนตรีเพิ่มขึ้นหลายประการ เช่น อำนาจในการแต่งตั้ง ถอดถอนรองนายกเทศมนตรี อำนาจในการเสนอร่างเทศบัญญัติ และอำนาจในการรับรองเทศบัญญัติการเงินที่สภาเทศบาลเสนอจากกฎหมายดังกล่าวได้มีผลกระทบต่อฝ่ายบริหารของเทศบาลดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้นคือ มีการเปลี่ยนรูปแบบฝ่ายบริหารจากเดิมคือ รูปแบบคณะเทศมนตรีมาเป็นรูปแบบนายกเทศมนตรี ซึ่งหมายความว่า ฝ่ายบริหารคือนายกเทศมนตรีเพียงคนเดียว โดยอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีเป็นผู้ช่วยเหลือในการปฏิบัติงานดังคำสัมภาษณ์ของนางประดิษฐ์ ไชยทะ ปลัดเทศบาลตำบลชมสะอาด

ได้กล่าวว่า “จากกฎหมายจะพบว่ารองนายกอยู่ที่ปลายปากกานายกคือถ้าปลดเมื่อไหร่ก็เป็นประชาชนธรรมดาไม่มีอะไรรองรับแต่ถ้าก่อนเขาเป็น ส.ท. โดยการเลือกของสมาชิกสภาเทศบาล ถ้าจะหลุดก็หลุดโดยสมาชิกหลุดจากเทศมนตรี แต่หลุดมาก็ยังเป็นสมาชิกสภาเทศบาลอยู่แต่รองนายกหลุดก็คือหลุดไม่ได้เป็นอะไรเลยเพราะฉะนั้นความเกรงใจของนายกต่อรองนายกและต่อเทศมนตรีต่างกันรองนายกจะมีความเกรงใจน้อย การบริหารก็ไม่ต้องเกรงใจกันมาก การบริหารงานของนายกกับรองนายกและนายกกับเทศมนตรีซึ่งนายกจะมีอำนาจมากกว่า จะไม่ค่อยแคร์เท่าไร เพราะอยู่ที่นายกจะตั้งจะปลดก็ได้ไม่ต้องมีเหตุ(สัมภาษณ์นางประดิษฐ์ ไชยทะเล: 29 เมษายน 2558) สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของนายประสาธ ลีทธิธวัลย์ พัฒนาการอำเภอ กล่าวว่า “ผู้บริหารมีความหวงอำนาจ กล่าวคือ นายกเทศมนตรีจะรวมอำนาจแต่เพียงผู้เดียวโดยรองนายกแทบไม่มีบทบาทในการสั่งการและพูดอะไรมากไม่ได้เนื่องจากกฎหมายได้ให้อำนาจนายกเพียงผู้เดียวโดยโครงการต่างๆ ในเทศบาลขึ้นอยู่กับนายกเพียงผู้เดียว เรื่องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมไม่ต้องพูดถึง นอกจากนี้ผู้บริหารขาดการลงพื้นที่พบประชาชนจึงไม่อาจจะรู้ปัญหาของประชาชนได้” (สัมภาษณ์นายประสาธ ลีทธิธวัลย์: 21 พฤษภาคม 2558)

3.2 การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยแก่เยาวชน

แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และการส่งเสริมในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตย แก่เยาวชน โดยเสริมสร้างจิตสำนึกทางประชาธิปไตยให้กับเยาวชน สามารถส่งเสริมประชาธิปไตยได้ตั้งแต่เด็กโดยจัดหลักสูตรการเรียนรู้อันเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นของตนเองไว้ในหลักสูตรตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาโดยเริ่มจากระดับที่เข้าใจง่าย นอกจากนี้อาจมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ เช่น จัดให้มีการเลือกตั้งหัวหน้าห้อง โดยยึดเสียงข้างมากเป็นหลัก เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับทราบถึงเครื่องมือการแสดงออกทางประชาธิปไตย ส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ เช่น มีกล่องให้เด็กหย่อนแสดงความคิดเห็นการทำงานครูผู้สอน ควรส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ถึงจริยธรรมและหลักพุทธศาสนาเพื่อให้เด็กเข้าใจถึงหลักคุณธรรมและสามารถวางตัวเป็นคนดี เพื่อวางรากฐานสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในอนาคตดังกล่าว

สัมภาษณ์ของนายวิระพจน์ ผ่านังหาร ปลัดเทศบาลตำบลบึงเลิศ ได้กล่าวว่า “ปัญหาเรื่องประชาธิปไตยตอนนี้แก่ยากผมว่าช่วงชีวิตผมจะแก้ได้หรือเปล่านั้นไม่รู้ผมเคยเป็นเด็กวัด ทุกวันนี้ยังสวดมนต์ สัพพัตถิโยได้เลย นั่งฟังทุกวัน เด็กก็เหมือนกัน สวดมนต์ได้ไหมถึงแม้จะไม่สนใจท่องแต่โดยการถูกบังคับให้ท่องทุกวัน มันจำก็ต้องซึมซับ เรื่องประชาธิปไตย ต้องสอนกันตั้งแต่อนุบาลถึงระดับปริญญา มันฟังทุกวัน ท่องทุกเช้า นักจิตวิทยา นักการศึกษามีเยอะ จะต้องทำอย่างไรให้เด็กได้มีความเข้าใจประชาธิปไตยว่ามีประโยชน์ต่อชีวิต มีประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติสมควร

บรรจุไว้ในหลักสูตรไปเลยใช้เวลา 20 ปี แต่ทำไมไม่ทำ คนออกกฎหมายเป็น ส.ส. คงไม่ทำถ้าทำ คนก็มีความรู้ จ่ายเงินไม่ได้” (สัมภาษณ์นายวิระพจน์ ผ่านจันทาร : 24 เมษายน 2558) ตามกฎหมายเทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมให้ความรู้ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรัฐบาลกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ ที่ราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นต้องเร่งสร้างความเข้มแข็งให้ประชาชน ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมบัติ ลิทธิสถาพรกุล นายอำเภอเมยวดี กล่าวว่า “ปัญหาการมีส่วนร่วมทางเมืองของประชาชน เป็นปัญหาใหญ่ที่ใครหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งไม่สามารถแก้ไขได้ มีปัจจัยหลายอย่างเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันดังนั้นการแก้ไขปัญหาต้องกำหนดเป็นวาระจำเป็นเร่งด่วนของชาติที่หน่วยงานทั้งภาครัฐเอกชนและประชาชนต้องร่วมแรงร่วมใจที่ผ่านมามีปัญหาซึ่งขาดความจริงใจของรัฐบาลแก้ปัญหาเป็นลักษณะไฟไหม้ฟาง” (สัมภาษณ์นายสมบัติ ลิทธิสถาพรกุล: 21 พฤษภาคม 2558)

3.3 การส่งเสริมถึงพฤติกรรมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

3.3.1 การส่งเสริมจากรัฐบาลกลาง

โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจากทางรัฐบาลกลางจึงเป็นไปในรูปแบบกฎหมายที่บัญญัติให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือการตั้งกรรมาธิการหน่วยงานรัฐให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่จากลักษณะการสนับสนุนการมีส่วนร่วมดังกล่าว เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่ปลายเหตุ กล่าวคือ ทางภาครัฐไม่ได้มุ่งที่จะแก้พฤติกรรมที่จะส่งเสริมประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วม เช่น การให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นเพื่อให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่เน้นการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน โดยได้ส่งเสริมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนดังต่อไปนี้คือ ส่งเสริมให้ประชาชนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ ส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เช่นการให้อำนาจประชาชนในการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือกระทรวงมหาดไทยออกระเบียบวิธีปฏิบัติให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม เช่น การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 หรือการมีส่วนร่วมดำเนิน การตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2535 การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมสภาท้องถิ่นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. 2547 เป็นต้น ดังคำสัมภาษณ์ของนายวิระพจน์ ผ่านังหาร ปลัดเทศบาลตำบลบึงเลิศกล่าวว่า “ในเรื่องการมีส่วนร่วม ส่วนกลางจะไม่มีงบประมาณให้แต่จะให้นโยบายจะให้เงินมารวมๆ ในรูปเงินอุดหนุนทั่วไป หรือกำหนดหลักเกณฑ์การใช้จ่ายงบประมาณกิจกรรมบางอย่างจะต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วม เช่น คุณต้องประชุมประชาคมอันนี้เป็นแนวทาง เช่น SML ต้องให้ชาวบ้านประชุมเสนอความต้องการมา หรือโครงการช่วยประชาชนว่างงานนอกฤดูทำนา (ตำบลละ 1 ล้าน) ที่กำหนดให้ต้องมีการประชาคม หรือการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลต้องมีแผนชุมชนคุณต้องให้ชุมชนเสนอขึ้นมา เพื่อให้การตัดสินใจกระจายไปสู่ชาวบ้าน แต่จากการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าว เป็นเพียงการกำหนดในกฎหมาย หรือการให้นโยบายจากรัฐบาลกลางที่กำหนด ให้ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วม หรือการให้ประชาชนสามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วม เช่น โครงการชุมชนพอเพียงที่กำหนดให้ต้องมีผู้แทนครัวเรือนเข้าร่วมประชุม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 หรือ การให้อำนาจประชาชนในการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น ซึ่งแนวการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐดังกล่าวเป็นเพียงกำหนดรูปแบบหรือกฎเกณฑ์เท่านั้น แต่ทางภาครัฐไม่ได้ส่งเสริมถึงในแง่พฤติกรรมของประชาชนที่ว่าทำอะไรประชาชนจะไม่ขายเสียง ทำอย่างไรประชาชนจะเห็นความสำคัญของการประชุมประชาคมและทำอะไรประชาชนจะมีความรู้เกี่ยวกับการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมที่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองควบคู่ไปกับการให้อำนาจประชาชนในเชิงกฎหมายหรือนโยบาย” (สัมภาษณ์นายวิระพจน์ ผ่านังหาร: 24 เมษายน 2558)

3.3.2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากเทศบาล

เทศบาลในพื้นที่อำเภอไม่ได้มีนโยบายที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากนัก ซึ่งเมื่อพิจารณาจากโครงการต่างๆ จะพบว่าเป็นโครงการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยมาก จากการตรวจสอบแผนพัฒนาเทศบาลสามปีของเทศบาลในพื้นที่อำเภอ เช่นเทศบาลตำบลชมสะอาด แผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2559 – 2561) ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 6 ยุทธศาสตร์ จากยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ของเทศบาลตำบลชมสะอาดนั้น โดยมากเป็นการพัฒนาด้าน

สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานภายในเขตเทศบาล ส่วนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีเพียงยุทธศาสตร์ที่ 1.2 คือการจัดบริการทางสังคมให้ทุกคนตามสิทธิขั้นพื้นฐานเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันระดับปัจเจกและสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ยังมีในนโยบายการพัฒนาของผู้บริหารเทศบาล ตามนโยบายข้อที่ 5 (2) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองการบริหารพัฒนาบุคลากรของท้องถิ่นให้เป็นคนมีคุณภาพ ทั้งการปฏิบัติงานและการให้บริการแก่ประชาชนมีความรู้ควบคู่คุณธรรมเมื่อพิจารณาจากยุทธศาสตร์ที่ 1.2 คือยุทธศาสตร์ด้านการจัดบริการทางสังคมให้ทุกคนตามสิทธิขั้นพื้นฐานเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันระดับปัจเจกและสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาประเทศ ซึ่งเทศบาลมีโครงการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเพียง 5 โครงการ คือ โครงการเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชน ที่ได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนา 3 ปีจำนวนงบประมาณทั้งหมด 150,000 บาท ตกปีๆ ละ 50,000 บาทดังคำสัมภาษณ์ของนายประสาธ ลิทธิวัลย์ พัฒนาการอำเภอ กล่าวว่า “โครงการที่เทศบาลส่งเสริมการมีส่วนร่วมผู้บริหารเทศบาลมักจะไม่ให้ความสำคัญเพราะไม่มีผลประโยชน์ต่อผู้บริหารซึ่งเป็นนักการเมืองที่เขาชอบสิ่งที่เป็นประโยชน์จับต้องได้เห็นผลเร็วๆ โครงการประเภทนี้เขาไม่ให้ความสำคัญหรือที่มีบรรจุไว้ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หรือแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลไว้แท้จริงเมื่อถึงเวลาจัดทำเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายในแต่ละปีจะนำไปเข้าให้หรือเปล่านั้นไม่รู้” (สัมภาษณ์นายประสาธ ลิทธิวัลย์: 21 พฤษภาคม 2558)

3.4 การเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายรูปแบบ

การได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งที่สามารถทำให้ทางเทศบาลกับประชาชนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น การประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพจะทำให้ประชาชนได้รับรู้ถึงการเคลื่อนไหวของเทศบาลในด้านต่างๆ ทั้งเทศบัญญัติที่ประกาศใช้ของเทศบาล งบประมาณของเทศบาลในแต่ละปีกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางสำคัญที่ทางเทศบาลจะให้ความรู้แก่ประชาชนในการที่จะได้รับรู้ถึงสิทธิต่างๆ ของตนเองที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลและข่าวสารอื่นๆ แต่จากการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยพบว่าการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลมีปัญหา จากการสอบถามประชาชนพบว่าประชาชนยังไม่ค่อยได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางเทศบาลอย่างรวดเร็วและเพียงพอปัจจุบันทางเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอได้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลใน 4 ช่องทางหลักๆ ดังนี้

1) บอร์ดประชาสัมพันธ์ ได้แก่ บอร์ดประชาสัมพันธ์ในสำนักงานเทศบาล บอร์ดประชาสัมพันธ์บริเวณตามหมู่บ้านในศาลาประชาคมหมู่บ้านต่างๆ

- 2) หอกระจายเสียง ได้แก่เสียงตามสายของหมู่บ้านต่าง ๆ
- 3) หนังสือขอความร่วมมือหน่วยงานในพื้นที่ประชาสัมพันธ
- 4) เว็บไซต์ ของเทศบาลที่มีทุกแห่ง

จากช่องทางในการประชาสัมพันธ์ใน 4 ช่องทางที่กล่าวมา โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของผู้วิจัยพบว่าช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลมีปัญหาในลักษณะที่แตกต่างกันโดยผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

3.4.1 หอกระจายเสียง

ข่าวสารที่จะมีโอกาสลงมาถึงประชาชนมากที่สุดคือเสียงตามสายของหมู่บ้านแต่ละชุมชนเนื่องจากประชาชนสามารถรับฟังได้ด้วยตนเองที่บ้าน โดยการประชาสัมพันธ์นั้นจะมี 2 ลักษณะ คือข้อมูลข่าวสารจากทางเทศบาลและข้อมูลข่าวสารจากตัวชุมชนหมู่บ้านเอง โดยพบว่าเทศบาลจะส่งเป็นเอกสารขอความร่วมมือให้ผู้ใหญ่บ้านประชาสัมพันธ์งานของเทศบาลให้บางชุมชนผู้ใหญ่บ้านขัดแย้งกันกับผู้บริหารเทศบาลก็จะไม่มีการประกาศเสียงตามสายหรือประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับทางเทศบาล ดังคำสัมภาษณ์ของนายประมวล หาญพละ นายกเทศมนตรีตำบลชุมพร กล่าวว่า “ช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการบริหารงานของเทศบาลส่วนมากจะผ่านทางสมาชิกสภาเทศบาล โดยบางครั้งเทศบาลไม่สามารถประชาสัมพันธ์ข้อมูลการบริหารงานของเทศบาลผ่านทางกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ให้ประกาศเสียงตามสายได้ เนื่องจากนายกเทศมนตรีไม่สามารถขอความร่วมมือผู้นำชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้านได้เนื่องจากกำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นฝ่ายปกครองท้องที่ เป็นลูกน้องของนายอำเภอหากเทศบาลจะให้ผู้นำท้องที่คือกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทำอะไรจะต้องมีงบประมาณให้ตลอด หรือบางครั้งผู้ใหญ่บ้านจะมีการของบประมาณของเทศบาลเพื่อไปใช้จ่ายทำอะไรก็ได้ เช่น ขอค่าน้ำมันรถยนต์จากเทศบาลเพื่อไปประชุมงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านเอง หรือขอเงินค่าบัตรงานเลี้ยงโต๊ะจีนงานอำเภอ เป็นต้น” (สัมภาษณ์นายประมวล หาญพละ: 8 พฤษภาคม 2558)

3.4.2 หนังสือขอความร่วมมือหน่วยงานในพื้นที่ประชาสัมพันธ

ข่าวสารที่ทำเป็นหนังสือราชการแจ้งขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจหรือประชาชนได้ทราบ เช่น ที่ว่าการอำเภอ ซึ่งข้อมูลข่าวสารนี้จะเข้าถึงประชาชนได้น้อยเนื่องจากประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชนบทมีประชาชนน้อยมากที่จะเข้าไปติดต่องานราชการที่ว่าการอำเภอและได้อ่านข้อมูลข่าวสารที่เทศบาลแจ้งประชาสัมพันธ์ ดังคำสัมภาษณ์ของนายประหยัด ฉลองกิตติศักดิ์ ประชาชนตำบลเมยวดี กล่าวว่า “ประชาชนส่วนใหญ่ที่อยู่ตามตำบลต่างๆ ที่เป็นเขตเทศบาลเป็นชาวบ้านมีอาชีพทำไร่ทำนาวันๆ อยู่กับไร่กับนาไม่ได้มีโอกาสเข้ามาติดต่องานราชการที่อำเภอน้อยมากและเมื่อมาแล้วก็ไม่ได้สนใจ

อ่านเอกสารที่ปิดไว้ตามบอร์ดประชาสัมพันธ์ของอำเภอ” (สัมภาษณ์นายประหยัด ฉลองกิตติศักดิ์: 25 เมษายน 2558)

3.4.3 บอร์ดประชาสัมพันธ์

การแจ้งข่าวสารทางบอร์ดประชาสัมพันธ์ไม่สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนมากนัก เช่นบอร์ดประชาสัมพันธ์ในสำนักงานเทศบาลประชาชนที่สามารถทราบข่าวได้ก็เพียงแต่ประชาชนที่เดินทางไปติดต่อกับทางเทศบาลและต้องแวะอ่านข่าวเท่านั้น ประชาชนที่ไม่มีธุระติดต่อกับทางเทศบาลไม่สามารถที่จะรับทราบข่าวได้ เนื่องจากสำนักงานเทศบาลตั้งอยู่ที่ชุมชนในหมู่บ้านหนึ่งแต่อีกชุมชนที่เหลือส่วนใหญ่จะอยู่ห่างไกล ส่วนบอร์ดประชาสัมพันธ์ที่อยู่ตามศาลาประชาคมตามหมู่บ้านชุมชนต่างๆ จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย และการสัมภาษณ์พบว่าประชาชนไม่ค่อยได้อ่านมากนัก จากการลงพื้นที่ของผู้วิจัยซึ่งได้ไปดูบอร์ดสำหรับติดประกาศของเทศบาลในพื้นที่อำเภอแต่ละแห่งพบว่าที่บอร์ดสำนักงานเทศบาลจะติดประกาศข้อมูล บอร์ดประชาสัมพันธ์ในลักษณะเกี่ยวกับประกาศต่างๆ เช่นประกาศเทศบาลเรื่องประชาสัมพันธ์การรับสมัครเพื่อเป็นพนักงานจ้างของเทศบาล ประกาศกำหนดสมัยประชุมสภาเทศบาล และบอร์ดประชาสัมพันธ์ศาลาประชาคมตามหมู่บ้านชุมชนต่างๆ ซึ่งประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลและของหมู่บ้านชุมชนซึ่งประชาชนเดินผ่านไปมาไม่ค่อยอ่าน และบอร์ดประชาสัมพันธ์ตามชุมชนต่างๆ พบปัญหาว่าประชาชนไม่ค่อยสนใจที่จะอ่าน จากคำสัมภาษณ์ของนายสรายุทธ นิตยวรรณ ประชาชนตำบลชุมพร กล่าวว่า “บอร์ดคนที่เดินผ่านไปมาก็ไม่อ่าน ปิดไว้ยังงั้น ทั้งปี ผมยังไม่อ่านเลย เทศบาลไม่ค่อยประกาศให้ประชาชนรู้เลย จากการลงพื้นที่ของผู้วิจัยซึ่งได้ไปตรวจสอบบอร์ดที่อยู่ตามศาลาประชาคมประจำหมู่บ้านต่าง พบว่ามีหนังสือประกาศเพียง 1-2 ฉบับ และประชาชนไม่ได้เข้าไปอ่าน” (สัมภาษณ์นายสรายุทธ นิตยวรรณ: 8 พฤษภาคม 2558) สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของนายบุญช่วย มหิวรรณ ผู้นำชุมชนตำบลบึงเลิศ กล่าวว่า “ข่าวสารต่างๆ โดยมากอยู่ที่ศาลาประชาคมประจำหมู่บ้านนานๆ จะมีข่าวมาแปะที่ โดยมากประชาชนไม่ค่อยสนใจหรืออยู่ยังไงก็อยู่ยังงั้นไม่มีคนไปอ่าน” (สัมภาษณ์นายบุญช่วย มหิวรรณ: 25 เมษายน 2558)

3.4.4 เว็บไซต์

ในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้นเนื่องจากความสะดวกในการใช้งานเว็บไซต์จึงเป็นช่องทางที่สำคัญในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ของทางราชการและภาคเอกชนเนื่องจากสามารถประชาสัมพันธ์ข้อมูลได้อย่างละเอียดกว่าวิธีอื่น เช่น การตราเทศบัญญัติงบประมาณของเทศบาล การจัดซื้อจัดจ้าง ฯลฯ ทางเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอได้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทั้งภายในและภายนอกเทศบาลผ่านทาง

เว็บไซต์ของเทศบาลในแต่ละแห่งซึ่งมีทุกเทศบาลแต่ปัญหาของเว็บไซต์ของเทศบาลส่วนใหญ่พบว่าประชาชนเข้าชมเว็บไซต์จำนวนไม่มากจากการสอบถามประชาชนพบว่าประชาชนที่เล่นอินเทอร์เน็ตไม่ทราบว่าเทศบาลมีเว็บไซต์ของตนเองและจากการสอบถามประชาชนบางกลุ่มพบว่าเล่นอินเทอร์เน็ตไม่เป็นดังคำสัมภาษณ์ของนายสมบูรณ์ ศรีชนะ ประชาชนตำบลชมสะอาด กล่าวว่า “อินเทอร์เน็ตอาจจะลงเยอะ แต่ชาวบ้านไม่สนใจส่วนใหญ่ชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนาทำไร่วันๆ อยู่กับไร่กับนาเล่นอินเทอร์เน็ตไม่เป็น” (สัมภาษณ์นายสมบูรณ์ ศรีชนะ: 29 เมษายน 2558) นอกจากนี้ปัญหาที่ประชาชนไม่ค่อยเข้าเว็บไซต์ของทางเทศบาลแล้วอีกปัญหาหนึ่งก็คือเนื้อหาสาระของข่าวสารที่ประชาสัมพันธ์ที่ได้เผยแพร่ออกไปส่วนใหญ่พบว่าเป็นการหาเสียงของคณะผู้บริหารเทศบาลมากกว่าการเผยแพร่ข้อมูลหรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ดังคำกล่าวของนายประสาธ ลีทธิธวัลย์ พัฒนาการอำเภอ กล่าวว่า “ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลส่วนมากที่เผยแพร่ออกไปมักเป็นไปในรูปเผยแพร่กิจกรรมของเทศบาลมากกว่า อาจจะเป็นการหาเสียงของผู้บริหารไปในตัว เช่น นำโดยนายกเทศมนตรีโดยคนทำข่าวก็เป็นพนักงานจ้างของเทศบาลที่อยู่ในสำนักงานเทศบาลนั้นแหละ” (สัมภาษณ์นายประสาธ ลีทธิธวัลย์: 21 พฤษภาคม 2558)

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกรณีศึกษาเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อมุ่งศึกษาในเรื่องๆ ดังนี้

1. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเทศบาลตำบล เขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบล เขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

กลุ่มประชากร

- (1) ฝ่ายผู้บริหารเทศบาลตำบล ในพื้นที่อำเภอ
- (2) ฝ่ายพนักงานเทศบาลตำบลในพื้นที่อำเภอ
- (3) ฝ่ายผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอ
- (4) ฝ่ายประชาชนในพื้นที่อำเภอ
- (5) ฝ่ายส่วนราชการประจำอำเภอ

กลุ่มตัวอย่าง

- (1) ฝ่ายผู้บริหารเทศบาลตำบล จำนวน 4 คน ได้แก่
 - นายกเทศมนตรี จำนวน 4 คน
- (2) ฝ่ายพนักงานเทศบาลตำบล จำนวน 8 คน ได้แก่
 - ปลัดเทศบาล จำนวน 4 คน
 - เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน จำนวน 4 คน
- (3) ฝ่ายผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน
- (4) ฝ่ายประชาชน จำนวน 4 คน
- (5) ฝ่ายส่วนราชการประจำอำเภอ จำนวน 3 คน ได้แก่
 - นายอำเภอเมยวดี

- พัฒนาการอำเภอ
- ท้องถิ่นอำเภอ

1. สรุปการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นลักษณะเดียวกัน ในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ดังนี้

1.1 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเทศบาลเขตพื้นที่อำเภอออกเป็น 6 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการรับรู้ การมีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการริเริ่มและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ พบว่า

1.1.1 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ข่าวสารของเทศบาลในพื้นที่อำเภอมักจะเป็น แผนพัฒนา 3 ปี ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ข้อบัญญัติตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข งบแสดงฐานะการเงิน ข้อมูลประกาศสอบพนักงานจ้างเทศบาล และประกาศจัดซื้อจัดจ้างวิธีสอบราคา ประกวดราคา เนื่องจากกฎหมายหรือระเบียบกระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดเทศบาลจะต้องแจ้งประชาชนทราบโดยได้จัดส่งข้อมูลดังกล่าวผ่านทางผู้นำชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้สามารถเข้ามาดูได้ที่ศาลาประชาคมประจำหมู่บ้าน หรือที่ตัวผู้นำชุมชน และเทศบาลได้มีการปิดประกาศหน้าสำนักงานเทศบาล ที่ว่าการอำเภอ และสำนักงานจังหวัด ส่วนการรับรู้ในเรื่องการบริหารงานของเทศบาลตำบล ก็จะมีการแจ้งให้ประชาชนทราบโดยผ่าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อแจ้งให้ประชาชนทราบผ่านทางเสียงตามสายหอกระจายข่าว หรือการแจ้งให้ทราบในที่ประชุมหมู่บ้านประจำเดือน เช่น การแจ้งประชาชนในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล โครงการคลองสวยน้ำใส การรณรงค์ใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน การแจ้งการเตือนภัยแล้ง ภัยหนาว อุทกภัย วาตะภัย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ ทางสถานีวิทยุชุมชน ส่วนข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้โดยการเข้ามาสอบถามเจ้าหน้าที่ ณ ที่สำนักงานเทศบาลตำบล หรือสอบถามผ่านสมาชิกเทศบาล คือ ข้อมูลด้านการจัดสวัสดิการสังคม เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี โครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลที่ลงพื้นที่หมู่บ้าน

1.1.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็น

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็น ในเทศบาลตำบลพื้นที่อำเภอเมยวดี ส่วนใหญ่จะทำรูปแบบผ่านเวทีการประชุมในระดับต่างๆ เช่น การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ประกอบด้วย แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนา 3 ปี ซึ่งต้องมีการประชาคม ทบทวนปรับปรุงทุกปี โดยทั้ง 2 แผนจะมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นปัญหาความต้องการจากประชาชนทุกหมู่บ้านเพื่อมาจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา และจัดทำเป็น โครงการบรรจุเข้าในแผนพัฒนา 3 ปี เพื่อใช้เป็นแนวทางในพัฒนาเทศบาล โดยการจัดทำเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งเทศบัญญัตินี้เสนอ โดยผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องไปรับทราบข้อมูลความเดือดร้อนของประชาชนซึ่งอาจไปรับทราบปัญหาโดยตรงหรือผ่านทางผู้นำ คือผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาลตำบล หรือตัวประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อน และต้องให้โครงการที่จะบรรจุในเทศบัญญัติเทศบาลต้องผ่านที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล ที่กล่าวมาทั้งหมดหมายความว่าทุกกระบวนการต้องมีการรับฟังความเห็นของประชาชน

1.1.3 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการริเริ่ม

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการริเริ่ม ที่ผ่านมาประชาชนในพื้นที่อำเภอเมยวดี ไม่เคยมีประชาชนเข้าชื่อเพื่อเสนอร่างเทศบัญญัติในเรื่องใดตามกฎหมายกำหนด แต่ประชาชนได้มีการเสนอโครงการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน โดยผ่านที่ประชุมในระดับ หมู่บ้าน ที่ประชุมในระดับตำบล และประชาชนยังได้ริเริ่มรวมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มกันเพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้เพื่อช่วยเหลือกันภายในกลุ่มและขอรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานเทศบาลและหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ เช่น กลุ่มอาชีพทำขนมนางเลียบ กลุ่มอาชีพทำดอกไม้จันทน์ กลุ่มอาชีพผลิตปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มอาชีพสตรีแม่บ้านรับจัดโต๊ะจีน โดยเทศบาลได้ให้การสนับสนุนงบประมาณบางส่วน เป็นต้น นอกจากนี้ ประชาชนมักเข้ามามีส่วนร่วมโดยได้เข้าร่วมเสนอความคิดเห็นริเริ่มแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและโครงการแก้ไขปัญหาที่จำเป็นเร่งด่วนเพื่อบรรจุเข้าแผนพัฒนา 3 ปี โดยได้ร่วมประชุมเสนอโครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วนระดับหมู่บ้านและระดับตำบลเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณแก้ไขปัญหาจากเทศบาลตำบล และร่วมเสนอแนะในการจัดความสำคัญเร่งด่วนปัญหาความต้องการระดับตำบลเพื่อจะใช้เป็นแนวทางการจัดทำเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของเทศบาล นอกจากนี้ประชาชน ริเริ่มกับหน่วยงานเทศบาลแล้วประชาชนยังมีส่วนร่วมกับหน่วยงานราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ซึ่งจะมีเป็นครั้งคราว เช่นการเสนอโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาประชาชนว่างงานในฤดูแล้งของรัฐบาล (ตำบลละ 1 ล้าน)

1.1.4 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่อำเภอได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล ก่อนข้างสูงเนื่องจากมีการแข่งขันทางการเมืองกันอย่างรุนแรง นอกจากนี้ประชาชนยังมีการใช้สิทธิตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชน มักอยู่ในรูปแบบการประชุมการจัดทำแผนชุมชนที่คณะกรรมการหมู่บ้านและส่วนราชการอำเภอ และเทศบาลตำบลในแต่ละแห่งร่วมกันจัดทำโดยเทศบาลจะเป็นฝ่ายสนับสนุนช่วยเหลือทางด้านบุคลากรงบประมาณดำเนินการและเทศบาลยังได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาล นอกจากนี้ประชาชนได้ใช้สิทธิในการคิดตัดสินใจกรณีออกเสียงในการประชุมพิจารณาโครงการที่จะดำเนินการในพื้นที่ตำบลที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากราชการส่วนกลาง เช่น โครงการนโยบายรัฐบาล ช่วยเหลือเกษตรกรในฤดูแล้ง (โครงการตำบลละ 1 ล้านบาท) ซึ่งการทำงานของเทศบาลตำบล เกือบทุกงานต้องอาศัยการร่วมคิดและร่วมตัดสินใจจากประชาชนโดยกิจกรรมประเภทนี้ไม่ได้มีการจัดทำทุกปี

1.1.5 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

เทศบาลตำบลในพื้นที่อำเภอเมยวดี ได้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ในรูปแบบร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะกรรมการจัดงานและเข้าร่วมการจัดงาน ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมงานบุญประเพณี ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ศิลปะ หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น หรือในบางกิจกรรมเทศบาลตำบลจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้สนับสนุนและให้ชุมชนดำเนินการ เช่น งานกิจกรรมวันเข้าพรรษา วันออกพรรษา หรืองานประเพณีบุญกฐิน บุญผะเหวด หรืองานประเพณีเลี้ยงตาปู่ ประเพณีวันสงกรานต์ประจำปี เป็นต้น นอกจากนี้เทศบาลได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาตนเองได้รับผลกระทบโดยตรง เช่น ประชาชนได้ร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหาการร้องเรียนกลิ่นเหม็นของสิ่งปฏิกูลที่เกิดจากฟาร์มเลี้ยงสุกรของเทศบาลตำบลเมยวดี

1.1.6 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

โดยตั้งแต่มีการเปลี่ยนฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบลส่วนใหญ่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้านการตรวจสอบในเทศบาล ในรูปแบบทำเป็นหนังสือร้องเรียนต่อผู้กำกับดูแลเทศบาลตามกฎหมายและหน่วยงานที่ตรวจสอบตามกฎหมาย พบว่าตั้งแต่ได้มีการจัดตั้งเป็นเทศบาลเมื่อปี พ.ศ. 2552 จนถึงปัจจุบันพบว่า เทศบาลตำบลทั้ง 4 แห่ง มีประชาชนได้ร้องเรียนขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และผู้บริหารเทศบาลตำบลทุกแห่งรวมทั้งหมด จำนวน 22 เรื่อง ส่วนใหญ่มีสาเหตุเกิดจากความขัดแย้งกันเฉพาะบุคคล ไม่ได้เกิดจากการ

ตรวจสอบในหน้าที่ประชาชนตามหลักการมีส่วนร่วมแต่อย่างใด เช่นกรณีเทศบาลตำบลชุมพรมี การร้องเรียนในระยะเวลา 6 ปี มีจำนวน 14 เรื่อง ล่าสุด ร้องเรียนนายประมวล หาญพละ นายกเทศมนตรีตำบลชุมพร ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด กรณีการดำเนินโครงการก่อสร้างถนน คอนกรีตเสริมเหล็ก หมู่ที่ 3 ว่าไม่เป็นไปตามรูปแบบ เพื่อขอให้กระทรวงมหาดไทยสั่งให้ นายกเทศมนตรีตำบลพ้นจากตำแหน่ง ซึ่งขณะนี้จังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ระหว่างการพิจารณา ซึ่งการมี ส่วนร่วมตรวจสอบดังกล่าวไม่ได้เกิดจากสำนึกของประชาชนในพื้นที่

นอกจากนี้ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการตรวจสอบรูปแบบโดยประชาชนมี ข้อเสนอแนะได้มาสอบถามเจ้าหน้าที่ หรือผู้บริหารเทศบาล โดยตรง เช่น การตรวจสอบโครงการ ก่อสร้างของเทศบาลตำบลบึงเลศ โดยประชาชนจะเข้ามาสอบถามว่า ใครเป็นผู้รับจ้าง แบบแปลน เป็นอย่างไร หรือบางครั้งก็สอบถามผ่านสมาชิกสภาเทศบาลในพื้นที่ นอกจากนี้ประชาชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการตรวจสอบโดยผ่านกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่ระเบียบกฎหมายกำหนด ซึ่งเทศบาลตำบลจะแต่งตั้งประชาชนในพื้นที่เข้าเป็นคณะกรรมการเปิดซองสอบราคา คณะกรรมการตรวจรับงานจ้าง ในสัดส่วนตัวแทนประชาคม ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่า การพัสดุของหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2535 กำหนด เป็นต้น

1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาล ตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด มีหลายประการ โดยผู้วิจัยได้แยกปัญหาและอุปสรรค ตามเหตุที่เกิดขึ้นออก เป็น 2 ฝ่าย คือปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากฝ่ายประชาชน และที่เกิดจากฝ่าย เทศบาลตำบล

1.2.1 ปัญหาที่เกิดจากฝ่ายประชาชน จำแนกรายประเด็น ได้ดังนี้ คือ

1) ประเด็นประชาชนส่วนมากไม่รับรู้ถึงอำนาจหน้าที่ตนเอง

ประชาชนรู้ว่าเทศบาลต้องบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ และรู้ว่าในแต่ละปีจะมีงบประมาณมาให้เทศบาลเพื่อมาพัฒนาพื้นที่แต่ประชาชนยังขาดความ ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ที่พึงมีพึงปฏิบัติของตนเองว่า ตนเองมีสิทธิ และหน้าที่อะไรบ้าง จะ ประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องและสอดคล้องกับสิทธิหน้าที่ของตนได้อย่างไร เช่น ประชาชนได้เข้า ร่วมกิจกรรมและมีส่วนร่วมทางการเมืองกับเทศบาลมีจำนวนน้อยและคนที่ออกมาส่วนใหญ่จะไม่ กล้าแสดงความคิดเห็นในเวทีที่ประชุมต่างๆ มีเพียงประชาชนคนที่เคยพูดแสดงความคิดเห็นก็พูด อยู่คนเดียว คนอื่นๆ ไม่ได้แสดงความคิดเห็นเพราะไม่รู้ในเรื่องที่ประชุม และประชาชนไม่เข้ามามี ส่วนร่วมเพราะเห็นว่าการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเรื่องไกลตัวธุระไม่ใช่และมองว่าเสียเวลาทำมาหากิน

นอกจากนี้ประชาชนส่วนใหญ่หรือแม้แต่สมาชิกสภาเทศบาลซึ่งเป็นตัวแทนประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจ อำนาจหน้าที่ของตนเองหรือความรู้เรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารของเทศบาล

2) ประเด็นประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

ประชาชนส่วนใหญ่รักและหวงแหนความเป็นท้องถิ่นแต่ไม่เข้าใจในการปกครองท้องถิ่นเทศบาล และจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจำนวนมากก็ต่อเมื่อตนเองคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมที่เห็นเป็นรูปธรรมเท่านั้น นอกจากนี้ประชาชนในพื้นที่อำเภอจะให้ความสำคัญหรือยึดตัวบุคคลที่เป็นผู้บริหารของเทศบาลมากกว่า ระบบหรือกระบวนการในหลักการปกครองท้องถิ่น เช่น ให้ความสำคัญยึดตัวนายกเทศมนตรี หรือปลัดเทศบาล โดยเข้าใจว่าบุคคลเหล่านี้คือผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าพลังของประชาชน

1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานเทศบาล จำแนกเป็นรายประเด็นดังนี้

1.2.1 ปัญหาการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลยังมีน้อย

เทศบาลตำบลในพื้นที่อำเภอได้ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลที่มีการปฏิบัติเป็นประจำทุกปีเนื่องจาก กฎหมาย ระเบียบ บังคับให้ต้องทำมีอยู่หลักๆ คือ เรื่องแผนพัฒนา 3 ปี เรื่องเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เรื่องข้อมูลการรายรับรายจ่ายของเทศบาลประจำปี และเรื่องประกาศสอบราคาซื้อหรือจ้างของเทศบาล เท่านั้นเนื่องจากระเบียบกฎหมายได้กำหนดให้เทศบาลต้องเผยแพร่ข่าวสารดังกล่าวหากเจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินการก็จะถือว่าไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายกำหนดอาจถูกดำเนินการทางวินัยได้จึงได้มีการประชาสัมพันธ์ทุกปี ส่วนการประชาสัมพันธ์ เรื่องอื่นมีน้อยมาก เช่น การดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล เช่น โครงการคลองสวย น้ำใส หรือโครงการรณรงค์ใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน โดยเจ้าหน้าที่เทศบาลหรือผู้บริหารเทศบาลไม่ให้ความสำคัญและอ้างว่าไม่กล้าสั่งหรือขอความร่วมมือกับผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

1.2.2 ปัญหาวิธีการช่องทางการประชาสัมพันธ์ไม่มีประสิทธิภาพ

การแจ้งข้อมูลข่าวสารของเทศบาลตำบลในพื้นที่อำเภอ ส่วนใหญ่จะแจ้งเป็นเอกสารประกาศติดบอร์ดหน้าสำนักงาน หรือแจ้งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น อำเภอ จังหวัด เนื่องจากต้องดำเนินการตามระเบียบที่กำหนดไว้ เช่น การเปิดเผยข้อมูลแผนพัฒนา ข้อมูลงบประมาณรายจ่ายประจำปี ข้อมูลรายรับ-รายจ่ายเทศบาล ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง นอกจากนี้เทศบาลได้ทำเป็นหนังสือถึงผู้นำชุมชนเพื่อประกาศเสียงตามสายในหมู่บ้านในช่วงเวลาเช้า เย็น ลักษณะเป็นการขอความร่วมมือ ซึ่งเป็นรูปแบบที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ดีกว่ารูปแบบอื่น แต่มีปัญหว่าหากเทศบาลใดผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ไม่สามารถทำงานร่วมกันกับผู้นำท้องถิ่นได้ก็จะเกิด

ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาล เช่น ผู้ใหญ่บ้านไม่ประกาศเสียงตามสายให้ หรือ ไม่คิดประกาศประชาสัมพันธ์ที่เทศบาลแจ้งให้ติดที่ศาลาประชาคมประจำหมู่บ้านให้ ทำให้ประชาชนขาดโอกาสการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้

1.2.3 ปัญหาการให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่เทศบาลเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีของการมีส่วนร่วมไม่ดี

การมีส่วนร่วมในการดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล ประชาชนที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการต่างๆ ที่เทศบาลแต่งตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการในกิจกรรมที่เทศบาลร่วมกันกับชุมชนจัดขึ้น เช่น ร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุตำบลชมสะอาด ที่มีผู้นำชุมชนหรือประชาชนร่วมเป็นกรรมการส่วนเลขาการเป็นเจ้าหน้าที่เทศบาลซึ่งเป็นผู้จัดทำเอกสารหลักฐานหรืองานธุรการซึ่งเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเองที่เป็นผู้ปฏิบัติมักจะปกปิดข้อมูล ระเบียบที่กำหนดในการปฏิบัติ หรือเงื่อนไขการใช้เงินไม่ให้คณะกรรมการที่รับการแต่งตั้งมาจากชุมชนได้รับทราบจนเกิดปัญหาการร้องเรียนการปฏิบัติงานที่ไม่โปร่งใสขึ้น นอกจากนี้คณะกรรมการที่มาจากชุมชนที่ร่วมดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างหรือตรวจรับงานจ้าง ส่วนใหญ่มักจะมีการลงนามในเอกสารหลักฐานโดยไม่ได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่เทศบาล ซึ่งทำให้ประชาชนไม่อยากจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในเทศบาลในรูปแบบต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น

1.2.4 ปัญหาผู้บริหารและพนักงานเทศบาลขาดความจริงใจในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ที่ผ่านมาเคยมีเทศบาลตำบลในพื้นที่อำเภอได้มีการใช้งบประมาณของเทศบาลเพื่อดำเนินการที่มีลักษณะเข้าข่ายไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของเทศบาลดำเนินการโดยพบว่าการใช้จ่ายเงินของท้องถิ่นหลายอย่าง เช่น เทศบาลตำบลชมสะอาดจัดงานบุญบั้งไฟโดยใช้งบประมาณเทศบาลจัดซื้อบั้งไฟล้านที่ซื้อมาบั้งละประมาณ 50,000 บาท มาจุดโชว์ให้ประชาชนดูหรือ เทศบาลตำบลทั้ง 4 แห่งในอำเภอร่วมกันจัดงานวันปีใหม่ของอำเภอก็ได้จ้างคณะหมอลำวงใหญ่ๆ อย่างคณะเสียงอีสาน ราคาประมาณ 300,000 บาท ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เจ้าหน้าที่เทศบาลที่เกี่ยวข้องในการจัดซื้อจัดจ้างไม่พอใจที่ผู้บริหารเทศบาลสั่งให้ทำในเรื่องที่ผิดจึงอาจเป็นสาเหตุทำให้เจ้าหน้าที่เทศบาลไม่มีความจริงใจกับประชาชนได้

1.3 แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค และการส่งเสริมในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบล

จากปัญหาและ อุปสรรค การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลรูปแบบต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ผู้กำกับดูแลเทศบาลตามกฎหมาย ผู้บริหารพนักงานเทศบาลและประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

1.3.1 การปรับปรุงโครงสร้างของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่เน้นการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อมุ่งหวังให้ท้องถิ่นมีศักยภาพในการปกครองตนเองโดยอิสระทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย งบประมาณ ผลพวงของรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายประการ เช่น การยกฐานะของสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาล การเกิดขึ้นเป็นเทศบาล การเกิดขึ้นขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ได้มีการออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไว้เพิ่มเติม เช่น พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542

จากกฎหมายดังกล่าวจึงถือได้ว่านายกเทศมนตรีสามารถที่จะบริหารงานได้สะดวกคล่องตัวยิ่งขึ้น สามารถตัดสินใจต่างๆ ได้ด้วยตนเองเพียงคนเดียวซึ่งหากเทศบาลใดได้นายกเทศมนตรี ที่เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ และการตรวจสอบจากภาคประชาชนที่มีประสิทธิภาพแล้วย่อมส่งผลให้เทศบาลนั้นมีความเจริญ มีความโปร่งใสมีการเมืองที่มีเสถียรภาพ แต่จากสภาพความเป็นจริงของเทศบาลหลายๆ แห่ง กล่าวคือ นายกเทศมนตรีถือว่าสวมหมวก 2 ใบ คือเป็นหัวหน้ากลุ่มการเมืองที่ครองเสียงข้างมากในสภาเทศบาลและเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร หากได้สมาชิกสภาเทศบาลที่ไม่สามารถตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารแล้ว การที่กฎหมายการให้อำนาจแก่นายกเทศมนตรีที่มากขึ้น อาจเปรียบเหมือนการรวบอำนาจจากการปกครองท้องถิ่นไว้ที่คนเพียงคนเดียว ซึ่งถึงแม้จะมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน แต่หากประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่น ประกอบกับการขาดการตรวจสอบการทำงานของเทศบาล ความเข้มแข็งของนายกเทศมนตรีอาจจะเป็นผลเสียต่อการดำเนินงานของเทศบาลได้

จึงพอจะสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะมีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงหรือโดยอ้อมแต่เมื่อพิจารณาในแง่ของประชาชนแล้ว พบว่าประชาชนยังขาดการตื่นตัวทางการเมืองท้องถิ่น และยังขาดความรู้ ความเข้าใจถึงอำนาจหน้าที่ของเทศบาล ขาดความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทระหว่างนายกเทศมนตรีกับบทบาทของสมาชิกสภาเทศบาล การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงจึงเป็นเพียงแต่การเพิ่มความสะดวกในการทำงานของนายกเทศมนตรีเท่านั้น

1.3.2 การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยแก่เยาวชน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวสามารถสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และการส่งเสริมในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตย แก่เยาวชน โดยเสริมสร้างจิตสำนึกทางประชาธิปไตยให้กับเยาวชนสามารถส่งเสริมประชาธิปไตยได้ตั้งแต่เด็กโดยจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นของตนเองไว้ในหลักสูตรตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา โดยเริ่มจากระดับที่เข้าใจง่าย นอกจากนี้อาจมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ เช่น จัดให้มีการเลือกตั้งหัวหน้าห้อง โดยยึดเสียงข้างมากเป็นหลัก เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับทราบถึงเครื่องมือการแสดง ออกทางประชาธิปไตย ส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ เช่น มีกล่องให้เด็กหย่อนแสดงความคิดเห็นการทำงานครูผู้สอน ควรส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ถึงจริยธรรมและหลักพุทธศาสนาเพื่อให้เด็กเข้าใจถึงหลักคุณธรรมและสามารถวางตัวเป็นคนดี เพื่อวางรากฐานสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในอนาคต

1.3.3 การส่งเสริมถึงพฤติกรรมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

1) การส่งเสริมจากรัฐบาลกลาง

ทางภาครัฐได้ส่งเสริมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบ “กฎหมาย” ที่กำหนดให้ประชาชนต้องมีส่วนร่วม เช่น การเลือกตั้ง หรือกฎหมายที่บัญญัติให้อำนาจประชาชนสามารถกระทำการใดๆ ได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่เน้นการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน โดยได้ส่งเสริมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนดังต่อไปนี้คือ ส่งเสริมให้ประชาชนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่

ประชาชนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอื่นๆ ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอีกหลายฉบับ เช่น การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 หรือการมีส่วนร่วมดำเนิน การตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2535 การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมสภาท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. 2547 เป็นต้น

2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากเทศบาล

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวสามารถสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และการส่งเสริมในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยการส่งเสริมถึงพฤติกรรมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจากทางรัฐบาลกลางจึงเป็นไปในรูปแบบกฎหมายที่บัญญัติให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือการสั่งการหน่วยงานรัฐให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่จากลักษณะการสนับสนุนการมีส่วนร่วมดังกล่าว เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่ปลายเหตุ กล่าวคือ ทางภาครัฐไม่ได้มุ่งที่จะแก้พฤติกรรมที่จะส่งเสริมประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วม เช่น การให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นเพื่อให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ขณะที่ทางเทศบาลไม่ได้มีนโยบายที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนัก ซึ่งเมื่อพิจารณาจากโครงการต่างๆ จะพบว่าเป็นโครงการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยมาก โครงการแต่ละโครงการก็เอาแค่ผ่านเกณฑ์ตามที่รัฐบาลกลางกำหนด เช่น การประชาคมโครงการหมู่บ้าน SML ซึ่งเทศบาลก็ทราบว่าการปลอมลายเซ็นให้เพื่อให้ได้ตามเกณฑ์ที่ระเบียบกำหนดแต่ทางเทศบาลหรือหน่วยงานดำเนินการที่เกี่ยวข้องก็ปล่อยให้มีการกระทำดังกล่าว โดยไม่ได้มีการแก้ไขถึงสาเหตุที่ประชาชนไม่ได้เข้าร่วมประชุมประชาคม

3) การเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายรูปแบบ

ปัจจุบันทางเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอได้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลใน 4 ช่องทางหลักๆ ด้วยกัน

1) บอร์ดประชาสัมพันธ์ ได้แก่ บอร์ดประชาสัมพันธ์ในสำนักงานเทศบาล บอร์ดประชาสัมพันธ์บริเวณตามหมู่บ้านในศาลาประชาคมหมู่บ้านต่าง ๆ

2) หอกระจายเสียง ได้แก่ เสียงตามสายของหมู่บ้านต่าง ๆ

3) หนังสือขอความร่วมมือหน่วยงานในพื้นที่ประชาสัมพันธ์

4) เว็บไซต์ ของเทศบาลที่มีทุกแห่ง

จากช่องทางในการประชาสัมพันธ์ใน 4 ช่องทางที่กล่าวมา โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของผู้วิจัยพบว่าช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลมีปัญหาในลักษณะที่แตกต่างกันโดยผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

4) หอกระจายเสียง

ข่าวสารที่จะมีโอกาสลงมาถึงประชาชนมากที่สุดคือเสียงตามสายของหมู่บ้านแต่ละชุมชนเนื่องจากประชาชนสามารถรับฟังได้ด้วยตนเองที่บ้าน โดยการประชาสัมพันธ์นั้นจะมี 2 ลักษณะ คือข้อมูลข่าวสารจากทางเทศบาลและข้อมูลข่าวสารจากตัวชุมชนหมู่บ้านเอง โดยพบว่าเทศบาลจะส่งเป็นเอกสารขอความร่วมมือให้ผู้ใหญ่บ้านประชาสัมพันธ์งานของเทศบาลให้บางแห่งผู้ใหญ่บ้านขัดแย้งทางการเมืองกันก็จะไม่มีการประกาศเสียงตามสายให้กับทางเทศบาล

3.4.2 หนังสือขอความร่วมมือหน่วยงานในพื้นที่ประชาสัมพันธ์

ข่าวสารที่ทำเป็นหนังสือราชการแจ้งขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจหรือประชาชนได้ทราบ เช่น ที่ว่าการอำเภอ ซึ่งข้อมูลข่าวสารนี้จะเข้าถึงประชาชนได้น้อยเนื่องจากประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชนบทมีประชาชนน้อยมากที่จะเข้าไปติดต่องานราชการที่ว่าการอำเภอและได้อ่านข้อมูลข่าวสารที่เทศบาลแจ้งประชาสัมพันธ์

3.4.3 บอร์ดประชาสัมพันธ์

จากการลงพื้นที่ของผู้วิจัยซึ่งได้ไปดูบอร์ดสำหรับติดประกาศของเทศบาลในพื้นที่อำเภอแต่ละแห่งพบว่าที่บอร์ดสำนักงานจะติดประกาศข้อมูล บอร์ดประชาสัมพันธ์ในลักษณะเกี่ยวกับประกาศต่างๆ เช่นประกาศเทศบาลเรื่องประชาสัมพันธ์การรับสมัครเพื่อเป็นพนักงานจ้างของเทศบาล ประกาศกำหนดสมัยประชุมสภาเทศบาล และบอร์ดประชาสัมพันธ์ศาลาประชาคมตามหมู่บ้านชุมชนต่างๆ ซึ่งประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลและของหมู่บ้านชุมชนซึ่งประชาชนเดินผ่านไปมาไม่อ่าน และบอร์ดประชาสัมพันธ์ตามชุมชนต่างๆ พบปัญหาว่าประชาชนไม่ค่อยสนใจที่จะอ่าน

การแจ้งข่าวสารทางบอร์ดประชาสัมพันธ์ไม่สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนมากนัก เช่นบอร์ดประชาสัมพันธ์ในสำนักงานเทศบาลประชาชนที่สามารถทราบข่าวได้ก็เพียงแต่ประชาชนที่เดินทางไปติดต่อกับทางเทศบาลและต้องแวะอ่านข่าวเท่านั้น ประชาชนที่ไม่มีธุระติดต่อกับทางเทศบาลไม่สามารถที่จะรับทราบข่าวได้ เนื่องจากสำนักงานเทศบาลตั้งอยู่ที่ชุมชนในหมู่บ้านหนึ่งแต่อีกชุมชนที่เหลือส่วนใหญ่จะอยู่ห่างไกล ส่วนบอร์ด

ประชาสัมพันธ์ที่อยู่ตามศาลาประชาคมตามหมู่บ้านชุมชนต่างๆ จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย และการสัมภาษณ์พบว่าประชาชนไม่ค่อยได้อ่านมากนัก

3.4.4 เว็บไซต์

ในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้นเนื่องจากความสะดวกในการใช้งานเว็บไซต์จึงเป็นช่องทางที่สำคัญในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ของทางราชการและภาคเอกชนเนื่องจากสามารถประชาสัมพันธ์ข้อมูลได้อย่างละเอียดกว่าวิธีอื่น เช่น การตราเทศบัญญัติงบประมาณของเทศบาล การจัดซื้อจัดจ้าง ฯลฯ ทางเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอได้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทั้งภายในและภายนอกเทศบาลผ่านทางเว็บไซต์ของเทศบาลในแต่ละแห่งซึ่งมีทุกเทศบาลแต่ปัญหาของเว็บไซต์ของเทศบาลส่วนใหญ่พบว่าประชาชนเข้าชมเว็บไซต์จำนวนไม่มากจากการสอบถามประชาชนพบว่าประชาชนที่เล่นอินเทอร์เน็ตไม่ทราบว่าเทศบาลมีเว็บไซต์ของตนเองและจากการสอบถามประชาชนบางกลุ่มพบว่าเล่นอินเทอร์เน็ตไม่เป็น

นอกจากปัญหาที่ประชาชนไม่ค่อยเข้าเว็บไซต์ของทางเทศบาลแล้วอีกปัญหาหนึ่งก็คือ เนื้อหาสาระของข่าวสารที่ประชาสัมพันธ์ที่ได้เผยแพร่ออกไปส่วนใหญ่พบว่าเป็นการหาเสียงของคณะผู้บริหารเทศบาลมากกว่าการเผยแพร่ข้อมูลหรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่ได้สรุปในข้างต้น ผู้วิจัยแยกการอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยออกเป็น 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

2.1. รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

จากผลการวิจัยอภิปรายได้ว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ได้ทำการศึกษาใน 6 ด้าน คือ ด้านการรับรู้ ด้านการให้ความคิดเห็น ด้านการริเริ่ม ด้านการคิดและตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านการตรวจสอบพบลักษณะการมีส่วนร่วมดังกล่าวที่ถือได้ว่าเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในด้านการคิดและตัดสินใจที่อยู่ในรูปการประชุมจัดทำแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เทศบาลได้มีการไปประชาคมตามชุมชนหมู่บ้านเพื่อรับทราบปัญหาความต้องการของประชาชน เพื่อนำไปเป็นแนวทางการจัดทำเทศบัญญัติ

งบประมาณรายจ่ายประจำปีของเทศบาลเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน โดยด้านนี้ถือเป็นหัวใจหลักของเทศบาลตำบลในพื้นที่อำเภอที่ผู้บริหารเทศบาลทุกแห่งให้ความสำคัญมากเพื่อเป็นแนวทางการจัดสรรงบประมาณของเทศบาลอันเป็นกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีเจตจำนงของตนเองที่มุ่งผลักดันให้ผู้บริหารเทศบาล หรือองค์กรที่มีอำนาจในการตัดสินใจในทางการเมืองตัดสินใจในทิศทางที่ตนต้องการสนองต่อผลประโยชน์ของตน สอดคล้องกับความคิดเห็น อุดมการณ์ของตนเองที่ถือได้ว่าเป็นการปกครองท้องถิ่นตามเจตนารมณ์การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวคิดของวิชา นภาศิริกุลกิจ (2523: 14) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นจะต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง การปกครองท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่เกิดจากหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) จากส่วนกลางไปยังท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นด้วยตนเอง ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการปกครองท้องถิ่น โดยเจ้าหน้าที่ระดับบริหารชั้นสูงขององค์กรได้มาด้วยวิธีการเลือกตั้งตามรูปแบบของประชาธิปไตย กล่าวคือ สภาท้องถิ่นที่ดีหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่นที่ดีต้องมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่นและต้องมีการเลือกตั้งตามระยะเวลาที่กำหนดตามกฎหมาย

ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้านดำเนินการ ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าด้านอื่นเนื่องจากอยู่ในรูปกิจกรรมงานประเพณีท้องถิ่นส่วนใหญ่ประชาชนจะเข้าดำเนินการร่วมเป็นคณะกรรมการจัดงานและเข้าร่วมงาน และอีกรูปแบบคือร่วมแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบของประชาชนส่วนใหญ่เทศบาลจะให้ประชาชนร่วมแก้ไขปัญหาด้วย อันถือได้ว่าเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมโดยตรงกับเทศบาล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ William Erwin กล่าวการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้าง สรรค์ ความรู้ความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในด้านการตรวจสอบ ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่อำเภอทั่วไปโดยสามัญสำนึกจะไม่เข้าตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาลเนื่องจากวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของท้องถิ่นที่อยู่แบบพึ่งพาอาศัยกัน ที่มีการตรวจสอบเกิดขึ้นเพราะเกิดจากเฉพาะบุคคลที่ขัดแย้งกันในการบริหารงานเทศบาลอันถือได้ว่าเป็นการเมืองภาคประชาชนที่ยังมีความอ่อนแออยู่ตามแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองภาคประชาชนของประเวศ วะสี (2551 : 2) ได้กล่าวถึง การเมืองภาคประชาชน คือ พลังทางสังคมที่เข้ามาตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐและมีส่วนในนโยบายสาธารณะ (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธ ศักราช 2550 มาตรา 87)

เป็นการเมืองภาคพลเมืองหรือการเมืองภาคประชาชน การเมืองภาคประชาชนมีพลังการตรวจสอบและกำกับให้เกิดความถูกต้องทางการเมืองมากกว่ารัฐสภาและมากกว่าองค์กรอิสระตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ในสภาพการณ์ปัจจุบันที่เป็นที่มาของคำกล่าวที่ว่าประชาธิปไตยมาก่อนรัฐธรรมนูญ เพราะประชาชนสามารถรวมตัวกันเคลื่อนไหวประชาธิปไตยก่อนมีรัฐธรรมนูญ การเมืองภาคประชาชนต้องพลังจิตสำนึก พลังทางความรู้ พลังทางการสื่อสาร พลังทางสังคม ซึ่งถ้าทำได้ ธรรมชาติไปโดยกับประชาธิปไตยจะเข้ามาซ้อนทับกัน ประชาธิปไตยกับธรรมชาติจะต้องผนวกกัน ขบวนการภาคประชาชนเพื่อธรรมชาติไปโดย – ประชาธิปไตยจะเป็นปรากฏการณ์อันแข็งแกร่งที่ทำให้การเมืองดีและกระบวนการยุติธรรมแข็งแรง รวมทั้งสิ่งดีๆ อื่นๆ ก็จะเกิดตามมา

จึงกล่าวได้ว่า การเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนเป็นส่วนสำคัญที่จะสนับสนุนให้การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จ เนื่องจากการกระจายอำนาจเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้รัฐบาลสามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึง และตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น การเข้ามีส่วนร่วมของประชาชน มิได้หมายความว่าเพียงการไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเท่านั้น แต่หมายถึง การที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมรับรู้ในกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น การเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมตรวจสอบ ซึ่งถ้าประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจในการดำเนินการต่างๆ แล้ว จะทำให้บริการสาธารณะต่างๆ ที่ดำเนินการในท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุดนอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีผลให้การดำเนินการต่างๆ ของท้องถิ่น เป็นไปด้วยความโปร่งใสลดหรือไม่มีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้น ซึ่งรูปแบบลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ได้ทำการศึกษาใน 6 ด้าน มีทั้งด้านอ่อนด้านแข็งดังกล่าว

2.2 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเทศบาลตำบล เขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

จากผลการวิจัยอภิปรายได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด แยกเป็นปัญหาและอุปสรรค ออกตามปัจจัยที่เกิดขึ้นออก เป็น 2 ส่วน คือส่วนที่เกิดจากฝ่ายประชาชน และปัญหาและส่วนที่เกิดจากองค์กรเทศบาลตำบล

โดยปัญหาที่เกิดจากฝ่ายประชาชน ซึ่งส่วนมากรู้ว่าเทศบาลต้องบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนและรู้ว่าแต่ละปีมีงบประมาณมาให้เทศบาลเพื่อมาพัฒนาท้องถิ่นแต่ขาดสำนึก

หน้าที่ของความเป็นพลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยโดยเข้าใจว่าเป็นเรื่องไกลตัวและไม่ใช้เวลาทำมาหากินจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจำนวนมากๆ ก็ต่อเมื่อตนเองคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมที่เห็นเป็นรูปธรรมเท่านั้น นอกจากนี้ประชาชนในพื้นที่อำเภอจะให้ความสำคัญหรือยึดตัวบุคคลที่เป็นผู้บริหารของเทศบาลตำบลมากกว่า ระบบหรือกระบวนการในหลักการปกครองท้องถิ่น เช่น ให้ความสำคัญยึดตัวนายกเทศมนตรี หรือปลัดเทศบาล โดยเข้าใจว่าบุคคลเหล่านี้คือผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าพลังของประชาชนซึ่งสอดคล้องกับจากการศึกษาของ จันทนา สุทธิจารี (2544: 427-429) ทราบว่าปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสิ่งหนึ่งก็คือการเพิกเฉยของประชาชนที่เป็นกลุ่มคนระดับล่างในสังคมมีฐานะยากจน ขาดการศึกษา ขาดโอกาสของการประกอบอาชีพ ซึ่งในประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทยมีประชาชนกลุ่มนี้อยู่เป็นจำนวนมากลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนกลุ่มนี้เองไม่เห็นและไม่เข้าใจว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีความสำคัญมากไปกว่าการดิ้นรนหาเลี้ยงชีวิตให้อยู่รอดไปได้ในแต่ละวันอย่างไร จึงปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกรูปแบบหากไม่มีสิ่งจูงใจ

2.3 แนวทางแก้ไขและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบล เขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

จากผลการวิจัยอภิปราย ได้ว่าปัญหาและ อุปสรรค การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลรูปแบบต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ได้มีการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาอยู่ 4 แนวทาง คือ 1) แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 2) แนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยแก่เยาวชน โดยเสริมสร้างจิตสำนึกทางประชาธิปไตยให้กับเยาวชน 3) แนวทางการส่งเสริมถึงพฤติกรรมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และ 4) แนวทางการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายรูปแบบ

โดยเฉพาะแนวทางแก้ไขเรื่องการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยแก่เยาวชน โดยเสริมสร้างจิตสำนึกทางประชาธิปไตยให้กับเยาวชน สามารถส่งเสริมประชาธิปไตยได้ตั้งแต่เด็กโดยจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นของตนเองไว้ในหลักสูตรตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาโดยเริ่มจากระดับที่เข้าใจง่าย สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ปรัชญา เวสารัชช์ (2528: 4) ว่าปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ

1) การรู้จักความต้องการของตนเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการสะสมประสบการณ์ทางการเมือง

2) การมีอำนาจที่จะเข้าไปผลักดันให้ผลลัพธ์ทางการเมืองตรงตามความต้องการของตนจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมจะต้องอาศัยทรัพยากร ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ และกำลังกาย ดังนั้น การให้ความรู้หรือการศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องการเมืองจึงมีความสำคัญต่อการสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน สังคมการเมืองนั้นจะต้องให้ข้อมูลข่าวสาร (Information) ทางการเมืองไปถึงมือประชาชนอย่างทั่วถึงและเสรี อาจกล่าวได้ว่าระดับของการมีวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมแปรผันตามระดับการรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของประชาชน

จากแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ดังกล่าวข้างต้นแม้รัฐบาลกลางจะมีการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องมีการประกาศใช้กฎหมายหรือระเบียบต่างๆ ที่ให้อำนาจประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองหลายประการ แต่การกระจายอำนาจและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควรเป็นถือได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่เพียงรูปแบบเท่านั้น ซึ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้ถือว่าประชาชนหรือพลเมืองคือหัวใจของการเมืองและมุ่งที่จะทำให้การเมืองเป็นของพลเมือง เช่น โดยการเพิ่มประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการปกครองทุกระดับ โดยเริ่มที่การเมืองการปกครองท้องถิ่น ซึ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นปัจจัยที่มีความสำคัญคือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนภายในท้องถิ่นนั้นๆ จึงถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขาดมิได้

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัยเบื้องต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะดังกล่าวทั้งในระดับรัฐบาลและระดับเทศบาลตำบลในพื้นที่อำเภอเมยวดี ดังนี้

3.1 ระดับรัฐบาล

3.1.1 ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันในส่วนที่มาของนายกเทศมนตรีและรองนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงให้มาจาก

เลือกตั้งโดยอ้อมและให้มีการบริหารในรูปคณะผู้บริหารประกอบด้วยนายกเทศมนตรี และเทศมนตรีซึ่งมาจากสมาชิกสภาเทศบาล เลือกตั้ง

3.1.2 กำหนดหลักสูตรเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการปกครองท้องถิ่นตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาเพื่อให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจ รู้ที่มาเกี่ยวกับโครงสร้างทางการเมืองการปกครองว่าการเมืองการปกครองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

3.1.3 ให้มีกองทุนพัฒนาประชาธิปไตย เพื่อเป็นงบประมาณให้แก่หน่วยงานหรือองค์กรเอกชนในการไปให้ความรู้ความเข้าใจในการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยหรือทำหน้าที่ในการส่งเสริมพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแก่ประชาชนในท้องถิ่น

3.2 ระดับเทศบาลตำบล

3.2.1 ด้านการศึกษา

1) จัดให้มีโครงการฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองไทยและการเมืองการปกครองท้องถิ่นในโครงการการฝึกอบรมทุกหลักสูตร โครงการ

2) จัดให้มีโครงการ/กิจกรรมรณรงค์ ส่งเสริมด้านการเมืองการปกครอง จัดเวทีเสวนาสำหรับประชาชน ฯลฯ

3.2.2 ด้านการประชาสัมพันธ์

1) จัดให้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของเทศบาล ทางระบบกระจายเสียงตามสายให้ครอบคลุมพื้นที่

2) จัดให้มีการถ่ายทอดเสียงการประชุมสภาเทศบาลทางวิทยุกระจายเสียงของเทศบาล

3.3 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.3.1 ทำให้ทราบถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

3.3.2 ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบล เขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

3.3.3 ควรนำแนวทางแก้ไขและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบล เขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ไปพัฒนาการดำเนินงานของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน

3.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.4.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับขนาดเทศบาลที่แตกต่างกัน เช่น ในระดับเทศบาลตำบลที่เปลี่ยนฐานะมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีสภาพพื้นที่เป็นชนบทและมีพื้นที่กว้างกับเทศบาลตำบลที่เปลี่ยนฐานะมาจากสุขาภิบาลเดิมซึ่งมีความเป็นเมืองและพื้นที่ไม่มาก ว่ามีลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะใด มีปัญหาอย่างไรบ้าง มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร และศึกษาในหน่วยการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบอื่น เช่น รูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

3.4.2 เนื่องจากรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นมีหลายรูปแบบ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะง เช่น ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบการประชุมประชาคม เพื่อทราบว่าในแต่ละชุมชนมีลักษณะการประชุมประชาคมอย่างไร กลุ่มที่เข้าร่วมประชุมประชาคมมักเป็นประชาคมกลุ่มใด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). การเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้นจาก http://www.thailocaladmin.go.th/work/e_book/eb7_4/p7.pdf
- ก้องเกียรติ มณฑาพันธุ์. (2546). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางศรีเมือง จังหวัดนนทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- โกวิท พวงงาม. (2548). การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- คะเนิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม. (2544). เอกสารประกอบการประชุม เรื่อง แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- จันทนา สุทธิจารี. (2544). การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน: มุลินีปริทัศน์ เอแบร์ท.
- ชวงส์ ฉายะบุตร. (2539). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่โรงพิมพ์รุ่งเรือง.
- ชูศักดิ์ เทียงตรง. (2518). การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เทศบาลตำบลชมสะอาด. (2557). แผนพัฒนาเทศบาลสามปี (2558-2560). ร้อยเอ็ด: เทศบาลตำบลชมสะอาด.
- เทศบาลตำบลเมยวดี. (เทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2557). ร้อยเอ็ด: เทศบาลตำบลเมยวดี.
- เทศบาลตำบลบึงเลิศ. (เทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2557). ร้อยเอ็ด: เทศบาลตำบลบึงเลิศ.
- เทศบาลตำบลชมสะอาด. (เทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2557). ร้อยเอ็ด: เทศบาลตำบลชมสะอาด.

เทศบาลตำบลชุมพร. (เทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2557). ร้อยเอ็ด:

เทศบาลตำบลชุมพร.

ทองสม วลาบูรณ์. (2558, 8 พฤษภาคม). ผู้นำชุมชนตำบลชุมพร บทสัมภาษณ์.

บุญอริ ยีหมะ. (2550). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญช่วย มหิวรรณ. (2558, 25 เมษายน). ผู้นำชุมชนตำบลบึงเลิศ บทสัมภาษณ์.

บัญญัติ สุวรรณไทร. (2558, 24 เมษายน). นายกเทศมนตรีตำบลบึงเลิศ บทสัมภาษณ์.

ประมวลด หาญพละ. (2558, 8 พฤษภาคม). นายกเทศมนตรีตำบลชุมพร บทสัมภาษณ์.

ประดิษฐ์ ไชยทะเล. (2558, 29 เมษายน). ปลัดเทศบาลตำบลชุมสะอาด บทสัมภาษณ์.

ปวีณา มูลละ. (2558, 24 เมษายน). เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนเทศบาลตำบลบึงเลิศ
บทสัมภาษณ์.

ประสาท สิทธิวัลย์. (2558, 21 พฤษภาคม). พัฒนาการอำเภอเมยวดี บทสัมภาษณ์.

ปธาน สุวรรณมงคล. (2544). เหลียวหลังแลหน้า 3 ปีแห่งการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นภายใต้บริบท
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช,
14(1) (18-31),

ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2536). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: โครงการส่งเสริม
เอกสารวิชาการ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปรัชญา เวสารัชช์. (2528). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท.
กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยศึกษา: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2530). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการปกครองท้องถิ่น.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พิสิษฐ์ ญาณสาร. (2558, 24 เมษายน). ปลัดเทศบาลตำบลเมยวดี บทสัมภาษณ์.

มุขิตา อวยชัย. (2558, 8 พฤษภาคม). เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนเทศบาลตำบลชุมพร
บทสัมภาษณ์.

วนิดา ภูดวงฉาย. (2558, 21 พฤษภาคม). ท้องถิ่นอำเภอเมยวดี บทสัมภาษณ์.

วรทิพย์ มีมากและชีวินทร์ ฉายาชาวลิต. (2547). หน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

วิทยา นภาศิริกุล. (2523). การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย: PS205 (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิชัย วิชัย. (2558, 29 เมษายน). นายกเทศมนตรีตำบลชุมสะอาด บทสัมภาษณ์.

วีระพจน์ ผ่านจันทาร. (2558, 24 เมษายน). ปลัดเทศบาลตำบลบึงเลิศ บทสัมภาษณ์.

- วุฒิสาร ตันไชย. (2543). ทำไมคนไทยจึงไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองเท่าที่ควร: คำถามที่ต้องตอบในเอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โพร่เพช.
- สมศักดิ์ อินทวิเชียร. (2558, 24 เมษายน). นายกเทศมนตรีตำบลเมยวดี บทสัมภาษณ์.
- สายรุ้ง ไชยภาลี. (2558, 8 พฤษภาคม). ปลัดเทศบาลตำบลชุมพร บทสัมภาษณ์.
- สมปอง พรหมคำน้อย. (2558, 29 พฤษภาคม). เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนเทศบาลตำบลชมสะอาด บทสัมภาษณ์.
- สถิตย์ เชื้ออโย. (2558, 22 พฤษภาคม). ผู้นำชุมชนตำบลเมยวดี บทสัมภาษณ์.
- สมบัติ สิทธิสถาพรกุล. (2558, 8 พฤษภาคม). นายอำเภอเมยวดี บทสัมภาษณ์.
- สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. (2548). การเมือง แนวความคิดกับการพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.
- สุนันท์ คันทภูมิ. (2558, 25 เมษายน). ประชาชนตำบลบึงเลิศ บทสัมภาษณ์.
- สมบูรณ์ ศรีชนะ. (2558, 29 เมษายน). ประชาชนตำบลชมสะอาด บทสัมภาษณ์.
- สมบูรณ์ เดชสมบูรณ์สุข. (2548). หลักปฏิบัติงานและความรู้เทศบาล เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: สุตรไพศาล.
- สรายุทธ นิตยวรรณ. (2558, 8 พฤษภาคม). ประชาชนตำบลชุมพร บทสัมภาษณ์.
- โสภา วงศ์ใหญ่. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กรณีศึกษาตำบลแม่กรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กรุงเทพมหานคร.
- อุทัย หิรัญโต. (2523). การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- อุดม ทุมโหมสิต. (2551). การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่: บทเรียนจากประเทศที่พัฒนาแล้ว. กรุงเทพมหานคร: โพร่ พรินต์ติ้ง.
- อนงก เหล่าธรรมทัศน์. (2543). วิสัยทัศน์การปกครองท้องถิ่นและแผนการกระจายอำนาจ. กรุงเทพมหานคร: มิติใหม่.
- เอกวิทย์ ชีวีโรจน์. (2553). ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กรณีศึกษา เทศบาลเมืองนางรอง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกรณีศึกษาเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมยวดี
จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 รูปแบบลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบล
เขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด
- ตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน
เทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด
- ตอนที่ 3 แนวทางแก้ไขปัญหา และการส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

แบบสัมภาษณ์นี้ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับ
รูปแบบลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี
จังหวัดร้อยเอ็ด โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงหรือตามความคิดเห็นของท่าน โดยคำตอบและ
ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์จะถือเป็นความลับที่สุดผู้ศึกษาจะนำคำตอบหรือความคิดเห็นของ
ท่านมาประมวลและวิเคราะห์เพื่อการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น ซึ่งจะสำเร็จได้ด้วยดีหากได้รับความ
ร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลจากท่าน และขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นายไชยา รัชชา

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

แบบสัมภาษณ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกรณีศึกษาเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมยวดี
จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....ปี
ที่อยู่.....
วุฒิการศึกษา.....สาขาวิชา.....
สถาบันการศึกษา.....
อาชีพปัจจุบันของท่าน.....
วันที่สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.....

ตอนที่ 1 ท่านคิดว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบล เขตพื้นที่
อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ต่อไปนี้มีหรือไม่มีอย่างน้อยเพียงใดและมีลักษณะอย่างไร

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ จำแนกรายประเด็น
 - 1.1 การให้ทราบข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลก่อนการอนุญาตหรือการดำเนิน โครงการหรือ
กิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยของเทศบาลตำบล
 - 1.2 การให้ทราบข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลก่อนการอนุญาตหรือการดำเนิน โครงการหรือ
กิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ของเทศบาลตำบล
 - 1.3 การขอทราบข้อมูลข่าวสารของเทศบาลตำบลเพื่อการรับรู้
 - 1.4 การขอทราบข้อมูลข่าวสารของเทศบาลตำบลเพื่อการค้นหาข้อมูล
2. ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการให้ความเห็น จำแนกรายประเด็น
 - 2.1 การแจ้งให้เข้าร่วมในการประชุมจัดทำเทศบัญญัติของเทศบาลตำบล
 - 2.2 การแสดงความคิดเห็นต่อเทศบาลตำบลในการประชุมหรือเวทีการประชุมประชาคม
หมู่บ้านหรือประชาคมตำบล
 - 2.3. การแจ้งให้เข้าร่วมในการประชุมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล

2.4 การนำความคิดเห็นจากประชาชนตลอดจนผู้ร่วมเวทีประชุม ไปใช้ในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการประชุมนั้น

3. ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการริเริ่ม จำแนกรายประเด็น

3.1 การแสดงความคิดเห็นต่อสมาชิกสภาเทศบาลตำบลเพื่อให้สมาชิกสภาเทศบาลตำบลนำเสนอต่อที่ประชุมสภาและให้เป็นมติที่ประชุมของสภาเทศบาลตำบล

3.2 การเข้าร่วมเสนอความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล

3.3 การร่วมเสนอแนะในการจัดทำข้อบัญญัติเทศบาลตำบล

4. ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ จำแนกรายประเด็น

4.1 การใช้สิทธิในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลตำบล

4.2 การแสดงความคิดเห็นเพื่อพิจารณาข้อดี ข้อเสีย ของโครงการตามกระบวนการประชาคมในระดับหมู่บ้านและตำบล

4.3 การใช้สิทธิในการตัดสินใจกรณีมีการออกเสียง ในการประชุมและพิจารณาโครงการต่าง ๆ

4.4 การใช้สิทธิในการตัดสินใจ กรณีมีการออกเสียง ในการประชุมการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล

5. ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ จำแนกรายประเด็น

5.1 การมีส่วนร่วมกับเทศบาลตำบลในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ

5.2 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

5.3 การมีส่วนร่วมกับเทศบาลตำบลในการกำหนดกฎระเบียบ ในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

6. ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ จำแนกรายประเด็น

6.1 การเข้าร่วมในการตรวจสอบสังเกตการณ์ เมื่อเทศบาลตำบลดำเนินโครงการต่างๆ ในเขตเทศบาลท่านหรือไม่

6.2 การร่วมตรวจสอบแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลว่าตรงกับความต้องการและความต้องการของประชาชนจริงหรือไม่

6.3 การร่วมร้องเรียนขอให้ตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาลตำบล ว่ามีความโปร่งใสหรือไม่

ตอนที่ 2 ท่านคิดว่าปัญหาและอุปสรรคต่อไปนี้เป็นปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่ก็น้อยเพียงใดและอย่างไร

1. ปัญหาที่เกิดจากฝ่ายประชาชน จำแนกรายประเด็น

- 1.1 ประชาชนส่วนมากไม่รับรู้ถึงอำนาจหน้าที่ตนเอง เช่น ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพของตน ที่กฎหมายบัญญัติไว้ในเรื่องของการมีส่วนร่วม
- 1.2 ประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น เช่น ประชาชนขาดความรู้ ทำให้ไม่สนใจที่จะคิด ริเริ่มในการเสนอโครงการ แผนพัฒนา เทศบัญญัติ และข้อเสนอแนะต่างๆ แก่เทศบาลตำบล

2. ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานเทศบาล

ตำบล

จำแนกรายข้อ

- 2.1 การประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารยังมีน้อย
- 2.2 วิธีการช่องทางการประชาสัมพันธ์ไม่มีประสิทธิภาพ
- 2.3 การให้ความรู้สร้างทัศนคติที่ดีของการมีส่วนร่วมไม่ดี เช่น การปรับเปลี่ยนทัศนคติ ตลอดจนปลูกฝังจิตสำนึกของเจ้าหน้าที่ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลและผู้บริหาร ให้มองเห็นความสำคัญและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมในการทำงานของเทศบาลตำบล
- 2.4 ผู้บริหารและพนักงานเทศบาลขาดความจริงจังในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การไม่ได้ชี้แจงกฎหมาย หรือระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมให้ประชาชนได้ทราบก่อนการทำประชาคมเพื่อขอมติที่ประชุมในเรื่องต่างๆ เช่น การจัดทำแผนพัฒนา การดำเนินการตาม โครงการต่างๆ ของเทศบาลตำบล

ตอนที่ 3 ท่านคิดว่าข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไปนี้เป็นข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเขตพื้นที่อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

1. แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค และการส่งเสริมในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกิดจากประชาชน จำแนกรายประเด็น

- 1.1 การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยแก่เยาวชน
- 1.2 การส่งเสริมถึงพฤติกรรมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

2. แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค และการส่งเสริมในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกิดจากผู้เกี่ยวข้อง หรือเทศบาลตำบล จำแนกรายประเด็น

- 2.1 การปรับปรุงโครงสร้างของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
- 2.2 การเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายรูปแบบ

ภาคผนวก ข
ภาพประกอบที่เกี่ยวข้อง

ที่ว่าการอำเภอเมยวดี อ.เมยวดี จ.ร้อยเอ็ด

ห้องปฏิบัติงานนายอำเภอเมยวดี

สำนักงานท้องถิ่นอำเภอเมยวดี

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมยวดี

เทศบาลตำบลเมยวดี

บอร์ดหน้าสำนักงานเทศบาลตำบลชุมพร

ศาลาประชาคมบ้านชมสะอาด หมู่ที่ 9 ตำบลชมสะอาด

ศาลาประชาคมบ้านหนองเมย หมู่ที่ 4 ตำบลเมยวดี

สำนักงานเทศบาลตำบลชมสะอาด

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายไชยยา รังษา
วัน เดือน ปีเกิด	22 พฤษภาคม 2513
สถานที่เกิด	อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2542 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2553
สถานที่ทำงาน	สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
ตำแหน่ง	นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

